

Załącznik do Uchwały nr 64/XIII/2016
Rady Miejskiej w Suchedniowie
z dnia 17 listopada 2016 r.

*PROGRAM REWITALIZACJI
MIASTA I GMINY SUCHEDNIÓW
NA LATA 2016-2023*

Spis treści

Wstęp	4
1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	8
1.1 Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026	8
1.2 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011–2018	10
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	11
2.1 Diagnoza zjawisk społecznych	11
Trendy demograficzne	11
Bezrobocie i rynek pracy	25
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	28
Uzależnienia i przemoc	33
Przestępczość	37
Aktywność społeczna	40
Podsumowanie	44
2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	47
Podsumowanie	50
2.3 Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	52
Walory przyrodnicze	52
Obecność odpadów stanowiących zagrożenie dla zdrowia	54
Stan powietrza atmosferycznego	56
Stan wód	58
Podsumowanie	59
2.4 Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	60
Turystyka sport i rekreacja	60
Służba zdrowia	63
Zasoby kulturowe	63
Transport i komunikacja	67
Podsumowanie	67
2.5 Diagnoza zjawisk w sferze technicznej	69
Gospodarka wodno-ściekowa	69
Sieć gazowa	70
Podsumowanie	71

2.6 Raport z badania jakościowego IDI.....	73
Problemy społeczne dotyczące gminy Suchedniów	73
Obszar gminy, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji.....	74
Elementy związane z jakością życia na wskazanych obszarach rewitalizacji.....	75
Problemy występujące na wybranych obszarach.....	75
Istotność problemu rewitalizacji	76
Wyobrażenie gminy Suchedniów w perspektywie 10 lat.....	77
2.7 Raport z badania ankietowego.....	78
Wstęp	78
Charakterystyka próby badawczej.....	78
Wyniki badania	80
Obszar wskazany do rewitalizacji	80
Charakterystyka obszarów wskazanych do rewitalizacji oraz oczekiwane efekty działań rewitalizacyjnych	82
Ważność problemu rewitalizacji.....	85
Jakość powietrza i wody na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów	86
Sposób ogrzewania mieszkania/domu przez respondentów	87
3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji	89
3.1. Stan kryzysowy	89
Wielokryterialna analiza przestrzenna pozwalająca na delimitację obszaru rewitalizacji	90
3.2. Obszar rewitalizacji.....	96
4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	104
5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań.....	105
6. Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	111
6.1 Projekty i przedsięwzięcia realizujące 1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji. 112	
6.2 Projekty i przedsięwzięcia realizujące 2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.	115
6.3 Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel.3. Podniesienie jakości życia	119
7. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	123
7.1 Pozostałe projekty i przedsięwzięcia realizujące 1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.....	123
7.2 Projekty i przedsięwzięcia realizujące 2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.	127
7.3 Pozostałe projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel.3. Podniesienie jakości życia.....	128

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	130
9. Indykatywne ramy finansowe	138
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji	142
11. System realizacji programu rewitalizacji oraz monitoring	146
12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	150
13. Spis map, tabel i wykresów	154
14. Załącznik . Mapa kierunków zagospodarowania funkcjonalno-przestrzennego obszaru rewitalizacji.....	156

Wstęp

MISJĄ GMINY SUCHEDNIÓW jest tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców z wykorzystaniem międzysektorowej współpracy w zakresie budowania kompleksowego produktu turystycznego i sektora kreatywnego w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców.

Prowadzenie rewitalizacji wpisuje się w nurt polityki rozwoju gminy Suchedniów i wynika bezpośrednio z przyjętej przez Gminę misji.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego.

Po pierwsze, proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także pozwala na wykorzystanie mocnych stron zarówno obszaru rewitalizowanego i całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą.

Po drugie, proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji, kluczowy dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze miasta, zarówno w sferze terytorialnej, jak i przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien prowadzić do określenia najefektywniejszej ścieżki działań w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;

- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty inne niż wymienione w pkt. 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Oznacza to, że sam proces powinien być tak zaplanowany, aby umożliwić czynny udział wybranych grup społecznych i tzw. aktorów rozwoju lokalnego (interesariuszy), zarówno na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jak również jego realizacji, w tym ewaluacji. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji wskazany jest udział interesariuszy zarówno na etapie diagnozy, jak również planowania poszczególnych celów i działań rewitalizacyjnych.

Gmina Suchedniów przystępuje do przeprowadzenia rewitalizacji zgodnie z zapisami Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 03.07.2015 oraz na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, z późn. zm.), z uwzględnieniem cech i elementów Programu Rewitalizacji określonych w załączniku nr 1 do Regulaminu Konkursu Dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego, ogłoszonego przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego i Ministra Rozwoju w dniu 19 lutego 2016 roku, tj.:

- 1) kompleksowości programu rewitalizacji,
- 2) koncentracji programu rewitalizacji,
- 3) komplementarności projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w aspekcie przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania,
- 4) realizacji zasady partnerstwa i partycypacji.

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Dokument	Kluczowe zapisy
Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.</p> <p>II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.</p> <p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p>

	III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich. Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	<p>Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.</p> <p>Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.</p> <p>Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.</p> <p>Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.</p>
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	<p>Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.	<p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.</p> <p>Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.</p> <p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność).</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność).</p> <p>Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).</p>
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich.</p> <p>Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p>
Narodowy Plan	Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych

Rewitalizacji	w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020	<p>Cel 1. Przyspieszenie rozwoju bazy ekonomicznej i wzrost innowacyjności województwa.</p> <p>Cel 2. Rozwój zasobów ludzkich.</p> <p>Cel 3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury.</p> <p>Cel 5. Rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej.</p>
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020	<p>Oś priorytetowa 6. Rozwój miast, w ramach której fundusze będą kierowane na działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związane ze wsparciem efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w sektorze mieszkaniowym – stanowiącym gminne zasoby mieszkaniowe; • dotyczące wsparcia infrastruktury edukacyjnej; • dotyczące kompleksowych inwestycji mających na celu ożywienie zdegradowanych obszarów miast, które utraciły swoją pierwotną funkcję, poprzez nadawanie i przywracanie im funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych. <p>Program rewitalizacji wykazuje wszystkim zbieżność z takimi priorytetami inwestycyjnymi jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priorytet inwestycyjny 4.c. wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym. • Priorytet inwestycyjny 4.e. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu. • Priorytet inwestycyjny 9.b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. • Priorytet inwestycyjny 10.a. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

1.1 Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026

Rewitalizacja jest procesem polegającym na wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, zakładającym wzmocnienie lokalnych potencjałów oraz optymalne wykorzystanie wewnętrznych uwarunkowań. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026 wskazuje na priorytetowe kierunki, zmierzające do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy. Na potrzebę przeprowadzenia procesu rewitalizacji wskazują słabe strony w analizie SWOT, wśród których wymienione zostały: „obszary zdegradowane: park, tereny wokół zalewu, rejon ul. Powstańców i ul. Warszawskiej w Suchedniowie”, a także najważniejsze problemy społeczno-gospodarcze w: pkt 1 – „malejąca liczba mieszkańców na terenie miasta i gminy (ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji)”, pkt 2 – „niekorzystna struktura demograficzna z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym”, pkt 6 – „niski poziom przedsiębiorczości oraz aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców”, pkt 7 – „niedostateczne kompetencje NGO w zarządzaniu zasobami i zarządzaniu finansowym (w tym pozyskiwaniu środków zewnętrznych)”, pkt 8 – „małe zróżnicowanie obszarów działalności NGO (brak inicjatyw ekologicznych, edukacji obywatelskiej, rozwoju ekonomii społecznej)”, pkt 10 – „wysoki poziom bezrobocia na terenie miasta i gminy” (s. 8–9).

W podrozdziale 2.1.2 Wnioski dla dalszego rozwoju miasta i gminy wskazano, na szczególne znaczenie zagospodarowania ww. zdegradowanych obszarów Suchedniowa, które dzięki wykorzystaniu aktywnej partycypacji i współpracy międzysektorowej interesariuszy rewitalizacji (szczególnie osób młodych i starszych) przyczynią się do stworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców oraz powstawania mikro i małych przedsiębiorstw, a tym samym zmniejszenia bezrobocia (s. 11–12). Jest to główny problem społeczny na terenie miasta i gminy wskazany w drzewie problemów (s. 13). Plany rewitalizacyjne wpisują się w wizję rozwoju, pokazującą wizerunek miasta i gminy w 2026 roku, tj. „Miasto i Gmina Suchedniów – miejscem atrakcyjnym do zamieszkania i turystyki, w którym przedsiębiorczy oraz aktywni społecznie mieszkańcy wykorzystują dogodne położenie i walory przyrodnicze do rozwoju”, a także w misję rozwoju, która zakłada: „tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców z wykorzystaniem międzysektorowej współpracy w zakresie budowania kompleksowego produktu turystycznego i sektora kreatywnego w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców” (s. 15). Ponadto realizują cel strategiczny 1., cel operacyjny 1.2, działanie 1.2.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (s. 16), a także wynikające z niego zadania (s. 18). Projekt

rewitalizacyjny został wskazany jako projekt priorytetowy do realizacji na terenie Miasta i Gminy Suchedniów w latach 2016–2026. Podkreślono w nim również, że należy opracować Program Rewitalizacji na kolejne lata, w którym szczegółowo zostaną zdefiniowane granice obszaru rewitalizacji (s. 23).

Mając na uwadze diagnozę stanów kryzysowych, ujętą w dalszej części dokumentu, można wskazać na następujące problemy, które zdiagnozowano na etapie opracowania Strategii, a które należy uznać za istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych:

PROBLEMY SPOŁECZNE:

- Malejąca liczba mieszkańców na terenie miasta i gminy (ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji).
- Niekorzystna struktura demograficzna z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym.
- Mała liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1000 mieszkańców.
- Niewystarczająca jakość i poziom nauczania w szkołach podstawowych.
- Niedostateczne kompetencje NGO w zarządzaniu zasobami i zarządzaniu finansowym (w tym pozyskiwaniu środków zewnętrznych).
- Małe zróżnicowanie obszarów działalności NGO (brak inicjatyw ekologicznych, edukacji obywatelskiej, rozwoju ekonomii społecznej).
- Niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb na rynku pracy.
- Wysoki poziom bezrobocia na terenie miasta i gminy.
- Brak podmiotów ekonomii społecznej oraz podmiotów integracji społecznej i zawodowej.
- Brak terenów inwestycyjnych.

PROBLEMY GOSPODARCZE:

- Niski poziom przedsiębiorczości oraz aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców.
- Brak kompleksowej oferty skierowanej do przedsiębiorców/brak instytucji otoczenia biznesu.

PROBLEMY ŚRODOWISKOWE:

- Duża liczba zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

PROBLEMY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE:

- Niski odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.
- Mała liczba budynków nowych oddanych do użytkowania na 10 tys. mieszkańców.
- Brak przygotowanych terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- Niewystarczająca oferta kulturalna i edukacyjna na terenie miasta i gminy.
- Niewystarczająca oferta opieki zdrowotnej, zwłaszcza brak profesjonalnej opieki geriatrycznej.
- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych na terenie miasta i gminy.

- Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i baza okołoturystyczna.
- Słaba dostępność i jakość infrastruktury sportowej.
- **Obszary zdegradowane: park, tereny wokół zalewu, rejon ul. Powstańców i ul. Warszawskiej w Suchedniowie.**

PROBLEMY TECHNICZNE:

- Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sieci kanalizacyjnej i słabo wykorzystany system przydomowych oczyszczalni ścieków.

1.2 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011–2018

Z diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Suchedniów, przedstawionej w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011–2018* wynika, że największymi problemami miasta i gminy są bezrobocie i ubóstwo, a także alkoholizm, niepełnosprawność, problemy ludzi starszych, problemy czasu wolnego i wypoczynku. W 43,3% przypadków powodem korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, a w prawie 31% ubóstwo (s. 58). Dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców powinno odbywać się poprzez działania oparte na zadaniach organizacyjnych i inwestycyjnych, które mogą być przeprowadzane dzięki wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej. W Strategii wskazano, że szansą na poprawę sytuacji społecznej jest m.in. podniesienie standardu życia mieszkańców oraz poprawa dostępności do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych, zdrowotnych i kulturalnych (s. 59). Poza bezrobociem i ubóstwem, znacznym problemem jest alkoholizm, który rozpowszechnia się także wśród niepełnoletnich. Jednym z powodów jest brak alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu, ze względu na brak odpowiedniej bazy oświatowo-kulturowej. Powszechnym procederem stało się spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (przystanki, park, osiedla, lasek miejski), co doprowadza do spadku poziomu poczucia bezpieczeństwa oraz wzrostu zanieczyszczeń w tych okolicach. Wszystkie te problemy są słabymi stronami gminy i stanowią zagrożenie dla jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Do poprawy sytuacji przyczynić się może rewitalizacja, której zadaniem jest wyprowadzenie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, a więc takiego, na którym występuje przede wszystkim koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa, bezrobocia, przestępczości i niskiego kapitału społecznego. Plany rewitalizacyjne wpisują się w wizję, która wskazuje, że „Miasto i Gmina Suchedniów realizuje skuteczną politykę społeczną prowadzącą do znacznej poprawy życia mieszkańców oraz realizuje cele w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom społecznym” (s. 63), a także I cel główny – Poprawa standardu życia w gminie (s. 64).

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.1 Diagnoza zjawisk społecznych

Suchedniów to gmina miejsko-wiejska leżąca w województwie świętokrzyskim (do 1998 roku w województwie kieleckim), w powiecie skarżyskim. Gmina zajmuje obszar 75 km² (w tym 60 km² to miasto Suchedniów), tym samym stanowiąc 0,64% powierzchni województwa. Gminy ościenne to: Bliżyn, Skarżysko-Kamienna, Bodzentyn, Łączna i Wąchock, Zagnańsk. Gminę tworzy miasto Suchedniów oraz cztery sołectwa: Krzyżka, Michniów, Mostki i Ostojów.

Rysunek 1. Położenie gminy Suchedniów względem województwa świętokrzyskiego i powiatu skarżyskiego

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026

Trendy demograficzne

Gminę Suchedniów w roku 2015 zamieszkiwało 10 427 osób, z czego 82,2% to mieszkańcy miasta Suchedniów. Mieszkańcy gminy stanowili w tym okresie 0,8% ludności całego województwa świętokrzyskiego oraz 13,5% ludności powiatu skarżyskiego.

W porównaniu do roku 2010 liczba mieszkańców gminy spadła o 3,06% (średnia dla całego powiatu to 3,23%, dla województwa – 1,98%, a dla kraju – 0,24%). Z kolei liczba mieszkańców miasta Suchedniów spadła o 3,16%.

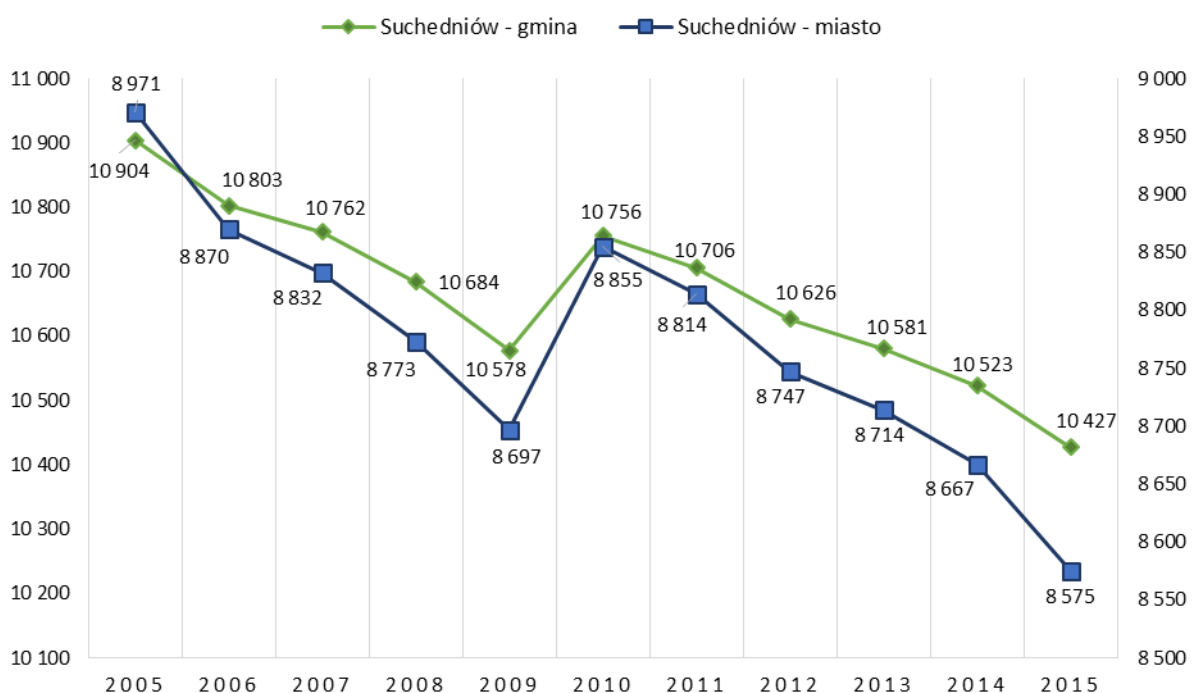
Tabela 1. Ludność ogółem według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika
							2015/2010
POLSKA	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	-0,24%
POLSKA – MIASTO	23 416 505	23 385 828	23 336 289	23 257 909	23 216 352	23 166 429	-1,07%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 282 546	1 278 116	1 273 995	1 268 239	1 263 176	1 257 179	-1,98%
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	578 955	575 507	572 136	567 794	563 842	561 219	-3,06%
Powiat skarżyski	79 612	79 085	78 636	78 072	77 647	77 039	-3,23%
Powiat skarżyski – MIASTO			56 734	56 252	55 879	55 475	-2,22%
Suchedniów	10 756	10 706	10 626	10 581	10 523	10 427	-3,06%
Suchedniów – miasto	8 855	8 814	8 747	8 714	8 667	8 575	-3,16%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 1., spadek liczby mieszkańców miasta i gminy Suchedniów utrzymuje się od wielu lat. W okresie 2005–2015 o wzroście możemy mówić wyłącznie w odniesieniu do roku 2010.

Wykres 1. Ludność zamieszkała w mieście gminie Suchedniów w latach 2005–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, a ten sam trend widoczny jest w tworzących ją sołectwach. Najszybsze tempo spadku liczby mieszkańców w latach 2010–2015 stwierdzono w sołectwie Krzyżka (o 4,7%), a najmniejsze w sołectwie Mostki (0,9%). Poszczególne sołectwa cechuje też znaczne

zróżnicowanie w zakresie liczby mieszkańców. W 2015 roku wahała się ona od 141 osób w sołectwie Krzyżka (udział w ogóle mieszkańców gminy na poziomie 1,4%) do 839 osób w sołectwie Ostojów (udział w ogóle mieszkańców gminy na poziomie 8%).

W każdym sołectwie, w każdym z analizowanych okresów czasowych, dominowały kobiety.

W samym mieście Suchedniów obszarami, na których zameldowana jest największa liczba osób, są ulice: Bugaj (746 osób w roku 2015), Langiewicza (728 osób w roku 2015) oraz Stokowiec (629 osób w roku 2015).

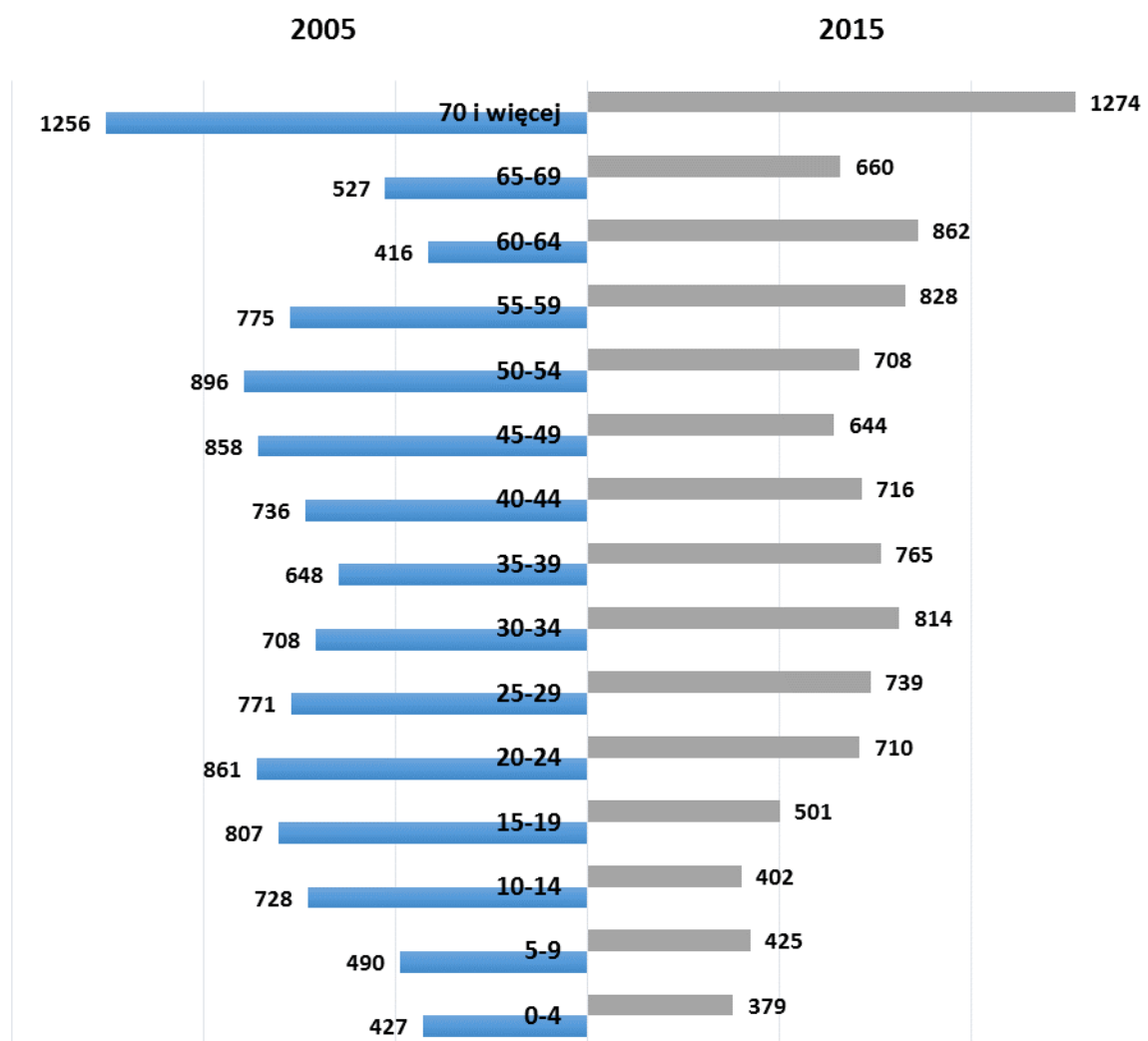
Tabela 2. Liczba osób zameldowanych w sołectwach gminy Suchedniów w roku 2010, 2014 i 2015 (stan na koniec roku)

		Sołectwo Krzyżka	Sołectwo Michniów	Sołectwo Mostki	Sołectwo Ostojów	Suchedniów	
2015	Liczba osób zameldowanych OGÓŁEM	141	441	459	839	8 602	
	Kobiety	w wieku do 17 lat	13	38	34	65	613
		w wieku 18–59 lat	38	128	128	248	2 506
		powyżej 60. roku	22	64	80	119	1 332
	Mężczyźni	w wieku do 17 lat	10	39	25	67	632
		w wieku 18–64 lat	50	148	157	281	2 905
powyżej 65. roku		8	24	35	59	614	
2014	Liczba osób zameldowanych OGÓŁEM	140	454	468	843	8 676	
	Kobiety	w wieku do 17 lat	12	44	36	64	640
		w wieku 18–59 lat	38	132	128	253	2 534
		powyżej 60. roku	21	64	79	115	1 307
	Mężczyźni	w wieku do 17 lat	11	41	27	69	642
		w wieku 18–64 lat	50	150	162	281	2 974
powyżej 65. roku		8	23	36	61	579	
2010	Liczba osób zameldowanych OGÓŁEM	148	448	463	869	8 903	
	Kobiety	w wieku do 17 lat	18	48	35	63	677
		w wieku 18–59 lat	35	135	128	264	2 742
		powyżej 60. roku	27	55	80	115	1 153
	Mężczyźni	w wieku do 17 lat	14	34	41	79	748
		w wieku 18–64 lat	46	153	146	298	3 041
powyżej 65. roku		8	23	33	50	542	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Suchedniów

Poniżej przedstawiono tzw. piramidę wieku, czyli graficzne zobrazowanie struktury wiekowej określonej zbiorowości, w tym wypadku mieszkańców gminy Suchedniów. Celem porównania uwzględniono dane za rok 2005 oraz 2015. W roku 2015 widoczny jest spadek liczby ludności w wieku do 29 lat oraz od 40 do 59 lat, przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców mających od 30 do 39 lat oraz co najmniej 55 lat. Największa różnica zaznacza się w dwóch kategoriach wiekowych: 10–14 lat oraz 60–64 lata. W pierwszej z nich nastąpił spadek liczby ludności wynoszący 44,8% (z 728 osób w roku 2005 do 402 w roku 2015), natomiast w drugiej odnotowano wysoki wzrost na poziomie 107,2% (z 416 do 862 osób). Warto podkreślić, że grupa ta w roku 2005 była najmniej liczną, natomiast obecnie jest drugą w kolejności pod względem liczby mieszkańców gminy (największą grupę, tak jak 10 lat wcześniej, stanowią mieszkańcy najstarsi).

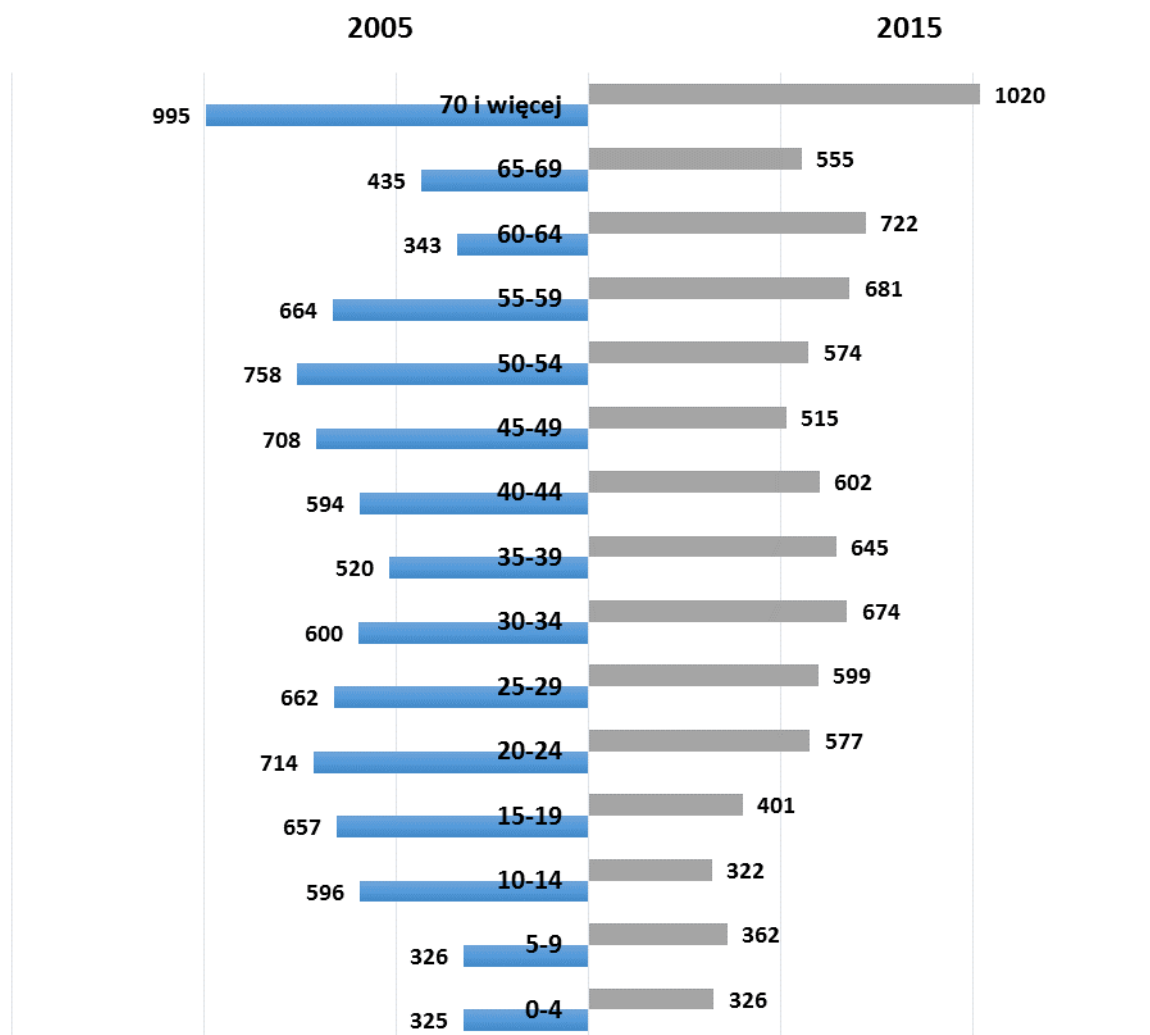
Wykres 2. Ludność gminy Suchedniów według grup wiekowych, w roku 2004 i 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej przedstawiono „piramidę wieku” wyłącznie dla ludności miejskiej. Struktura wiekowa jest bardzo zbliżona do struktury mieszkańców całej gminy i na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat uległa podobnym zmianom. Największy wzrost odnotowano w kategorii wiekowej 60–64 lata (110,5%; z 343 osób w roku 2005 do 722 w roku 2015), natomiast największy spadek w grupie mieszkańców mających od 10 do 14 lat (46%; z 596 do 322). Podobnie jak w całej gminie, najliczniejszą grupą pozostają osoby najstarsze, które obecnie stanowią 11,9% wszystkich mieszkańców miasta (ich udział w całej gminie wynosi 13,9%). Warto jednak zwrócić uwagę na kilka różnic dotyczących dynamiki zmian struktury wiekowej w gminie oraz w samym mieście Suchedniów. Otóż w mieście odnotowano wzrost liczby mieszkańców w wieku 0–4 oraz 5–9 lat (odpowiednio 0,3 i 11%), podczas gdy w samej gminie wielkość tych kategorii wiekowych uległa zmniejszeniu o 11,2 i 13,3%. W mieście wzrosła natomiast liczebność osób mających od 40 do 44 lat (o 1,3%), podczas gdy w gminie nastąpił spadek na poziomie 2,7%.

Wykres 3. Ludność miasta Suchedniów według grup wiekowych, w roku 2005 i 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Niezwykle istotnymi wskaźnikami, pomocnymi w ocenie sytuacji demograficznej, jest udział ludności według ekonomicznych grup wieku. Wyróżniamy:

- wiek przedprodukcyjny – przedział wiekowy obejmujący osoby, które nie ukończyły 18. lub 15. roku życia w zależności od przyjętej klasyfikacji; jest to wiek, w którym ludzie zazwyczaj nie podejmują pracy z powodu kształcenia się lub nie mogą być zatrudnieni na mocy przepisów kodeksu pracy ze względu na zbyt niski wiek,
- wiek produkcyjny – przedział wiekowy, w którym ludzie zazwyczaj podejmują pracę. W zależności od przyjętej klasyfikacji wiek produkcyjny obejmuje: kobiety między 15. lub 18. a 59. rokiem życia oraz mężczyzn między 15. lub 18. a 64. rokiem życia,
- wiek poprodukcyjny – przedział wiekowy, w którym człowiek zwykle kończy już pracę zawodową; zgodnie z najczęściej stosowaną klasyfikacją w wieku poprodukcyjnym znajdują się kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej¹.

W roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w Polsce zmniejszyła się o 4,7% i wyniosła niespełna 7 mln. W praktyce oznacza to zmniejszającą się liczbę ludności, która w perspektywie kolejnych kilku bądź kilkunastu lat zasili rynek pracy. W miastach spadek ten był nieco mniejszy i wyniósł 3,2%. Tym samym zmniejszeniu uległ również udział ludności w tym wieku w ogóle Polaków (tabela 3.) – w roku 2010 wynosił 18,8%, natomiast pięć lat później 18% (spadek o 4,3%).

W województwie świętokrzyskim, w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 9,6% i wyniosła 211,5 tysiąca. W miastach spadek ten był nieco mniejszy i wyniósł 8,6%. Tym samym zmniejszeniu uległ również udział ludności w tym wieku w ogóle mieszkańców województwa – w roku 2010 wynosił 18,3%, natomiast pięć lat później 16,8% (spadek o 8,2%).

W powiecie skarżyskim, w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 10,9% (spadek dużo większy niż w skali kraju i województwa) i wyniosła 11,5 tysiąca osób. W miastach nastąpił o połowę niższy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (o 5,2%), porównując lata 2012 i 2015. W powiecie zmniejszeniu uległ udział ludności w tym wieku, który w roku 2015 wyniósł 14,9%, czyli o 7,5% mniej niż pięć lat wcześniej.

W samej gminie Suchedniów w roku 2015 zamieszkiwało niespełna 1,5 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym, co wskazuje na spadek rzędu 16,3% w stosunku do 2010 roku. W mieście Suchedniów spadek wyniósł aż 15%, a więc był prawie trzy razy wyższy niż w skali kraju. Przełożyło się to również na bardzo duży spadek udziału tej grupy ludności – w 2010 roku stanowiła 16,5%, natomiast według ostatnich dostępnych danych, wartość wskaźnika to 14,2% (spadek o 13,9%). Niekorzystny trend spadkowy jest zatem dużo bardziej widoczny w gminie Suchedniów niż na pozostałych obszarach referencyjnych.

¹http://www.rynekpracy.pl/slownik_1.php/wpis.121 dostęp z dnia 08.03.2016.

Tabela 3. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika
	%	%	%	%	%	%	2015/2010
POLSKA	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	-4,26%
POLSKA – MIASTO	17,1	16,9	16,8	16,7	16,7	16,7	-2,34%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	18,3	17,9	17,6	17,3	17,0	16,8	-8,20%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	16,3	16,0	15,8	15,6	15,5	15,3	-6,13%
Powiat skarżyski	16,1	15,8	15,5	15,2	15,1	14,9	-7,45%
Powiat skarżyski– MIASTO			14,7	14,4	14,4	14,2	-3,40%
Suchedniów	16,5	15,9	15,4	14,8	14,6	14,2	-13,94%
Suchedniów– miasto	16,4	15,8	15,3	14,8	14,6	14,4	-12,20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku produkcyjnym w Polsce zmniejszyła się o 3,3% i wyniosła 24 mln. Spadek w miastach był niemal dwa razy większy i wyniósł 6,1% (z 15,3 do 14,4 mln osób). Tym samym udział ludności w wieku produkcyjnym (tabela 4.) uległ zmniejszeniu z 64,4 do 62,4% (w miastach z 65,3 do 62%).

W województwie świętokrzyskim, w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 4,3% i wyniosła 780,9 tysięcy. W miastach spadek ten był niemal dwa razy większy i wyniósł 8,5%. Tym samym zmniejszeniu uległ również udział ludności w tym wieku w ogóle mieszkańców województwa – w roku 2010 było to 63,6%, natomiast pięć lat później 62,1% (spadek o 2,4%).

W powiecie skarżyskim, w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 7,2% (spadek większy niż w skali kraju i województwa) i wyniosła 47,6 tysiąca osób. W miastach nastąpił niższy spadek liczby osób w tym wieku (o 5,9%), porównując lata 2012 i 2015. W powiecie zmniejszeniu uległ udział ludności w wieku produkcyjnym, który w roku 2015 wyniósł 61,8%, czyli o 4% mniej niż pięć lat wcześniej.

W samej gminie Suchedniów w roku 2015 zamieszkiwało niespełna 6,6 tys. osób w wieku produkcyjnym, co wskazuje na spadek rzędu 4,6% w stosunku do 2010 roku. W mieście Suchedniów spadek wyniósł 5,3%, a więc był nieco niższy niż w skali miast całego kraju i województwa świętokrzyskiego. Przełożyło się to również na mniejszy niż na pozostałych obszarach referencyjnych spadek udziału tej grupy ludności w gminie – w 2010 roku udział stanowił 64%, natomiast według ostatnich dostępnych danych wartość tego wskaźnika to 63% (spadek o 1,6%). Niekorzystny trend spadkowy jest zatem mniej widoczny w gminie Suchedniów niż w powiecie, województwie i kraju (sytuacja odmienna niż w przypadku ludności w wieku przedprodukcyjnym).

Tabela 4. Udział ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika
	%	%	%	%	%	%	2015/2010
POLSKA	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	-3,11%
POLSKA – MIASTO	65,3	64,8	64,2	63,5	62,8	62,0	-5,05%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	63,6	63,5	63,2	62,9	62,6	62,1	-2,36%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	65,3	64,7	63,9	63,2	62,4	61,6	-5,67%
Powiat skarżyski	64,4	64,0	63,5	63,1	62,4	61,8	-4,04%
Powiat skarżyski– MIASTO			63,6	63,0	62,1	61,2	-2,36%
Suchedniów	64,0	63,9	63,7	63,5	63,3	63,0	-1,56%
Suchedniów– miasto	64,3	64,1	63,9	63,6	63,3	62,9	-2,18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w Polsce zwiększyła się o 16,7% i wyniosła 7,5 mln. W praktyce oznacza to szybko zwiększającą się liczbę ludności, która już opuściła rynek pracy i utrzymuje się ze świadczeń wypłacanych przez państwo. W miastach wzrost ten był nieco większy i wyniósł 19,7%. Tym samym zwiększeniu uległ również udział ludności w tym wieku w ogóle Polaków (tabela 5.) – w roku 2010 wynosił 16,8%, natomiast pięć lat później 19,6% (wzrost o 16,7%).

W województwie świętokrzyskim, w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 13,8% (a zatem wzrost mniejszy niż w skali kraju) i wyniosła 264,6 tys. Wzrost w miastach był bardziej dynamiczny i wyniósł 21,3% (najwięcej ze wszystkich obszarów referencyjnych). Tym samym zwiększeniu uległ również udział ludności w tym wieku w ogóle mieszkańców województwa – w roku 2010 wynosił 18,1%, natomiast pięć lat później 21% (wzrost o 16%).

W powiecie skarżyskim w roku 2015, w porównaniu do roku 2010, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 16,1% (wzrost większy niż w skali województwa) i wyniosła 18 tys. osób (mniejszy wzrost miał miejsce w miastach). Udział ludności zwiększył się o 1/5, z 19,5 do 23,4%.

W samej gminie Suchedniów w roku 2015 zamieszkiwało 2,4 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na wzrost rzędu 13,3% w stosunku do 2010 roku. W mieście Suchedniów wyniósł on 13,4%. Wartość wskaźnika udziału osób w tym wieku w ogóle ludności wyniosła w roku 2015 w gminie 22,8%, a zatem była niższa niż w powiecie, lecz wyższa niż w skali województwa świętokrzyskiego i Polski.

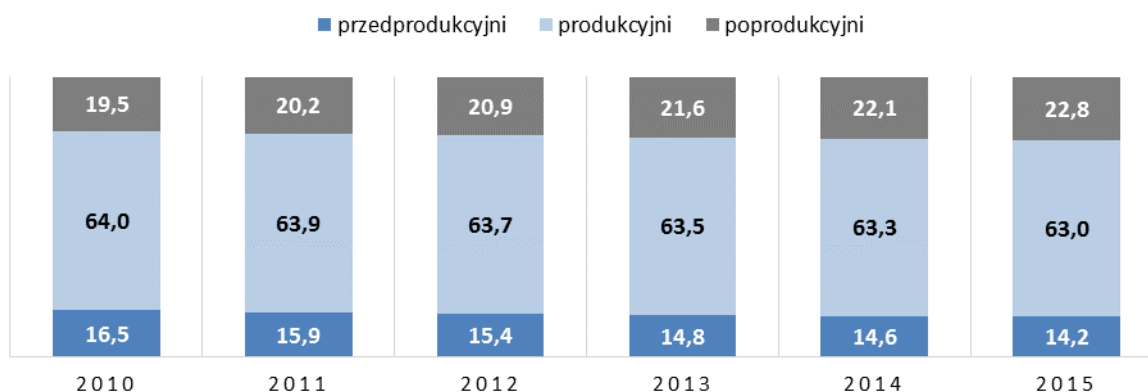
Tabela 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika
	%	%	%	%	%	%	2015/2010
POLSKA	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	16,67%
POLSKA – MIASTO	17,6	18,3	19,0	19,8	20,6	21,3	21,02%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	18,1	18,7	19,2	19,8	20,4	21,0	16,02%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	18,5	19,4	20,3	21,2	22,1	23,1	24,86%
Powiat skarżyski	19,5	20,2	21,0	21,7	22,6	23,4	20,00%
Powiat skarżyski– MIASTO			21,7	22,6	23,5	24,6	13,36%
Suchedniów	19,5	20,2	20,9	21,6	22,1	22,8	16,92%
Suchedniów– miasto	19,3	20,1	20,9	21,6	22,1	22,7	17,62%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę ludności zamieszkującej gminę Suchedniów z uwzględnieniem wyżej opisanych grup wiekowych. Widoczny jest malejący udział osób w wieku produkcyjnym, czemu towarzyszy wzrost osób, które już opuściły rynek pracy.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku dla gminy Suchedniów w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ocenę sytuacji demograficznej uzupełniają wskaźniki obciążenia demograficznego. Pierwszy z nich określa liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W Polsce, w roku 2015, na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. Było to o 4,9 osoby więcej niż pięć lat wcześniej. Z dużo większym wzrostem mamy do czynienia na obszarach miejskich – z 53,1 osób w 2010 do 61,3 w 2015 roku. Wzrost obciążenia demograficznego widoczny jest również w województwie świętokrzyskim (z 57,2 do 61), powiecie skarżyskim (z 55,4 do 61,9) oraz gminie Suchedniów (z 56,2 do 58,8). O bardziej dynamicznym wzroście można mówić w przypadku obszarów miejskich aniżeli wiejskich, przy czym należy

zaznaczyć, że wzrost odnotowany w przedmiotowej gminie (o 2,6 osób) jest najmniejszy spośród wszystkich omawianych obszarów.

Drugi ze wskaźników określa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W roku 2015 w kraju na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało aż 109,1 osób w wieku poprodukcyjnym. Było to o 20 osób więcej niż pięć lat wcześniej. Z jeszcze większym wzrostem mamy do czynienia w województwie świętokrzyskim – z 99,3 do 125. Wartość dla powiatu skarżyskiego w ostatnim analizowanym okresie wyniosła 157,3, przy czym dla obszaru miejskiego było to aż 172,9, a dla gminy Suchedniów odpowiednio: 160,5 i 158,2. Tym samym zarówno w powiecie, jak i gminie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym jest dużo wyższa niż w województwie i kraju.

Trzeci ze wskaźników określa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W roku 2015 w Polsce wyniósł on 31,4. Było to o 5,4 osoby więcej niż pięć lat wcześniej. Wzrost obciążenia demograficznego widoczny jest również w województwie świętokrzyskim – z 28,5 do 33,9. W powiecie skarżyskim wartość tego wskaźnika wyniosła w 2015 roku 37,9 osoby, a zatem o 7,6 osoby więcej niż w roku 2010. W gminie Suchedniów było to 36,2 osób, a więc o 5,7 osoby więcej niż pięć lat wcześniej. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest w gminie wyższa niż w kraju i województwie oraz nieznacznie niższa niż w powiecie.

Tabela 6. Współczynnik obciążenia demograficznego w roku 2015

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
POLSKA	60,1	109,1	31,4
POLSKA – MIASTO	61,3	127,6	34,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	61,0	125,0	33,9
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	62,4	150,6	37,5
Powiat skarżyski	61,9	157,3	37,9
Powiat skarżyski– MIASTO	63,5	172,9	40,2
Suchedniów	58,8	160,5	36,2
Suchedniów– miasto	59,0	158,2	36,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zarówno w kraju, województwie świętokrzyskim, jak i powiecie skarżyskim i gminie Suchedniów nastąpił spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności. Według ostatnich dostępnych danych wskaźnik wynosi odpowiednio 9,6, 8,4, 7,6 oraz 6,8, a zatem w powiecie oraz gminie mniej niż wynosi średnia dla Polski i województwa świętokrzyskiego (jedynie w województwie wskaźnik urodzeń żywych jest wyższy w miastach). Największy spadek wartości tego wskaźnika, porównując lata 2010 i 2015, odnotowano w przedmiotowej gminie – (-18,8%).

Tabela 7. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010
POLSKA	10,7	10,1	10,0	9,6	9,7	9,6	-10,50%
POLSKA – MIASTO	10,3	9,6	9,6	9,2	9,4	9,4	-9,24%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9,7	9,1	9,0	8,4	8,5	8,4	-13,31%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	9,2	8,5	8,5	7,6	7,8	7,8	-15,19%
Powiat skarżyski	8,5	7,8	7,9	7,3	8,2	7,6	-11,19%
Powiat skarżyski– MIASTO			7,9	7,2	8,0	7,4	-6,52%
Suchedniów	8,3	7,0	7,0	6,7	7,4	6,8	-18,75%
Suchedniów– miasto	8,8	7,6	7,4	6,8	7,7	7,4	-15,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zarówno w kraju, jak i w województwie świętokrzyskim nastąpił spadek liczby zgonów na 1000 ludności (wzrost odnotowano na obszarach miejskich). Według ostatnich dostępnych danych liczba ta wynosi odpowiednio 9,8 i 10,8. Z kolei w powiecie skarżyskim oraz gminie Suchedniów wzrosła liczba zgonów i obecnie wynosi 11,3 i 12 (wzrost o 7,2 i 5,4%). A zatem średnia w powiecie (gdzie wskaźnik przyjmuje niższą wartość na obszarach miejskich) oraz gminie (gdzie wskaźnik przyjmuje wyższą wartość w mieście) jest wyższa niż średnia dla kraju i Świętokrzyskiego.

Tabela 8. Zgony na 1000 ludności w latach 2010–2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	Dynamika 2014/2010
POLSKA	9,8	9,7	10,0	10,1	9,8	-0,45%
POLSKA – MIASTO	9,7	9,6	10,0	10,1	9,9	1,82%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	10,9	10,7	10,9	11,2	10,8	-1,22%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	9,7	9,7	10,2	10,4	10,1	4,79%
Powiat skarżyski	10,6	10,7	11,0	12,0	11,3	7,20%
Powiat skarżyski – MIASTO			10,8	12,0	11,4	5,65%
Suchedniów	11,4	10,3	10,0	11,8	12,0	5,42%
Suchedniów – miasto	11,3	9,7	10,4	11,8	12,1	7,14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

We wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów, z czego największy występuje w gminie Suchedniów (-8,2). Największa dynamika spadku widoczna jest na obszarach miejskich województwa świętokrzyskiego, gdzie, porównując lata 2010 i 2015, przyrost naturalny spadł pięciokrotnie.

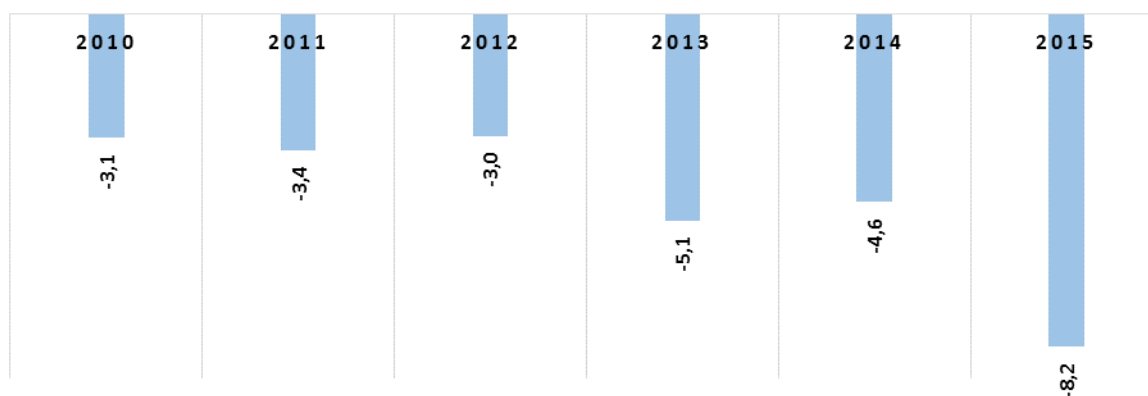
Tabela 9. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010–2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010
POLSKA	0,9	0,3	0,0	-0,5	0,0	-0,7	-173,67%
POLSKA – MIASTO	0,6	0,0	-0,4	-0,9	-0,5	-1,1	-272,27%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-1,2	-1,7	-1,9	-2,7	-2,3	-3,0	150,20%
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	-0,5	-1,2	-1,7	-2,7	-2,3	-2,9	501,97%
Powiat skarżyski	-2,1	-2,9	-3,1	-4,7	-3,1	-4,4	109,94%
Powiat skarżyski– MIASTO			-2,9	-4,7	-3,3	-4,3	49,48%
Suchedniów	-3,1	-3,4	-3,0	-5,1	-4,6	-8,2	168,40%
Suchedniów– miasto	-2,5	-2,1	-3,0	-5,0	-4,4	-8,2	231,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Biorąc pod uwagę samą gminę Suchedniów widzimy, że obecny przyrost naturalny jest najniższy w całym analizowanym okresie. Najkorzystniejszą, choć nadal ujemną, wartość wskaźnika odnotowano w roku 2012.

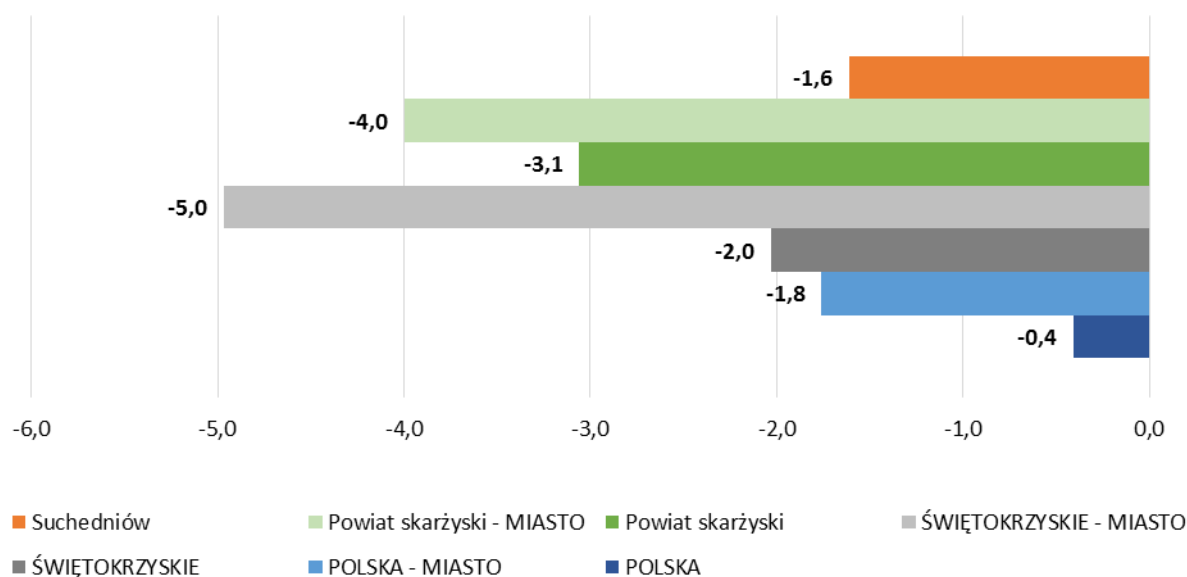
Wykres 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Suchedniów w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

We wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych odnotowuje się ujemne saldo migracji na 1000 osób, czyli różnicę między napływem (imigracją) a odpływem (emigracją) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Proces wyludniania jest szczególnie widoczny na obszarach miejskich województwa świętokrzyskiego, gdzie saldo wyniosło (-5%). W powiecie skarżyskim oraz gminie Suchedniów wartość wskaźnika była niższa niż na pozostałych obszarach.

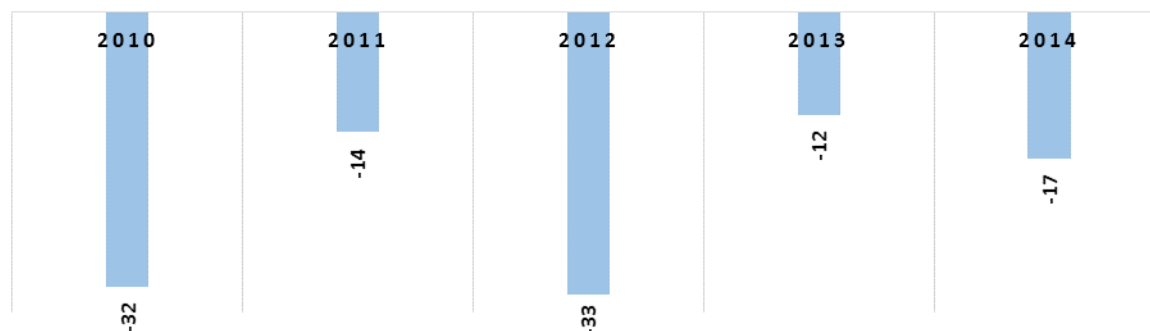
Wykres 6. Saldo migracji na 1000 osób w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W całej gminie Suchedniów w analizowanym okresie czasowym nie wystąpiło dodatnie saldo migracji. Najwyższą wartość ujemną przyjęto w roku 2010 (-32) oraz 2012 (-33), a najniższą w roku 2013 (-12).

Wykres 7. Saldo migracji w gminie Suchedniów w latach 2010–2014

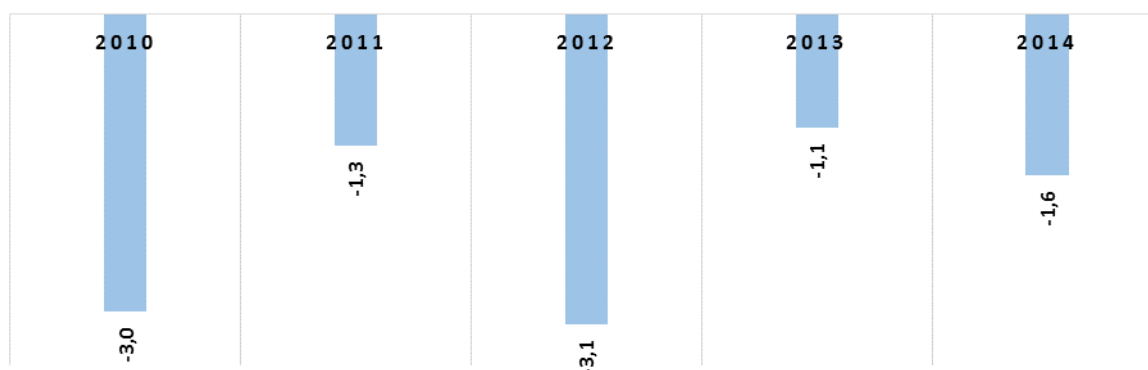

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W związku z powyższym również wartość salda migracji na 1000 mieszkańców gminy przyjmuje stale wartość ujemną – najwyższą w latach 2010 i 2012.

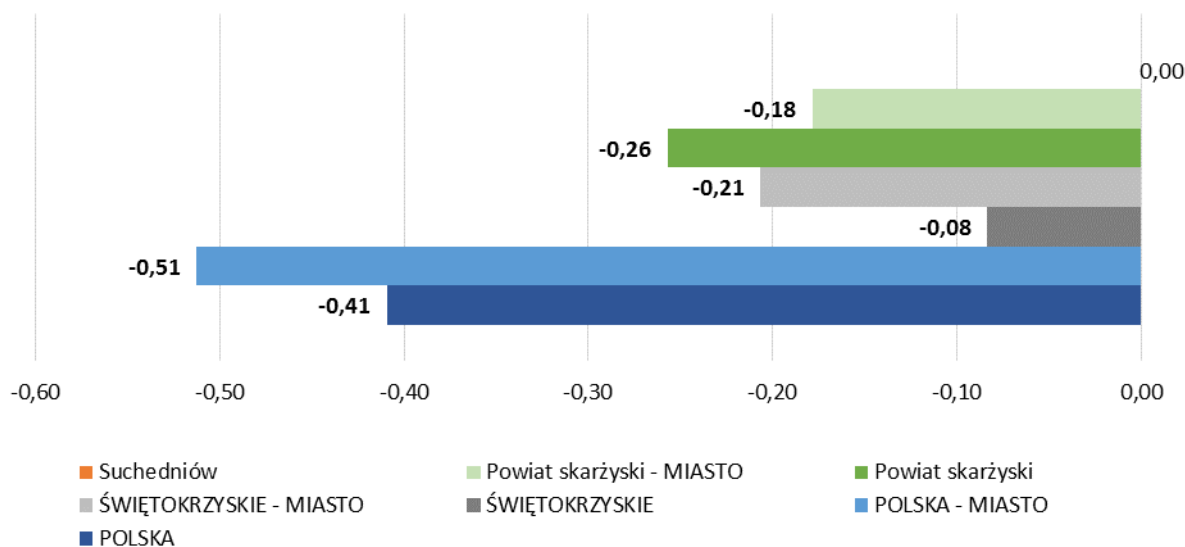
Wykres 8. Saldo migracji na 1000 osób w gminie Suchedniów w latach 2010–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najwyższą ujemną wartość salda migracji zagranicznych na 1000 osób na obszarze analizowanych jednostek terytorialnych w roku 2014 odnotowano na obszarze miejskim kraju (-0,51). Najniższą – w gminie Suchedniów (wartość była równa 0). Tym samym saldo migracji zagranicznych na terenie gminy jest niższe niż w kraju, województwie świętokrzyskim, jak i powiecie skarżyskim.

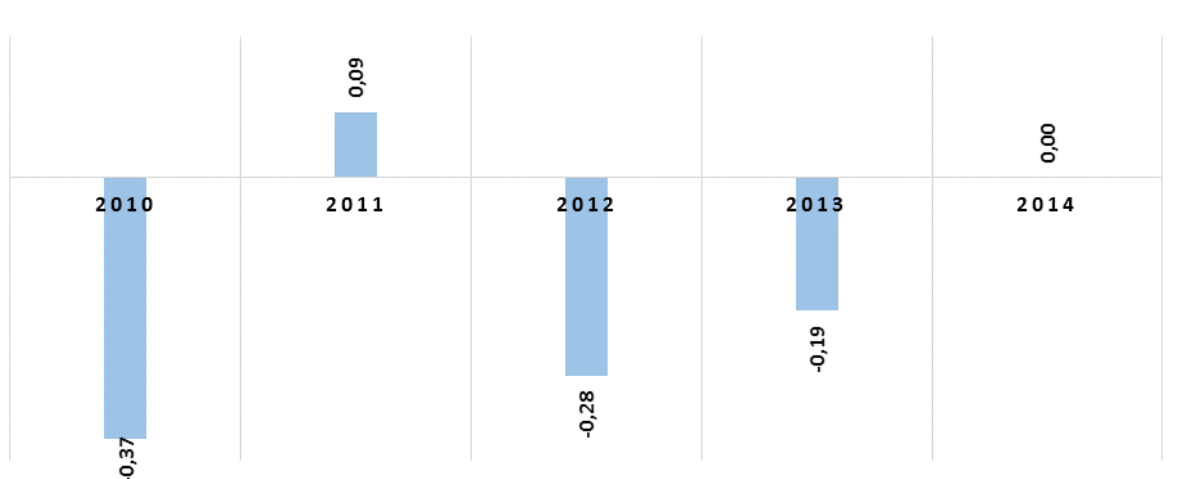
Wykres 9. Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W samej gminie saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w przyjętym okresie czasowym przyjmowało zarówno wartości ujemne (lata 2010, 2012–2013), jak i dodatnie (rok 2011). Najwyższą wartość (ujemną) osiągnęło w roku 2010 (-0,4).

Wykres 10. Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w gminie Suchedniów w latach 2010–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Bezrobocie i rynek pracy

Analizując ostatnie dostępne dane widzimy, że spadła liczba pracujących przypadających na 1000 mieszkańców gminy – z 136 do 127 (spadek o 6,5%), przy czym warto zauważyć, że od lat liczba ta utrzymuje się na bardzo zbliżonym poziomie. Większy spadek odnotowano na obszarze miejskim – aż 12,5%. Trend spadkowy widoczny na obszarze gminy jest mniej dynamiczny, niż ma to miejsce w powiecie skarżyskim (spadek rzędu 8,4%), natomiast zdecydowanie wyższy niż ten, który odnotowano w województwie świętokrzyskim (0,2%). Warto zaznaczyć, że w skali kraju, w przeciwieństwie do wymienionych jednostek terytorialnych, wartość omawianego wskaźnika wzrosła o 3,1% (2,2% w miastach).

Tabela 10. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców

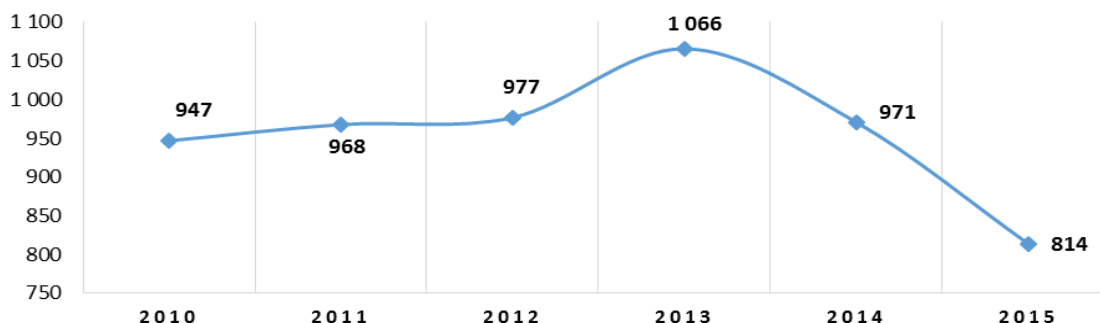
Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	Dynamika 2014/2010
POLSKA	223	224	223	226	230	3,08%
POLSKA – MIASTO	304	304	302	304	310	2,22%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	182	181	180	179	182	-0,18%
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	312	310	308	305	308	-1,30%
Powiat skarżyski	179	175	167	162	164	-8,37%
Powiat skarżyski – MIASTO			207	201	201	-2,82%
Suchedniów	136	141	127	132	127	-6,51%
Suchedniów – miasto	144	148	131	130	126	-12,54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pomimo spadku liczby pracujących na 1000 mieszkańców gminy Suchedniów, liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w analizowanym okresie również zmalała – z 947 osób w roku 2010, do 814 w 2015 (spadek o 14%). Największą liczbę bezrobotnych odnotowano

w roku 2013 – 1066 osób. Na pozostałych obszarach referencyjnych również mamy do czynienia ze spadkiem zarejestrowanych bezrobotnych – w skali kraju wynosi on 20%, województwa – 19,5%, a powiatu skarżyskiego – 20,1%.

Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem w gminie Suchedniów w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tak jak w przypadku liczby mieszkańców, sołectwa gminy Suchedniów różnią się pomiędzy sobą pod względem liczby bezrobotnych mieszkańców. Różnice wahają się od 7 bezrobotnych (sołectwo Krzyżka), do 72 bezrobotnych (sołectwo Ostojów). We wszystkich sołectwach dominują osoby długotrwale bezrobotne. Na obszarach trzech sołectw, porównując rok 2010 i 2015, nastąpił spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych: sołectwo Krzyżka – 61,1%, sołectwo Michniów – 37,7%, sołectwo Mostki – 6,7%. W sołectwie Ostojów liczba bezrobotnych wzrosła o 4,3%.

Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta Suchedniów na koniec roku 2015 wyniosła 660 osób, z czego 57,3% stanowili mężczyźni. Oznacza to spadek w stosunku do roku 2010 o 13,4%. W ostatnim analizowanym okresie mieszkańcy miasta stanowili 81,2% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Największa liczba bezrobotnych zamieszkiwała przy ul. Langiewiczza (62 osoby), ul. Stokowiec (55 osób) oraz ul. Berezów (46 osób).

Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych. W Suchedniowie w roku 2015 wyniósł 61,7%, natomiast biorąc pod uwagę sołectwa to we wszystkich przypadkach przekroczył 50% ogółu bezrobotnych.

Tabela 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z podziałem na sołectwa gminy Suchedniów w latach 2010, 2014 i 2015

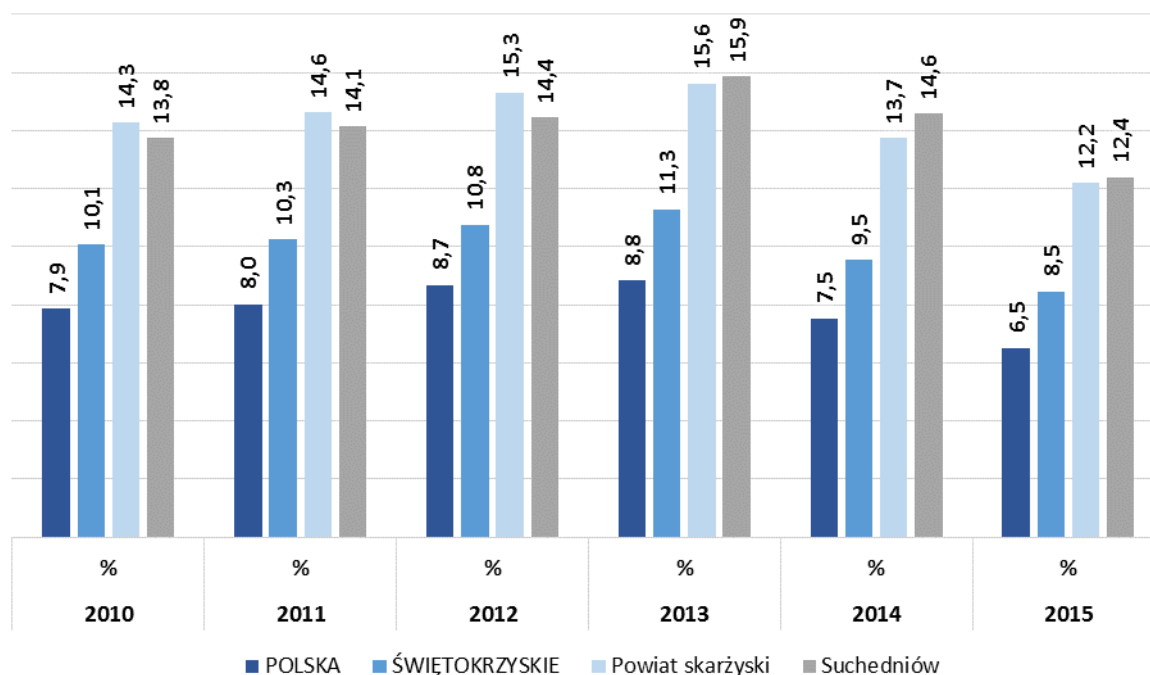
		Sołectwo Krzyżka	Sołectwo Michniów	Sołectwo Mostki	Sołectwo Ostojów	Suchedniów	
2015	Ilość osób bezrobotnych OGÓŁEM	7	33	42	72	660	
	w tym:	kobiety	4	14	21	25	282
		mężczyźni	3	19	21	47	378
		długotrwale bezrobocie	5	22	24	50	407
		bez kwalifikacji	1	9	8	23	206
		bez doświadczenia zawodowego	1	7	2	13	141
2014	Ilość osób bezrobotnych OGÓŁEM	14	44	46	83	784	

2010	w tym:	Kobiety	8	20	23	30	328
		Mężczyźni	6	24	23	53	456
		długotrwale bezrobocie	6	25	25	51	498
		bez kwalifikacji	4	10	11	30	276
		bez doświadczenia zawodowego	1	6	10	17	160
	Ilość osób bezrobotnych OGÓŁEM		18	53	45	69	762
	w tym:	Kobiety	8	27	20	36	360
		Mężczyźni	10	26	25	33	402
		długotrwale bezrobocie	9	29	34	37	390
		bez kwalifikacji	3	11	7	19	146
bez doświadczenia zawodowego		2	14	9	17	160	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Suchedniów

Wskazany powyżej spadek liczby bezrobotnych w gminie Suchedniów w latach 2010–2015 przyczynił się do spadku udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym. Porównując lata 2010 i 2015 spadek w kraju wyniósł 17,3% (z 7,9 do 6,5%), w województwie świętokrzyskim 15,9% (z 10,1 do 8,5%), a w powiecie skarżyskim 14,5% (z 14,3 do 12,2%). Zjawisko to nie ominęło również gminy Suchedniów, w której udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców w tym wieku spadł z 13,8 do 12,4% (spadek o 9,9%) i był najniższy w całym analizowanym okresie (tak jak w całym kraju, najwyższy był w roku 2013, kiedy to wyniósł 15,9%). Biorąc pod uwagę wcześniej opisane trendy demograficzne, spadek bezrobocia, poza zmianami zachodzącymi na rynku pracy, należy wiązać z takimi czynnikami jak: spadek liczby ludności, zmniejszający się udział ludności w wieku produkcyjnym, czy ujemny przyrost naturalny.

Wykres 12. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Głównym realizatorem zadań z zakresu polityki społecznej na terenie gminy Suchedniów jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchedniowie, którego siedziba znajduje się przy ul. Fabrycznej 5 w Suchedniowie.

Instytucje wspomagające działania MGOPS w Suchedniowie, zajmujące się pomocą społeczną w gminie oraz w regionie, to m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej, placówki oświatowe, instytucje służby zdrowia, placówki terapii uzależnień i wsparcia osób współuzależnionych, stowarzyszenia, towarzystwa i parafie.

Głównym dokumentem określającym działania gminy w zakresie pomocy społecznej jest *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011–2018*.

W opracowaniu czytamy, że do słabych stron aktualnej sytuacji społecznej obszaru należą:

- ❖ Trudności materialne mieszkańców gminy wynikające głównie z bezrobocia
- ❖ Brak aktywności i integracji społecznej
- ❖ Duża liczba petentów pomocy społecznej
- ❖ Niekorzystna sytuacja demograficzna gminy
- ❖ Niewystarczające środki finansowe na inwestycje
- ❖ Niepełna infrastruktura techniczna
- ❖ Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu w sołectwach (utrudniony dostęp do kultury)

- ❖ Istnienie barier architektonicznych dla niepełnosprawnych
- ❖ Wzrastające poczucie braku bezpieczeństwa
- ❖ Brak oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży oraz osób starszych
- ❖ Niedostatecznie rozwinięta struktura sportowo-rekreacyjna – ograniczony dostęp dla osób zamieszkujących tereny wiejskie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej stopniowo maleje. W Polsce, w roku 2010, było to 1,2 mln rodzin (w tym 769,2 tys. poniżej kryterium dochodowego), natomiast cztery lata później 1,1 mln (w tym 784,9 tys. poniżej kryterium dochodowego; spadek o 4,8%). W województwie świętokrzyskim spadek wyniósł 5,2%, w powiecie skarżyskim 0,9%, a w gminie Suchedniów 5,4%. Największa liczba suchedniowskich gospodarstw domowych korzystała z pomocy społecznej w roku 2011 (336 rodzin), a najmniejsza w roku 2014 (280 rodzin).

Spada również liczba osób korzystających z pomocy społecznej. W Polsce, w roku 2010, było to 3,3 mln, natomiast cztery lata później niespełna 3 mln (spadek o 11,5%). W województwie świętokrzyskim spadek wyniósł 14,3%, w powiecie skarżyskim 7,7%, a w gminie Suchedniów 19,7%.

Co istotne, odnotowuje się również spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, które korzystają z pomocy społecznej. W ostatnim okresie objętym analizą (brak danych na poziomie NTS 5) w powiecie z pomocy społecznej korzystało 4314 osób, a więc 6,7% mniej niż w roku 2010.

Tabela 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego oraz liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010–2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego					
POLSKA	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794
ŚWIĘTOKRZYSKIE	52 519	48 945	50 108	52 380	49 807
Powiat skarżyski	2 938	3 081	3 066	3 072	2 911
Suchedniów	296	336	309	306	280
w tym poniżej kryterium dochodowego	224	226	237	245	226
Osoby korzystające z pomocy społecznej					
POLSKA	3 338 703	3 103 832	3 111 054	3 204 830	2 953 964
ŚWIĘTOKRZYSKIE	150 521	135 731	137 348	140 699	129 033
Powiat skarżyski	7 447	7 723	7 628	7 506	6 873
Suchedniów	816	870	761	779	658
w tym poniżej kryterium dochodowego	601	567	572	629	539

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Korzystnym zjawiskiem jest niewątpliwie to, że odsetek mieszkańców z ogółu osób zamieszkujących gminę Suchedniów, a korzystających z pomocy społecznej, spada. W roku 2014 wyniósł 6,3% i był niższy niż wartość dla całego kraju (7,7%), województwa świętokrzyskiego (10,2%) oraz powiatu skarżyskiego (8,9%).

Tabela 13. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem w latach 2010–2014 (%)

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	11,7	10,6	10,8	11,1	10,2
Powiat skarżyski	9,4	9,8	9,7	9,6	8,9
Suchedniów	7,6	8,1	7,2	7,4	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W każdym z sołectw gminy Suchedniów (jak i w samym mieście Suchedniów) wzrosła zarówno liczba, jak i kwota świadczeń przyznawanych w ramach pomocy społecznej. Największą dynamiką wzrostu odznacza się sołectwo Krzyżka, w którym w roku 2010 świadczenia na łączną kwotę 1000 złotych przyznano czterem osobom, natomiast w ostatnim analizowanym okresie kwota ta wyniosła prawie 9,5 tys. złotych, a liczba świadczeniobiorców wzrosła do 25.

W mieście Suchedniów w roku 2015 udzielono 1780 świadczeń na łączną kwotę 577,1 tys. złotych, co stanowiło wzrost liczby świadczeń o 11,1% i wzrost kwoty łącznej o 17,8%. Zmalała jednak liczba świadczeniobiorców – z 440 do 238 osób. Z podobną sytuacją mamy do czynienia w sołectwie Michniów, gdzie odnotowano wzrost liczby i kwoty świadczeń odpowiednio o 144,4 i 6,3%, podczas gdy liczba mieszkańców z nich korzystających spadła o 16,7%. W pozostałych trzech sołectwach wzrostowi liczby świadczeń i ich łącznej wysokości towarzyszył wzrost liczby świadczeniobiorców.

Tabela 14. Liczba świadczeń, osób i kwota świadczeń wypłaconych w latach 2010, 2014 i 2015

Sołectwa	Krzyżka	Michniów	Mostki	Ostojów	Suchedniów	
Liczba świadczeń	2015	25	88	89	92	1 780
	2014	15	48	81	54	1 463
	2010	4	36	59	21	1 602
	Zmiana 2015/2010	525,00%	144,40%	50,80%	338,10%	11,10%
Liczba osób	2015	3	10	17	22	238
	2014	2	7	10	16	232
	2010	1	12	6	5	440
	Zmiana 2015/2010	200,00%	-16,70%	183,30%	340,00%	-45,90%
Kwota świadczeń (zł)	2015	9 466,90	25 574,18	43 943,87	29 456	577 144,13
	2014	4 204,48	15 694,83	23 997,17	29 532,13	1 076 044,66
	2010	1 000	24 055	15 980,53	4 512,50	490 041,34
	Zmiana 2015/2010	846,70%	6,30%	175,00%	552,80%	17,80%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Suchedniów

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej były ubóstwo i bezrobocie. W ostatnim analizowanym okresie w sumie przyznano ją 36 i 37 osobom (nie licząc miasta Suchedniów), najliczniej w sołectwie Mostki i Ostojów. Było to więcej o 227,3 i 105,6% niż w roku 2010. Warto zaznaczyć, że mając na uwadze każdą z przyczyn przyznawania pomocy liczba świadczeniobiorców wzrosła w porównaniu do roku 2010.

Najrzadziej pomoc przyznawana jest z powodu alkoholizmu – w roku 2015 otrzymało ją 8 osób (o 5 więcej niż pięć lat wcześniej), natomiast w żadnym sołectwie, w całym analizowanym okresie, nie przyznano pomocy z uwagi na przemoc w rodzinie (w mieście Suchedniów odnotowano jeden taki przypadek).

Tabela 15. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Suchedniów w latach 2010, 2014 i 2015 (os.)

Powód		Krzyżka	Michniów	Mostki	Ostojów	Suchedniów
Ubóstwo	2015	3	8	9	16	183
	2014	2	5	6	14	174
	2010	1	4	5	1	163
Niepełnosprawność	2015	3	1	4	5	81
	2014	1	0	4	2	80
	2010	0	0	0	0	47
Długotrwała lub ciężka choroba	2015	2	5	7	6	71
	2014	1	3	2	2	81
	2010	0	0	0	3	83
Przemoc w rodzinie	2015	0	0	0	0	1
	2014	0	0	0	0	0
	2010	0	0	0	0	0
Alkoholizm	2015	0	0	3	5	29
	2014	0	0	1	4	35
	2010	0	1	2	0	25
Bezrobocie	2015	1	8	12	16	172
	2014	0	6	7	11	166
	2010	1	8	6	3	215

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Suchedniów

Pomocy społecznej udziela się również osobom i rodzinom z powodów konieczności ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych. W roku 2015 spadła liczba osób, którym udzielono pomoc z tego powodu – otrzymało ją 41 rodzin (w tym 38 w mieście Suchedniów) wobec 49 w roku 2014 (w tym 43 w mieście Suchedniów) oraz 46 w roku 2010 (w tym 43 w mieście Suchedniów). W zdecydowanej większości pomoc uzyskały osoby w wieku od 18 do 65 lat.

Tabela 16. Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2010, 2014 i 2015

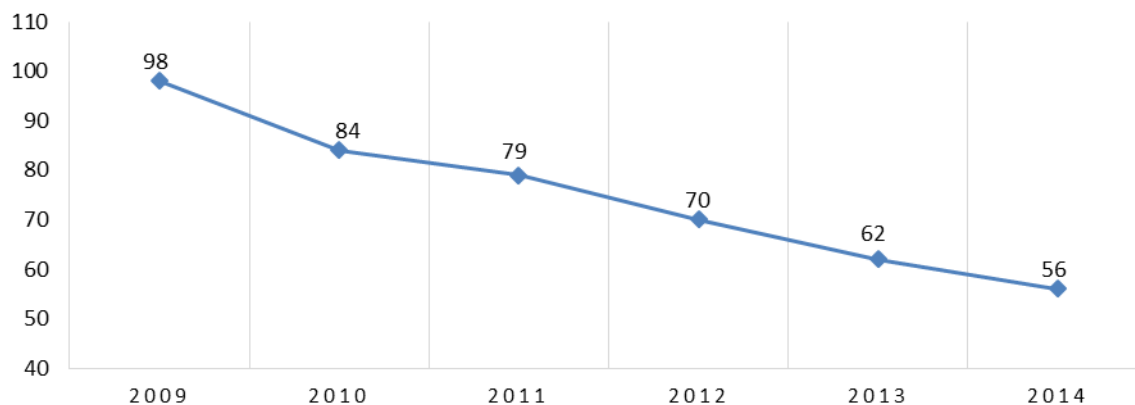
Rok	2010	2014	2015
Liczba osób	46	49	41

Źródło: MGOPS w Suchedniowie

Odnotowuje się również spadek wartości wskaźnika liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W roku 2014 osiągnął on wartość 56, a więc najniższą w całym analizowanym okresie.

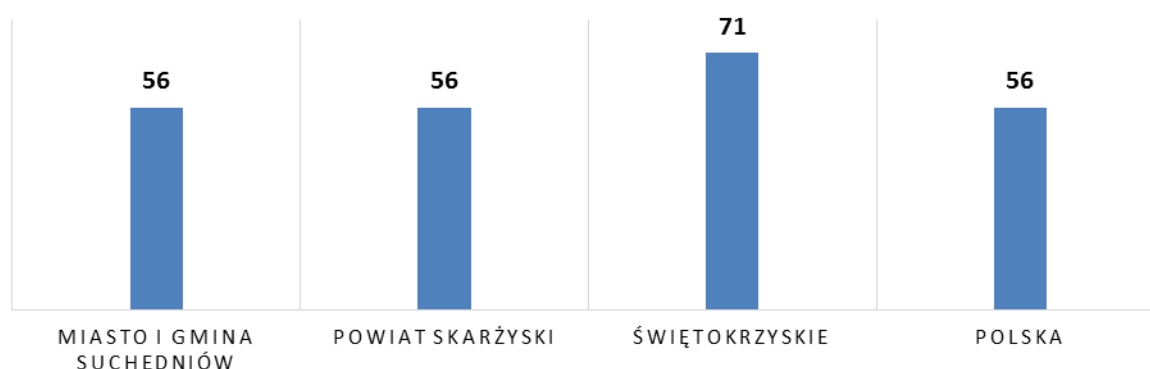
Wykres 13. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w mieście i gminie Suchedniów w latach 2009–2014

Źródło: Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026

Wartość tego wskaźnika (według ostatnich dostępnych danych) pozostała w gminie na tym samym poziomie co średnia w powiecie skarżyskim i kraju, natomiast niższym niż średnia dla województwa świętokrzyskiego.

Wykres 14. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie średniej miasta i gminy Suchedniów, powiatu skarżyskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Źródło: Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026

Uzależnienia i przemoc

Jak wykazano w tabeli 15., uzależnienia i przemoc w rodzinie są najmniej licznymi powodami korzystania z pomocy społecznej. W 2015 roku świadczenia z powodu przemocy w rodzinie zostały przyznane jednej osobie z terenu gminy Suchedniów, a z powodu alkoholizmu w sumie 37 osobom (w tym 29 mieszkańcom miasta Suchedniów). Nie oznacza to jednak, że z uwagi na relatywnie niewielką skalę zjawiska te mogą być pomijane w planowaniu zadań i podejmowaniu działań profilaktycznych.

Szczegółowe zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określone są w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Suchedniów na lata 2013–2016*. Kierunki działań określono w programie następująco:

- ❖ Prowadzenie społecznych kampanii informacyjno-edukacyjnych adresowanych do ogółu dorosłych dotyczących rozwoju dzieci, ich potrzeb, rozwiązywania problemów bez przemocy.
- ❖ Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci (począwszy od przedszkola) i młodzieży na temat ról związanych z płcią, praw dzieci, wyrażania uczuć, komunikacji, asertywności, rozwiązywania problemów bez przemocy.
- ❖ Prowadzenie zajęć warsztatowych dla rodziców mających na celu podniesienie ich kompetencji wychowawczych.
- ❖ Prowadzenie grup wsparcia dla rodziców dzieci w różnym wieku.
- ❖ Prowadzenie grup wsparcia dla rodziców z grup ryzyka (m.in. dla młodych samotnych matek, rodziców dzieci niepełnosprawnych, przewlekle chorych).
- ❖ Prowadzenie warsztatów dla kobiet i mężczyzn na temat asertywności, poczucia własnej wartości, rozwiązywania konfliktów bez przemocy – umożliwianie przedstawicielom instytucji zajmujących się pomocą osobom doświadczającym przemocy podnoszenia kwalifikacji poprzez organizowanie i prowadzenie szkoleń w tym zakresie.
- ❖ Budowa sieci – wymiana informacji, rozwijanie i umacnianie współpracy różnych instytucji w zakresie rozpoznawania przemocy wobec dorosłych i dzieci oraz podejmowanie działań mających na celu jej zatrzymanie.
- ❖ Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, adresowanych do świadków, mających na celu zachęcenie ich do reagowania w sytuacji przemocy.
- ❖ Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych (adresowanych do osób dorosłych, dzieci i młodzieży doświadczających przemocy), mających na celu pomoc w rozpoznawaniu przez nich sytuacji przemocy oraz zachęcenie ich do zwrócenia się o pomoc.
- ❖ Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży mających na celu przekazanie im podstawowych informacji na temat przemocy oraz zachęcenie do zwrócenia się o pomoc, jeśli doświadczą krzywdzenia.
- ❖ Rozpoznawanie sygnałów przemocy wobec dorosłych i dzieci przez przedstawicieli różnych instytucji (służby zdrowia, pomocy społecznej, oświaty, policji, sądów rodzinnych, kościołów) i podejmowanie działań mających na celu zatrzymanie przemocy.
- ❖ Umożliwianie osobom doświadczającym przemocy (dorosłym, młodzieży i dzieciom) korzystania z profesjonalnej pomocy medycznej, psychologicznej, duchowej, socjalnej i prawnej mającej na celu pomoc doraźną oraz pomoc w uwolnieniu się z sytuacji przemocy.

- ❖ Umożliwianie osobom, które doświadczały przemocy, korzystania z pomocy medycznej, psychologicznej i duchowej mającej na celu poradzenie sobie ze skutkami przemocy (zespołem stresu pourazowego, zaburzeniami depresyjnymi, lękowymi i innymi).
- ❖ Udzielanie konsultacji psychologicznych i prowadzenie grup wsparcia dla rodziców zastępczych i dyrektorów rodzinnych domów dziecka pełniących opiekę nad dziećmi, które doświadczały krzywdzenia w rodzinach.
- ❖ Resocjalizacja i socjoterapia nieletnich i młodych dorosłych przejawiających zachowania antyspołeczne będące skutkiem wychowywania się w rodzinie dotkniętej przemocą.
- ❖ Umożliwianie przedstawicielom instytucji zajmujących się pomocą osobom doświadczającym przemocy podnoszenia kwalifikacji poprzez organizowanie i prowadzenie szkoleń w tym zakresie.
- ❖ Rozpoznawanie sygnałów przemocy wobec dorosłych i dzieci przez przedstawicieli różnych instytucji (służby zdrowia, pomocy społecznej, oświaty, policji, sądów rodzinnych, kościołów) i podejmowanie działań mających na celu zatrzymanie przemocy.

Realizatorami Programu są: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchedniowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suchedniowie, Punkt Interwencji Kryzysowej w Suchedniowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej, Komisariat Policji w Suchedniowie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich przy Sądzie Rejonowym w Skarżysku-Kamiennej, Prokuratura Rejonowa w Skarżysku-Kamiennej, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PROMYK” w Suchedniowie, placówki oświatowe.

Poniżej przedstawiono dane obrazujące skalę zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Suchedniów, według procedury „Niebieskiej Karty”. Zgodnie z danymi przekazanymi przez MGOPS w Suchedniowie, w roku 2014 założono 24 „Niebieskie Karty”, z czego 17 w mieście Suchedniów. Rok później były to 32 Karty, z czego 31 w tym mieście.

Tabela 17. Liczba „Niebieskich Kart” na terenie miasta i gminy Suchedniów w 2015 i 2014 roku

	2014	2015
Gmina Suchedniów	24	32
Suchedniów	17	31

Źródło: MOPS w Suchedniowie

Wg danych MGOPS w Suchedniowie, w roku 2015 pomoc społeczna z tytułu przemocy społecznej w rodzinie przyznana została jednej rodzinie. W 2014 roku świadczeń z tego tytułu nie odnotowano.

Tabela 18. Liczba świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Suchedniów w 2015 i 2014 roku

	2015	2014
Gmina Suchedniów	1	0
Suchedniów	1	0

Źródło: MOPS w Suchedniowie

Jak zaobserwowano, problem przemocy najczęściej występuje w połączeniu z nadużywaniem alkoholu i środków odurzających, ale dość często jest utajony, a ofiary zaprzeczają jego istnieniu, odmawiając sporządzenia „Niebieskiej Karty”. Są to typowe postawy przyjmowane przez osoby pokrzywdzone, niejako „wpisane” w mechanizm ich funkcjonowania w środowisku. Najczęściej informacja o sporządzeniu „Niebieskiej Karty” napływa do MOPS-u z Policji, gdzie jest wypełniana w związku z interwencją. Często obserwowanym zjawiskiem, szczególnie w ostatnim czasie, okazuje się zaniedbanie w zakresie opieki. Tej formy przemocy ze strony najbliższych doświadczają osoby zależne (małoletnie dzieci, osoby starsze). Zdarzenia takie najczęściej występują w rodzinach dotkniętych alkoholizmem, konfliktami z prawem, bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i niewydolnych wychowawczo, zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu różnych dysfunkcji².

Innym powodem przyznawania pomocy społecznej jest alkoholizm. Jak wspomniano wcześniej, mieszkańcy gminy dotknięci problemem alkoholowym otrzymywali pomoc relatywnie rzadko, a problem ten nie dotyczył wszystkich sołectw. W mieście Suchedniów świadczenia z powodu alkoholizmu otrzymało w 2015 roku 29 osób, a więc 4 osoby mniej niż pięć lat wcześniej.

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom określono w *Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Suchedniów* oraz *Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Suchedniów*. Programy są kierowane dla całej społeczności lokalnej, a nie tylko osób uzależnionych od alkoholu czy narkotyków.

Zgodnie z zapisami ww. dokumentów, głównymi zadaniami w ramach walki z alkoholizmem są:

1. Podejmowanie czynności zmierzających do orzekania o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, a w szczególności:
  - prowadzenie wywiadów i rozmów w sprawach osób nadużywających alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom,
  - kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Skarżysku-Kamiennej o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu przymusowemu.
2. Inicjowanie działań w zakresie:
  - zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,

² Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Suchedniów na lata 2013–2016.

- działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie prawa, odpowiedzialności karnej oraz skutków psychologicznych i społecznych spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie w grupie sprzedawców alkoholu,
  - kontroli przestrzegania zasad sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
  - prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, mającej na celu podnoszenie wieku inicjacji alkoholowej oraz dostarczenie zasobów chroniących przed jego nadużywaniem,
  - wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
3. Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych pod względem usytuowania budynków, ich zabezpieczenia i zgodności z wymogami prawa.
  4. Prowadzenie działań związanych z realizacją przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
  5. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym organizowanie czasu wolnego, m.in. przez prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.
  6. Finansowanie programów profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych, uczenie zachowań służących zdrowemu i trzeźwemu życiu.
  7. Zwiększenie zakresu działalności punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin i punktu interwencji kryzysowej oraz poradnictwa dla rodzin dotkniętych problemem przemocy.
  8. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego.
  9. Współdziałanie w działaniach promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez dzieci i młodzież, takich jak: zajęcia pozalekcyjne, aktywne formy wypoczynku w świetlicach oraz placówkach oświatowych.
  10. Tworzenie i wspieranie miejsc atrakcyjnego wypoczynku i rozwoju zainteresowań wolnych od alkoholu dostępnych dla mieszkańców miasta i gminy³.

Z kolei zapisy *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Suchedniów* mówią, że zagrożenie zjawiskiem narkomanii występuje głównie wśród młodzieży, stąd też w podejmowaniu działań należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę. Wiedza dorosłych mieszkańców, choć są oni przekonani o dużej wadze problemu społecznego, jakim jest narkomania, okazuje się niewielka. Wiąże się to z koniecznością przeprowadzenia szerokiej kampanii informacyjnej wśród tej grupy społecznej. Głównym celem programu jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych. Celami szczegółowymi są:

1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat substancji psychoaktywnych.
2. Wzrost świadomości młodzieży na temat skutków sięgania po substancje psychoaktywne.
3. Ograniczenie dostępności substancji psychoaktywnych⁴.

³ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Suchedniów na rok 2016.

⁴ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Suchedniów

Przestępczość

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Suchedniów czuwają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Suchedniowie, który jest jednostką podległą Komendzie Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej.

W strukturach Komisariatu znajdują się:

- ❖ Komendant Komisariatu Policji w Suchedniowie,
- ❖ Zespół Kryminalny,
- ❖ Zespół Patrolowo-Interwencyjny,
- ❖ Zespół Dzielnicowych,
- ❖ Jednoosobowe Stanowisko ds. Wykroczeń⁵.

W całej Polsce w roku 2015 doszło do niemal 800 tys. przestępstw. Było to o 9,6% mniej niż w roku 2014 oraz o 24,8% mniej niż w roku 2013. Największy udział miały przestępstwa o charakterze kryminalnym (65,3%), których odnotowano w sumie 522,6 tys., oraz przeciwko mieniu (55%; zaliczane do przestępstw o charakterze kryminalnym) – 439,9 tys. odnotowanych. Najmniejszym udziałem charakteryzują się przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu (2,2%), zaliczane do przestępstw o charakterze kryminalnym, których odnotowano 17,3 tysiąca.

W województwie świętokrzyskim doszło do ponad 24,7 tys. przestępstw. Było to o 3,2% mniej niż w roku 2014 oraz o 15,3% mniej niż w roku 2013. Tak jak w całym kraju, największy udział miały przestępstwa o charakterze kryminalnym (49,7%), których odnotowano w sumie 12,3 tys., oraz przeciwko mieniu (45,8%) – 11,3 tys. odnotowanych. Najmniejszym udziałem charakteryzują się przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu (2%), których odnotowano 510.

W samym powiecie skarżyskim doszło do 2269 przestępstw. Było to o 2% mniej niż w roku 2014 oraz o 44,4% więcej niż w roku 2013. Największy udział miały przestępstwa o charakterze kryminalnym (65,8%), których odnotowano w sumie 1493, oraz przeciwko mieniu (28,2%) – 639. Najmniejszym udziałem charakteryzują się przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu (1,3%), których odnotowano 30. Warto zaznaczyć, że udział tych najcięższych przestępstw jest mniejszy niż w kraju i województwie.

Według dostępnych danych, w gminie Suchedniów w roku 2015 odnotowano: 48 przestępstw o charakterze kryminalnym (22 mniej niż rok wcześniej), 3 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (2 mniej niż rok wcześniej) oraz 45 przestępstw przeciwko mieniu. Większość z nich miała miejsce na obszarze miasta Suchedniów (najczęściej w okolicach ulic: Bugaj, Kieleckiej, Langiewicza, Sportowej i Świerkowej).

Pomimo że ogólna liczba przestępstw maleje, to na wszystkich analizowanych obszarach widoczny jest wzrost skali zdarzeń tego typu o charakterze gospodarczym.

Wraz z malejącą liczbą przestępstw spada wartość wskaźnika liczby przestępstw na 1000 mieszkańców. W ostatnim analizowanym okresie wyniósł on w kraju 20,8, a zatem był wyższy niż w województwie świętokrzyskim (19,64), lecz niższy niż w powiecie skarżyskim. Na tym obszarze na 1000 ludności stwierdzono 19,31 przestępstw o charakterze kryminalnym (4,6 w gminie

⁵ <http://www.skarzysko-kamienna.swietokrzyska.policja.gov.pl/tsk/o-policji/komisariat-policji-w-su/struktura-organizacyjna/736,Struktura-Organizacyjna-Komisariatu-Policji-w-Suchedniowie.html>

Suchedniów), 7,96 gospodarczych, 1,38 drogowych, 0,39 przeciwko życiu i zdrowiu (0,29 w gminie Suchedniów) oraz 8 przeciwko mieniu (4,32 w gminie Suchedniów). W każdej z analizowanych kategorii przestępstw (poza przestępstwami gospodarczymi oraz przeciwko zdrowiu i życiu) wartość wskaźnika była niższa niż w roku ubiegłym.

Tabela 19. Przestępstwa stwierdzone w latach 2012–2015

Jednostka terytorialna	Przestępstwa ogółem				O charakterze kryminalnym				O charakterze gospodarczym			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
POLSKA	1 119 803	1 063 487	885 139	799 786	781 340	711 193	605 313	522 561	141 483	154 430	162 042	167 733
Świętokrzyskie	31 691	29 207	25 559	24 749	17 327	15 647	14 786	12 299	6 990	7 056	7 426	9 315
Powiat skarżyski	2 222	1 571	2 315	2 269	1 161	1 057	1 743	1 493	668	221	410	615
Suchedniów						53	70	48				
Jednostka terytorialna	Drogowe				Przeciwko życiu i zdrowiu				Przeciwko mieniu			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
POLSKA	155 906	141 118	86 833	76 356	28 553	25 600	21 347	17 266	598 898	521 930	452 460	439 870
Świętokrzyskie	6 120	4 795	2 670	2 338	818	742	615	510	12 305	13 405	9 416	11 331
Powiat skarżyski	314	199	120	107	81	50	24	30	890	784	680	639
Suchedniów						6	5	3		47		45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz danych UG Suchedniów

Tabela 20. Przestępstwa stwierdzone na 1000 mieszkańców w latach 2012–2015

Jednostka terytorialna	Przestępstwa ogółem				O charakterze kryminalnym				O charakterze gospodarczym			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
POLSKA	32,17	27,62	22,72	20,80	22,45	18,47	15,54	13,59	4,06	4,01	4,16	4,36
Świętokrzyskie	24,85	22,99	20,20	19,64	13,58	12,32	11,68	9,76	5,48	5,55	5,87	7,39
Powiat skarżyski	28,20	20,06	29,74	29,35	14,73	13,50	22,39	19,31	8,48	2,82	5,27	7,96
Suchedniów						5,01	6,65	4,60				
Jednostka terytorialna	Drogowe				Przeciwko życiu i zdrowiu				Przeciwko mieniu			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
POLSKA	4,48	3,67	2,23	1,99	0,82	0,66	0,55	0,45	17,21	13,56	11,61	11,00
Świętokrzyskie	4,80	3,77	2,11	1,86	0,64	0,58	0,49	0,40	9,65	10,55	7,44	9,00
Powiat skarżyski	3,98	2,54	1,54	1,38	1,03	0,64	0,31	0,39	11,29	10,01	8,74	8,00
Suchedniów						0,57	0,48	0,29		4,44		4,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz danych UG Suchedniów

Aktywność społeczna

Aktywność społeczna mieszkańców gminy Suchedniów przedstawiona została na podstawie danych dotyczących sytuacji trzeciego sektora w gminie oraz udziału w wyborach samorządowych.

O zainteresowaniu i aktywności społeczeństwa w lokalnym życiu politycznym można wnioskować na podstawie danych dotyczących frekwencji wyborczej, szczególnie zaś udziału w wyborach samorządowych. Są to wybory, podczas których wybierani są przedstawiciele organów samorządowych najbliższych mieszkańcom (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, rady gminy, rady powiatów, sejmiki województw), czyli władze, które w bezpośredni sposób wpływają na życie lokalnych społeczności.

Frekwencja wyborcza w powiecie skarżyskim w roku 2014 była wyższa niż średnia dla ogółu mieszkańców Polski, lecz niższa niż w skali województwa świętokrzyskiego. Wyniosła 50,52% (I tura) i 39,31% (II tura), podczas gdy w kraju było to 47,34 i 39,97%, a w województwie 53,29 i 45,05%.

Tabela 21. Frekwencja wyborcza w roku 2014 (%)

Jednostka terytorialna	I tura	II tura
POLSKA	47,34	39,97
ŚWIĘTOKRZYSKIE	53,29	45,05
Powiat SKARŻYSKI	50,52	39,31

* wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast

Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014 w gminie Suchedniów (licząc średnią ze wszystkich okręgów) wyniosła 58,69%, była zatem wyższa niż średnia dla kraju i województwa świętokrzyskiego. W mieście Suchedniów wyniosła 58,49%. Miasto podzielone jest na 12 okręgów, z których najwyższą frekwencję (63,66%) odnotowano w okręgu ulic: Burdzyńskiego, Dębowa, Emilii Peck parzyste od nr 20 do końca, nieparzyste od nr 27 do końca, Jałowcowa, Jasna, Klonowa, Kwiatowa, Miła, Modrzewiowa, Nowa, Polna, Poziomskiego, Sokolica, Spacerowa i Wierzbowa. Najmniejszym zainteresowaniem wyborami wykazali się mieszkańcy z okręgu ulic: Jagodowa, Poziomkowa, Porzeczkowa, Stokowiec, Szeroka, gdzie 53,55% uprawnionych do głosowania oddało głos na swojego kandydata.

Ogólna frekwencja w sołectwach wyniosła 59,51%, natomiast okręgiem, w którym odnotowano frekwencję najwyższą, jest sołectwo Michniów – 64,85%.

Tabela 22. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014 w mieście Suchedniów i sołectwach gminy Suchedniów

Granice okręgu	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba głosujących	%
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Graniczna, Jarzębinowa, Langiewicza, Przechodnia, Słoneczna, Źródłowa	726	394	54,26
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Jagodowa, Poziomkowa, Porzeczkowa, Stokowiec, Szeroka	605	324	53,55

<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Bugaj, Cmentarna, Niska	698	398	57,02
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Dawidowicza, Dworcowa, Staszica, Szarych Szeregów, Traugutta	559	326	58,31
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Gajzlera, Kościelna, Krótka, Mickiewicza, oś. marsz. Piłsudskiego, Powstańców 1863 r., Spokojna	810	458	56,54
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Fabryczna, Gajówka Rejów, Harcerska, Jodłowa, Kopalniana, Młynarska, Partyzantów, Warszawska	669	410	61,28
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Kielecka: nieparzyste od nr 57 do końca, parzyste od nr 152 do końca, Świerkowa, Topolowa, Wrzosowa, Żeromskiego	571	353	61,82
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Kielecka: parzyste od nr 2 do nr 150, nieparzyste od nr 1 do nr 55, Zagórska	581	342	58,86
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Burzyńskiego, Dębowa, Emilii Peck parzyste od nr 20 do końca, nieparzyste od nr 27 do końca, Jałowcowa, Jasna, Klonowa, Kwiatowa, Miła, Modrzewiowa, Nowa, Polna, Poziomskiego, Sokolica, Spacerowa, Wierzbowa	622	396	63,66
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Bodzentyńska, Emilii Peck nieparzyste: od nr 1 do nr 25, parzyste od nr 2 do nr 18, Kościuszki, Ogrodowa, Pasternik, Słowackiego, Stanisława Suchyni	530	333	62,83
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Berezów, Koszykowa	589	340	57,72
<u>m. Suchedniów, ulice:</u>			
Choroszewskiego, Józefów, Leśna, Placowa, Sosnowa, Sportowa, Wspólna	448	251	56,03
<u>sołectwa: Ostojów i Krzyżka</u>			
Krzyżka, Ostojów, Ostojów Dulęba, Ostojów Ogonów	818	486	59,41
<u>Sołectwo Michniów</u>			
Michniów	367	238	64,85
<u>Sołectwo Mostki</u>			
Mostki	396	215	54,29

Źródło: UG Suchedniów

Na terenie gminy Suchedniów zarejestrowanych jest kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, a aktywność społeczną mieszkańców gminy na tle mieszkańców innych jednostek administracyjnych można ocenić za pomocą wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców.

Jak wynika z dostępnych danych, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców gminy Suchedniów w roku 2015 wyniosła 32,6 (31,5 w mieście), co oznacza wzrost

rządu 40,5% w stosunku do roku 2010. Wartość ta zarówno dla kraju, jak i województwa świętokrzyskiego była wyższa i wyniosła odpowiednio 35,1 i 32,7. Średnia dla powiatu wynosząca 23,4 wskazuje, że mieszkańcy gminy Suchedniów są bardziej aktywni niż przeciętny mieszkaniec powiatu skarżyskiego. Niezależnie od poziomu agregacji przedstawionych danych, większa liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych odnotowana została w miastach (wyjątek stanowi gmina Suchedniów, gdzie wartość wskaźnika w mieście jest niższa niż średnia dla całej gminy).

Tabela 23. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	27,1	28,4	30,0	31,5	33,1	35,1
POLSKA – MIASTO	29,7	31,1	32,9	34,8	36,8	39,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25,1	26,1	27,7	29,0	30,4	32,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE– MIASTO	28,7	29,5	31,2	32,8	34,8	37,5
Powiat skarżyski	16,7	17,4	18,7	19,7	21,5	23,4
Powiat skarżyski – MIASTO	0,0	0,0	19,2	20,6	22,2	23,8
Suchedniów	23,2	26,2	26,4	28,4	30,4	32,6
Suchedniów – miasto	21,5	25,0	25,2	27,5	28,8	31,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej przedstawiono listę organizacji pozarządowych działających na terenie gminy.

- ❖ Stowarzyszenie „Kuźniczy Krąg”, Suchedniów
- ❖ TPD Oddział Miejski, Suchedniów
- ❖ Uczniowski Klub Sportowy „NIKE”, Suchedniów
- ❖ Miejsko-Gminne Koło Pszczelarzy w Suchedniowie
- ❖ Parafialny Zespół Caritas przy Parafii św. Andrzeja Apostoła, Suchedniów
- ❖ Uczniowski Klub Sportowy „Orlik” Ostojów, Ostojów
- ❖ Związek Strzelecki „Strzelec” JS2101 Suchedniów
- ❖ MKS „Orlicz”, Suchedniów
- ❖ Suchedniowskie Stowarzyszenie Cyklistów, Suchedniów
- ❖ Suchedniowska Korporacja Samorządowa im. Stanisława Staszica, Suchedniów
- ❖ Fotowizje
- ❖ Towarzystwo Przyjaciół Suchedniowa, Suchedniów
- ❖ Stowarzyszenie Promocji Amatorskiego Ruchu Artystycznego „Między Wierszami”, Mostki
- ❖ Polskie Stowarzyszenie Edukacji Plastycznej – Delegatura w Suchedniowie
- ❖ Łuczniczy Ludowy Klub Sportowy „Olimpia”, Suchedniów
- ❖ Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy, Suchedniów
- ❖ Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”, Suchedniów
- ❖ Ognisko TKKF „Olimpik”, Suchedniów
- ❖ Suchedniowskie Towarzystwo Tenisowe „SET”, Suchedniów
- ❖ Polski Związek Wędkarski – Koło w Suchedniowie
- ❖ Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych, Łączna
- ❖ Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Oddział Miejski w Suchedniowie
- ❖ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Mostek, Mostki 1

- ❖ ZHP Gminny Związek Drużyn, Harcerski Krąg Seniorów ZHP „Łysica – Steny”, Hufiec ZHP Skarżysko-Kamienna, Suchedniów
- ❖ Rada Rycerzy Kolumba nr 15299 w Suchedniowie
- ❖ Rada Rycerzy Kolumba nr 16165 w Ostojowie
- ❖ Koło Gospodyń Wiejskich w Mostkach
- ❖ Koło Gospodyń Wiejskich Michniowianki w Michniowie
- ❖ Stowarzyszenie „Międzynarodowy Komitet Pomocy Ukrainie”, Suchedniów
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Suchedniowie
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Ostojowie
- ❖ Akcja Katolicka, Suchedniów
- ❖ Fundacja Pomnik – Mauzoleum w Michniowie
- ❖ Polskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia, Suchedniów
- ❖ ZHR 3 Suchedniowska Drużyna Harcerzy „Tarcza”
- ❖ Fundacja „Nasz Maraton”
- ❖ Stowarzyszenie Tygiel

Gmina Suchedniów realizuje *program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Jak wynika z dokumentu na rok 2016, celem głównym programu jest poprawa jakości życia oraz pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców, poprzez budowanie partnerstwa między gminą Suchedniów i organizacjami pozarządowymi. Celami szczegółowymi programu są:

- 1) podnoszenie skuteczności i efektywności realizacji zadań publicznych,
- 2) wzmocnienie pozycji organizacji i zapewnienie im równych z innymi podmiotami szans w realizacji zadań publicznych,
- 3) wspieranie rozwoju organizacji,
- 4) prowadzenie nowatorskich i efektywnych działań na rzecz mieszkańców oraz tworzenie systemowych rozwiązań ważnych problemów społecznych,
- 5) uzupełnienie działań gminy w zakresie nieobjętym przez struktury samorządowe,
- 6) zwiększenie aktywności organizacji w wykorzystaniu środków pozabudżetowych na rzecz mieszkańców,
- 7) integracja podmiotów prowadzących działalność w sferze zadań publicznych.

Cele programu realizowane są przez:

- 1) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków,
- 2) tworzenie aktów prawa miejscowego uwzględniających stanowiska i opinie organizacji pozarządowych,
- 3) wsparcie merytoryczne i finansowe działalności organizacji pozarządowych,
- 4) wymianę wiedzy i doświadczeń w zakresie istniejących potrzeb społecznych w celu ich zdefiniowania oraz określenia możliwości i sposobu ich wspólnego zaspokojenia,
- 5) wspólną realizację zadań publicznych,
- 6) promocję działalności organizacji pozarządowych,
- 7) rozwój i promocję wolontariatu.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest w formach:

- 1) zlecenia organizacjom pozarządowym zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie wraz z udzieleniem dotacji na ten cel,
- 2) wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności,
- 3) konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- 4) tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym;
- 5) umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie,
- 6) umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- 7) prowadzenie na stronie internetowej www.suchedniow.pl zakładki „Organizacje pozarządowe”, gdzie każda organizacja będzie mogła zamieścić swoje ogłoszenia lub inne ważne informacje, w okienku tym zamieszczane będą również ogłoszenia szczególnie kierowane do organizacji pozarządowych,
- 8) promocja działalności podmiotów programu poprzez publikację informacji na temat ich działalności na stronie internetowej urzędu oraz w „Gazecie Suchedniowskiej”,
- 9) udostępnianie obiektów gminnych do realizacji zadań publicznych na preferencyjnych zasadach,
- 10) organizowanie szkoleń w związku ze zmianą przepisów prawnych, w celu podnoszenia standardów usług publicznych świadczonych przez podmioty programu,
- 11) realizację wspólnych projektów i inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, szczególnie z zakresu kultury, turystyki, sportu, rekreacji, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym oraz pomocy społecznej,
- 12) udzielanie pomocy merytorycznej związanej z realizacją wykonywanych zadań publicznych,
- 13) udzielanie rekomendacji organizacjom współpracującym z gminą Suchedniów, które ubiegają się o dofinansowanie z innych źródeł, w szczególności z funduszy Unii Europejskiej,
- 14) obejmowanie patronatem Burmistrza lub/i Przewodniczącego Rady Miejskiej w Suchedniowie przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe⁶.

Podsumowanie

Zgodnie z wcześniej opisaną metodologią, opracowano tabelę zawierającą najważniejsze, wcześniej opisane wskaźniki opisujące zjawiska społeczne. Dane przedstawione zostały dla poszczególnych poziomów terytorialnych: kraj, województwo, powiat, gmina, w celu dokonania analizy porównawczej.

Ocenę wartości poszczególnych wskaźników zaznaczono kolorem w polu danej wartości. Kolorem zielonym zaznaczono pola, w których wartość dla analizowanej gminy Suchedniów jest korzystniejsza od wartości porównywanej, i analogicznie kolorem czerwonym te pola, w których wartość jest

---

⁶Program współpracy gminy Suchedniów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016.

niekorzystna. Analogicznie oznaczane są pola, w których zawarto wskazania trendu liniowego – trend korzystny (lepszy) oznaczamy kolorem zielonym, natomiast trend niekorzystny kolorem czerwonym.

I tak, trend **wzrostowy, korzystny** z punktu widzenia zjawisk społecznych, charakteryzuje następujące wskaźniki:

- Saldo migracji na 1000 ludności

Trend **wzrostowy, niekorzystny** charakteryzuje następujące wskaźniki:

- Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności
- Odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym

Trend **spadkowy, korzystny** charakteryzuje następujące wskaźniki:

- Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności (dynamika 2014/2012)

Trend **spadkowy, niekorzystny** charakteryzuje następujące wskaźniki:

- Ludność wg miejsca zamieszkania
- Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności (%)
- Odsetek osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności (%)
- Przyrost naturalny na 1000 ludności

Trend **boczny** charakteryzuje następujące wskaźniki:

- Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej
- Bezrobotni zarejestrowani

Tym samym największa liczba wskaźników odznacza się niekorzystnym trendem spadkowym (cztery wskaźniki). Ponadto dwa wskaźniki charakteryzują się niekorzystnym trendem wzrostowym.

Tabela 24. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze społecznym

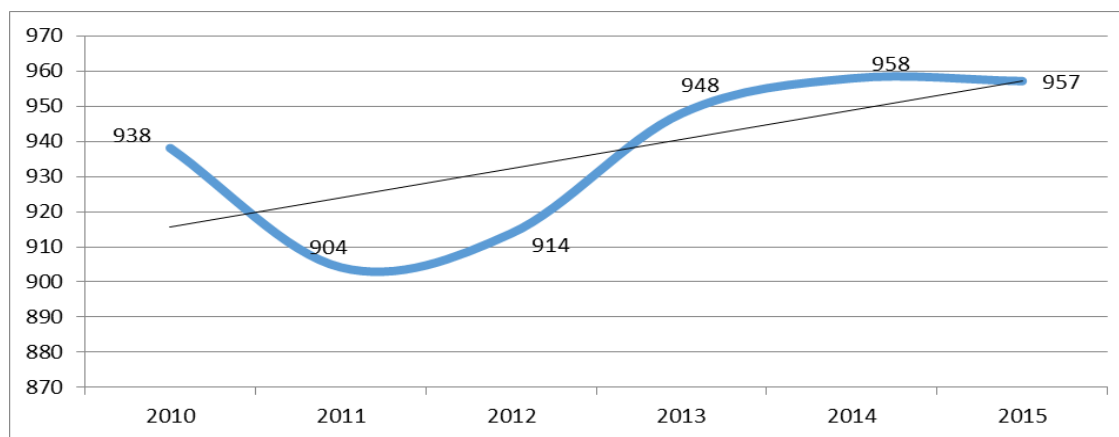
Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Suchedniów. 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			Wartość Suchedniów. 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Suchedniów	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	Powiat skarżyski*		POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	Powiat skarżyski*		
1. Ludność wg miejsca zamieszkania	Gmina	-2,17%	-0,13%	-1,51%	-2,47%	10 523	38 478 602	1 263 176	77 647	Spadkowy	
	MIASTO	-2,12%	-0,85%	-2,61%	-1,51%	8 667	23 216 352	563 842	55 879		
2. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności	Gmina	-11,5%	-4,3%	-7,1%	-6,2%	14,6	18,0	17,0	15,1	Spadkowy	
	MIASTO	-11,0%	-2,3%	-4,9%	-2,0%	14,6	16,7	15,5	14,4		
3. Odsetek osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności	Gmina	-1,09%	-2,17%	-1,57%	-3,11%	63,3	63,0	62,6	62,4	Spadkowy	
	MIASTO	-1,56%	-3,83%	-4,44%	-2,36%	63,3	62,8	62,4	62,1		
4. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	Gmina	13,3%	13,1%	12,7%	15,9%	22,1	19,0	20,4	22,6	Wzrostowy	
	MIASTO	14,5%	17,0%	19,5%	8,3%	22,1	20,6	22,1	23,5		
5. Przyrost naturalny na 1000 ludności	Gmina	-51,6%	-100,0%	-86,7%	-51,6%	-4,64	0,00	-2,27	-3,15	Spadkowy	
	MIASTO	-76,2%	-183,6%	-368,4%	-15,8%	-4,37	-0,52	-2,29	-3,32		
6. Saldo migracji na 1000 ludności	Gmina	100%	-646%	-589%	-2%	0,0	-0,4	-0,1	-0,3	Wzrostowy	
	MIASTO	100%	-453%	-32%	-79%	0,0	-0,5	-0,2	-0,2		
7. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	Gmina		2,0%	-1,6%	8,7%	226	784 893	33 058	2 169	Boczny	
	MIASTO	0,9%	-3,0%	0,2%	-1,8%		423 876	13 534	1 391		
8. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności (dynamika 2014/2012)	Gmina		-3,9%	-8,8%	5,3%	5,1%	5,3%	6,9%	6,6%	Spadkowy	
	MIASTO	-8,3%	-5,9%	-4,1%	-6,6%		4,0%	5,0%	5,4%		
9. Bezrobotni zarejestrowani	Gmina		-6,6%	-8,2%	-9,1%	971	1 825 180	75 434	6 653	Boczny	
	MIASTO	2,5%									
10. Odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Gmina		-4,3%	-5,2%	-3,8%	14,6	7,5	9,5	13,7	Wzrostowy	
	MIASTO	6,0%									

* dynamika 2014/2012

2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

W 2015 roku na 10 tys. mieszkańców gminy Suchedniów wpisanych do rejestru REGON było 957 podmiotów. Na przestrzeni analizowanych lat 2010 – 2015 nastąpił wzrost tego wskaźnika o 29 podmiotów, co oznaczało wzrost o 2,11%. Na tle kraju przyrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON był wyraźnie niższy (5,51% w latach 2015/2010). Wyższą dynamiką wzrostu odnotowano także w powiecie skarżyskim (4,12%) oraz województwie świętokrzyskim (2,85%). Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Suchedniów była niższa od wartości odnotowanych w 2015 roku dla kraju (1089) oraz powiatu skarżyskiego (1021). Analizując dane dla miast – wartości notowane w odniesieniu do miasta Suchedniów (957) okazały się już wyraźnie niższe od wartości dla miast w kraju (1318), województwie świętokrzyskim (1210) oraz powiecie skarżyskim (1144).

Wykres 15. Podmioty wpisane do rejestru REGON w gminie Suchedniów na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 25. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2015

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców						Dynamika 2015/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	-	-	-	-	-	-	
POLSKA	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071	1 089	5,51%
POLSKA – MIASTO	1 244	1 225	1 257	1 285	1 297	1 318	4,30%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	848	829	848	866	872	880	2,85%
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	1 203	1 168	1 189	1 206	1 206	1 210	0,27%
Powiat skarżyski	978	942	962	1 016	1 018	1 021	4,12%
Powiat skarżyski – MIASTO			1 091	1 139	1 146	1 144	5,07%
Suchedniów	938	904	914	948	958	957	2,11%
Suchedniów – miasto	987	943	947	980	985	981	-0,17%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Suchedniów charakteryzowała się podobnym trendem dotyczącym nowych i wykreślonych jednostek z rejestru REGON do tego notowanego w skali kraju, województwa świętokrzyskiego oraz powiatu skarżyskiego. W 2010 roku na wszystkich poziomach statystycznych notowano dodatnie saldo nowych i wykreślonych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców. W tym roku najwyższą wartość w analizowanych jednostkach odnotowano w gminie Suchedniów. Kolejny 2011 rok przyniósł zdecydowaną przewagę wykreśleń nad rejestracjami – na wszystkich analizowanych poziomach statystycznych saldo było ujemne. Najniższą wartość salda odnotowano w gminie Suchedniów. Kolejne lata 2012–2013 przyniosły ponownie przewagę nowych podmiotów nad wykreślanymi. W roku 2014 przyrost dodatniego salda w przestrzeni kraju, województwa oraz powiatu skarżyskiego wyhamował. W gminie Suchedniów w 2014 roku saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców osiągnęło wartość 4, natomiast w mieście Suchedniów wartość ujemną (-2). Analiza salda nowych i wykreślonych jednostek z rejestru REGON w gminie Suchedniów wskazuje na brak stałego trendu wzrostowego oraz dużą zależność od sytuacji gospodarczej w kraju.

Tabela 26. Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	43	-10	28	25	14
POLSKA – MIASTO	48	-16	32	27	12
ŚWIĘTOKRZYSKIE	24	-19	19	16	5
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	25	-35	18	13	-4
Powiat skarżyski	31	-41	16	51	1
Powiat skarżyski – MIASTO			13	44	5
Suchedniów	50	-39	3	41	4
Suchedniów – miasto	55	-47	0	42	-2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na poziom indywidualnej przedsiębiorczości w danej, analizowanej jednostce statystycznej. W 2015 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Suchedniów 12,4 osób prowadziło działalność gospodarczą, co daje wartość identyczną do notowanej w kraju (12,4). Warto jednak zauważyć, że wskaźnik ten na przestrzeni analizowanych lat 2015/2010 w gminie Suchedniów właściwie się nie zmienił (12,3%). Porównując poziom przedsiębiorczości dla miast, należy podkreślić, że miasto Suchedniów charakteryzowało się już niższą wartością opisującego go wskaźnika. W 2015 roku na 100 osób prowadzących działalność gospodarczą w mieście Suchedniów przypadało 12,6 osób prowadzących działalność gospodarczą, podczas gdy wskaźnik ten dla miast w Polsce wyniósł 14,4, województwie świętokrzyskim – 14,3, a w powiecie skarżyskim – 14,4. Warto odnotować znaczny wzrost wartości wskaźnika w miastach powiatu skarżyskiego na przestrzeni lat 2015/2012 o prawie 7%.

Tabela 27. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym						Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	-	-	-	-	-	-	
POLSKA	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2	12,4	3,12%
POLSKA – MIASTO	13,9	13,6	13,8	14,1	14,2	14,4	2,20%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	10,6	10,3	10,5	10,7	10,7	10,8	0,93%
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	14,3	13,7	13,9	14,2	14,2	14,3	-0,33%
Powiat skarżyski	12,4	11,8	12,1	12,9	13,0	13,0	4,61%
Powiat skarżyski – MIASTO			13,4	14,1	14,3	14,4	6,97%
Suchedniów	12,3	11,6	11,9	12,4	12,5	12,4	1,71%
Suchedniów – miasto	12,7	12,0	12,1	12,7	12,7	12,6	-0,48%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na terenie Miasta i Gminy Suchedniów zlokalizowana jest podstrefa Suchedniów w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice” o powierzchni 6,6589 ha. Tereny w podstrefie oferowane inwestorom obejmują zarówno obszary zabudowane obiektami przemysłowymi – hale produkcyjne, budynki magazynowe, biurowe – jak też obszary wyposażone w infrastrukturę techniczną, ale bez budynków. Podstrefa ta zagospodarowana jest w 100%.

Na terenie SSE „Starachowice” w podstrefie Suchedniów funkcjonują dwie firmy prowadzące działalność w branży tworzyw sztucznych – Kleen-Tex Polska Sp. z o.o., która zajmuje się produkcją mat gumowo-tekstylnych, oraz Plastinvest Sp. z o.o., produkująca panele z odpadów tworzyw sztucznych, przeznaczonych głównie dla branży budowlanej. Spółka z branży motoryzacyjnej KB-PRO Sp. z o.o. otrzymała zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach po dawnej Fabryce Urządzeń Transportowych.

Główni pracodawcy działający na terenie Miasta i Gminy Suchedniów to:

- Przedsiębiorstwo Usług Specjalistycznych Termatex Sp. z o.o.,
- Firma Handlowo-Usługowa MARTUM. Marek Tumulec,
- Kleen-Tex Polska Sp. z o.o.,
- Telesto Sp. z o.o. (siedziba firmy znajduje się w Warszawie, a zakład produkcyjny w Suchedniowie),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe DENDRON,
- Firma Usługowo-Handlowa „RENIX” Rafał Kamiński
- Zakład Instalacji Sanitarnych INSTAL-WOD Waldemar Franczyk,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe SYLWANEX,
- SFW Energia Sp. z o.o.,
- Team Oil Sp. z o.o.,
- Hotel Paradiso,
- Hotel Stary Młyn,

- Meblodex. Suchedniowska Fabryka Mebli⁷.

Podsumowanie

Pomimo odnotowanego trendu wzrostowego salda podmiotów wykreślonych z rejestru REGON, ostateczna ocena zjawisk gospodarczych występujących w gminie Suchedniów jest niekorzystna. Gmina charakteryzuje się znaczną fluktuacją salda nowych i wykreślonych podmiotów z rejestru REGON, co może świadczyć o niskiej trwałości funkcjonujących w jej obrębie podmiotów gospodarczych. Niższe od przeciętnie notowanego w kraju jest także nasycenie podmiotami gospodarczymi w gminie (ilość podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców). Poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości okazuje się zbliżony do średniej dla kraju, natomiast wyraźnie niższy od notowanego w przestrzeniach miejskich, przy czym brak jest również jego tendencji wzrostowej. Oznacza to, że gospodarka lokalna nie jest prawdopodobnie w stanie zaspokoić potrzeb mieszkańców związanych z pracą. Poziom rozwoju gospodarczego ma również istotny wpływ na dochody własne gminy.

---

⁷ Za: Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026.

Tabela 28. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze gospodarczym

Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Suchedniów 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			Wartość Suchedniów 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Suchedniów	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		
1. Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina	18,2%	28,3%	14,0%	22,9%	83	79	66	93	wzrostowy	
	MIASTO	18,5%	25,8%	6,1%	8,5%	91	94	88	94		
2. Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	gmina	-92,4%	-67,9%	-81,1%	-95,9%	3,8	13,7	4,6	1,3	spadkowy	
	MIASTO	-104,2%	-73,9%	-115,2%	-64,3%	-2,3	12,4	-3,8	4,6		
3. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	gmina	1,7%	3,1%	0,9%	4,6%	12,5	12,2	10,7	13,0	boczny	
	MIASTO	-0,5%	2,2%	-0,3%	7,0%	12,7	14,2	14,2	14,3		
4. Pracujący na 1000 ludności	gmina	-6,5%	3,1%	-0,2%	-8,4%	127	230	182	164	spadkowy	
	MIASTO	-12,5%	2,2%	-1,3%	-2,8%	126	310	308	201		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.3 Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Walory przyrodnicze

Według podziału Jerzego Kondrackiego na jednostki fizyczno-geograficzne (regionalizacja fizycznogeograficzna) Miasto i Gmina Suchedniów położona jest w makroregionie Wyżyny Kieleckiej (342.3), będącej trzeciorzędowym wypiętrzeniem tektonicznym, w którym odślaniają się na powierzchni paleozoiczne struktury fałdowe w otocze skał mezozoicznych od dolnego triasu po kredę. Skały te pokryły starsze struktury, które następnie uległy niezbyt intensywnym deformacjom fałdowym na przełomie kredy i trzeciorzędu o nieco innym kierunku od fałdowań starszych. W starszym trzeciorzędzie pokrywa mezozoiczna w środkowej części wyżyny została usunięta przez denudację, co doprowadziło do odsłonięcia paleozoicznego podłoża. Różnice pod względem odporności serii skalnych spowodowały powstanie pasmowego układu wzniesień i obniżeń, charakterystycznego dla środkowej części Wyżyny Kieleckiej.

Jedynie pasmo Łysogór przekracza wysokość 500 m, a w najwyższym miejscu 600 m. Inne pasma są znacznie niższe, częściowo nawet poniżej 400 m n.p.m. przy kilkudziesięciu metrach wysokości względnej. Rozpowszechniony jest pogląd, że Góry Świętokrzyskie są niskie z racji swego długiego wieku. Jednakże dzisiejsze wzniesienia terenu zależą od intensywności ruchów neotektonicznych w młodszym trzeciorzędzie i czwartorzędzie.

Wzniesienia wyżyny mają klimat nieco chłodniejszy i wilgotniejszy niż regiony otaczające. Zachowały się znaczne powierzchnie leśne, gdzie w drzewostanach oprócz sosny występują na wzniesieniach jodła i buk. Makroregion ma 6,8 tys. km² powierzchni i dzieli się na 6 mezoregionów.

W skład makroregionu Wyżyny Kieleckiej wchodzi między innymi mezoregion Płaskowyż Suchedniowski. Jest on regionem przylegającym od północy do paleozoicznego masywu Gór Świętokrzyskich, zbudowanym głównie z masywnych piaskowców dolnotriasowych (piaskowca pstrego). Południową granicę wyznaczają: dolny bieg Świśliny (dopływu Kamiennej) i górny bieg Bobrzy do jej skrętu w kierunku południowym. Granicę północną tworzy górny bieg Kamiennej po ujście Świśliny oraz równoleżnikowy odcinek górnego biegu Czarnej Koneckiej (dopływu Pilicy), gdzie na warstwy dolnotriasowe nakładają się iły i piaskowce dolnojurańskie. Na zachodzie Płaskowyż Suchedniowski kończy się między Radoszycami a Wilczkowicami. W tych ramach region ma około 915 km² powierzchni, przy rozciągłości około 75 km i szerokości około 12 km, i obniża się od około 400 m (Występ koło Zagnańska 445 m) do 300 m na peryferiach. Między kopulastymi wzgórzami występują denudacyjne kotliny (Mniowska, Szałaska, Suchedniowska). Znaczną powierzchnię zajmuje rozległa Puszcza Świętokrzyska. W celu ochrony walorów przyrodniczych regionu utworzono w 1989 roku parki krajobrazowe po obu stronach szlaku kolejowego i drogowego ze Skarżyska-Kamiennej przez Suchedniów do Kielc: na zachodzie Suchedniowsko-Oblęgorski (214,7 km²), a na wschodzie Sieradowicki (114,6 km²). W parkach znajduje się kilka rezerwatów przyrody: „Dalejów” (87,01 ha) i „Świnia Góra” (50,63 ha) w Gminie Bliżyn, obejmująca fragment lasu mieszanego z bukiem, jodłą i modrzewiem, oraz „Kamień Michniowski” (10,50 ha) i „Wykus” (62,93 ha) w Gminie Bodzentyn.

W Bartkowie koło Samsonowa znajduje się kilkusetletni dąb Bartek, uznany za pomnik przyrody. Ponadto Płaskowyż Suchedniowski był częścią tzw. Staropolskiego Okręgu Przemysłowego z zakładami hutniczymi w Samsonowie nad Bobrzą, Sielpi, Stąporkowie oraz Niekłaniu nad Czarną Konecką. Długie tradycje górnictwa i hutnictwa żelaza ma również Suchedniów nad Kamionką.⁸

Elementami podlegającymi ochronie prawnej na terenie gminy są: dwa parki krajobrazowe, cztery obszary chronionego krajobrazu oraz dwa obszary siedliskowe Natura 2000.

- Sieradowicki Park Krajobrazowy zajmuje obszar 12,252 ha. Został utworzony w 1988 roku. Tworzy zwarty kompleks lasów wschodniej części Puszczy Świętokrzyskiej, obejmujących 85% powierzchni parku. Na tym terenie występuje 12 typów siedliskowych lasu. W runie spotkać można 57 gatunków roślin prawnie chronionych. Teren parku stanowi także ważną ostoję dla zwierząt, w tym wielu gatunków chronionych.
- Suchedniowsko-Oblęgarski Park Krajobrazowy powstał w 1988 r., a jego powierzchnia wynosi 21,407 ha. Składa się z dwóch części: suchedniowskiej, obejmującej duży kompleks leśny (część dawnej Puszczy Świętokrzyskiej), oraz oblęgarskiej (Pasma Oblęgarskie). Został utworzony w celu ochrony zarówno krajobrazu, jak i unikatowych elementów przyrody i kultury regionu, stanowiących pozostałość po Staropolskim Okręgu Przemysłowym. Lasy porastają 91% powierzchni parku.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Kamiennej został utworzony w 1995 roku. Zajmuje powierzchnię 72,634 ha. Obejmuje dolinę rzeki Kamiennej z jej prawobrzeżnym dopływem Kamionką oraz przylegający kompleks Lasów Łżeckich. Ochroną zostały objęte zbiorniki wód podziemnych i powierzchniowych, a także dolina rzeki jako ważny korytarz ekologiczny.
- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje powierzchnię 26,583 ha. Powstał w 1995 roku. Najważniejszą funkcją jest ochrona wód powierzchniowych w rzekach, dwóch zbiorników podziemnych oraz korytarzy ekologicznych dolin rzecznych.
- Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu powstał w 2001 roku. Obejmuje tereny o powierzchni 15,893 ha. Położony jest w obrębie otuliny Sieradowickiego Parku Krajobrazowego. Powstał w celu ochrony bogactwa ekosystemów i zróżnicowanego krajobrazu, a także ochrony funkcji korytarzy ekologicznych.
- Suchedniowsko-Oblęgarski Obszar Chronionego Krajobrazu powstał w 2001 roku. Obejmuje tereny o powierzchni 27,514 ha. Położony jest w obrębie otuliny Suchedniowsko-Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego. Powstał w celu ochrony bogactwa ekosystemów i zróżnicowanego krajobrazu, a także ochrony funkcji korytarzy ekologicznych.
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Lasy Suchedniowskie obejmuje dwa pasma wzniesień: Płaskowyż Suchedniowski oraz Wzgórza Kołomańskie. Powierzchnia tego obszaru wynosi 19,120,9 ha. Teren ten porośnięty jest w 90% lasami (przede wszystkim lasami mieszanymi i borami). Zidentyfikowano na tym terenie 6 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz 6 gatunków z załącznika II do tej Dyrektywy. Szczególnym bogactwem odznacza się fauna bezkręgowców. Kolejną cechą świadczącą o wyjątkowych

---

⁸ Za: Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026.

walorach tych terenów jest dobrze zachowany starodrzew o naturalnym charakterze. Występuje tu także wiele rzadkich lub zagrożonych gatunków.

- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Ostoja Sieradowicka zajmuje powierzchnię 7,847,4 ha. Obejmuje fragment Płaskowyżu Suchedniowskiego i fragment Pasma Sieradowickiego. Stanowi rozległy kompleks leśny, wchodzący w skład Puszczy Świętokrzyskiej. Wśród występujących na obszarze ostoi siedlisk wyróżnić można zarówno naturalne lasy szpilkowe (bory bagienne, jodłowe i świerkowe), jak i liściaste (grądy, buczyny, łągi), w tym również zbiorowiska o charakterze górskim. Stwierdzono występowanie 13 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej⁹.

Obecność odpadów stanowiących zagrożenie dla zdrowia

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SUCHEDNIÓW wskazuje na obecność na obszarze gminy Suchedniów odpadów stanowiących zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Źródłem danych o rozmieszczeniu i ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Suchedniów była inwentaryzacja wyrobów azbestowych. Została ona przeprowadzona w trakcie wizyt terenowych w okresie lipiec – sierpień 2015 roku. Inwentaryzacją objęto wyłącznie użytkowane na zewnątrz budynków wyroby zawierające azbest, stanowiące pokrycia dachowe i elewacje budynków. Zastosowano następujące metody pozyskania danych: 1. wywiad terenowy, 2. zapytania ankietowe.

W wyniku przeprowadzonych prac inwentaryzacyjnych stwierdzono, że:

- 1) W 969 budynkach mieszkalnych wraz z zabudową gospodarczą oraz innych obiektach zamontowane zostały płyty azbestowo-cementowe o łącznej powierzchni 115,113 m²,
- 2) 5 obiektów użyteczności publicznej jest pokrytych płytami azbestowo-cementowymi o powierzchni 1,047 m²,
- 3) Na 21 posesjach zinwentaryzowano składowane płyty azbestowo-cementowe o łącznej powierzchni 2,461 m²,
- 4) Na terenie Gminy wykorzystywanych jest 2,380 mb rur wodociągowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest,
- 5) Brak jest dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie gminy Suchedniów została przeprowadzona przez pracowników terenowych w okresie lipiec – sierpień 2015 roku. W terenie wykonano spis gospodarstw domowych, obiektów produkcyjnych i usługowych, gdzie stwierdzono wykorzystywanie płyt azbestowo-cementowych jako pokrycia dachowe. Obiekty pokryte płytami zawierającymi azbest zostały opisane przez pracowników terenowych zgodnie z wytycznymi zawartymi na stronie bazy azbestowej. Określony został dokładny adres występowania azbestu, tj. miejscowość, ulica, numer, jak również typ azbestu w podziale na płyty faliste (W02) i płyty płaskie (W01). Wykonana także została poglądowa ocena stopnia pilności usunięcia azbestu w podziale na: 1, 2 i 3, z zastosowaniem

⁹ Za: Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Suchedniów.

kryteriów zgodnych z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Uzyskane dane zostały następnie odniesione do map ewidencyjnych. Każdemu zinwentaryzowanemu obiektowi przypisana została funkcja w podziale na: mieszkalną, gospodarczą, mieszkalno-gospodarczą, produkcyjną i inną. Pokrycia dachowe z obiektów, które uzyskały ocenę 1, powinny zostać usunięte natychmiast. Uzyskanie oceny 2 oznacza, że w ciągu kolejnego roku powinien zostać wykonany kolejny przegląd, a ocena 3 stanowi, że wyroby azbestowe wymagają ponownej oceny w terminie do 5 lat. Ilość wyrobów zawierających azbest szacowana była przez pracowników terenowych poprzez liczenie płyt azbestowo-cementowych znajdujących się na budynkach. Następnie ilość azbestu została zweryfikowana z wykorzystaniem zdjęć lotniczych i innych podkładów mapowych.

Całkowita ilość płyt azbestowo-cementowych zinwentaryzowanych na terenie gminy Suchedniów stanowiących pokrycia dachów wynosi 115,113 m². Powierzchnia pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych została przeliczona z [m²] na [Mg], przy założeniu, że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg¹¹.

Łącznie zinwentaryzowano 969 obiektów z wyrobami azbestowymi. Liczbę obiektów w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli nr 2. Najwięcej obiektów z pokryciem dachowym wykonanym z płyt azbestowo-cementowych znajduje się w Suchedniowie. Stanowią one około 65% łącznej liczby zinwentaryzowanych obiektów na terenie gminy. Najmniej obiektów z pokryciem azbestowym znajduje się w miejscowości Krzyżka – około 2% zinwentaryzowanych budynków.

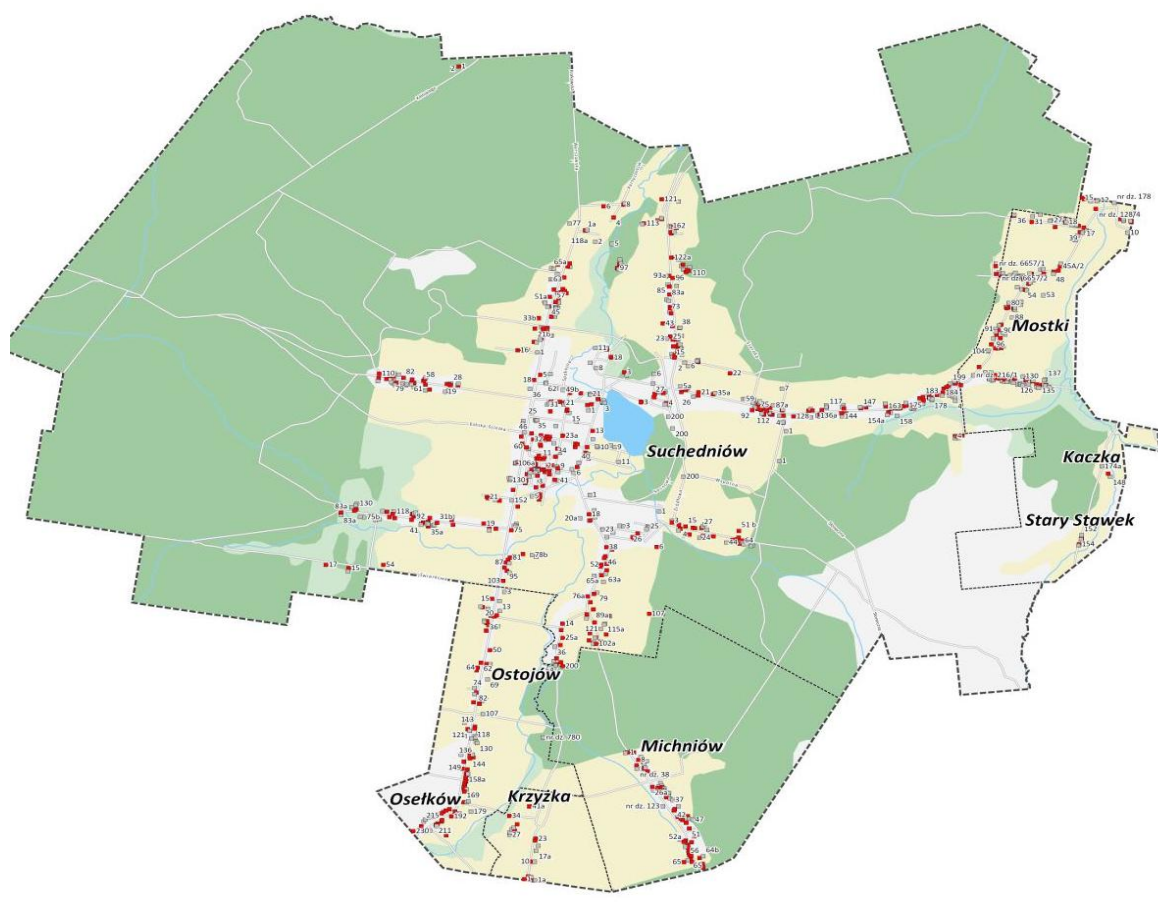
Łącznie w trakcie prac inwentaryzacyjnych spisanych zostało 969 obiektów budowlanych, z czego około 50,8% stanowią budynki mieszkalne, 44,9% gospodarcze, niecałe 1,8% mieszkalno-gospodarcze, około 0,5% to budynki użyteczności publicznej, a 0,7% przemysłowe. Ponad 1% spośród zinwentaryzowanych budynków pełni inne funkcje. Szacunkowe całkowite koszty usunięcia i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest z pokryć dachowych wynoszą 1460010 zł, w tym koszt demontażu azbestowych pokryć dachowych to 1151130 zł, a koszt transportu i unieszkodliwienia na uprawnionym składowisku – 308880 zł¹⁰.

---

¹⁰ Za: Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Suchedniów.

Mapa 1. Lokalizacja pokryć dachowych zawierających azbest na obszarze gminy Suchedniów

Źródło: PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SUCHEDNIÓW

Stan powietrza atmosferycznego

Na terenie gminy Suchedniów decydujące znaczenie mają źródła emisji związane z działalnością i bytowaniem człowieka, takie jak: spalanie paliw i odpadów, komunikacja, gospodarka komunalna, procesy technologiczne oraz przemysł. Na jakość powietrza wpływa również emisja napływowa z aglomeracji kieleckiej i sąsiednich gmin.

Jakość powietrza w województwie świętokrzyskim została przedstawiona w raporcie *Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014* sporządzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Zgodnie z podziałem na strefy, zawartym w nowelizacji *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r. Poz. 1232 z późn. zm.), w każdej strefie oceny poziomu substancji w powietrzu dokonywane są ze względu na dwie grupy kryteriów:

- dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, ołowiu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, kadmu, arsenu, benzo(a)pirenu, niklu – ze względu na ochronę zdrowia ludzi;

- dwutlenku siarki, tlenku azotu, ozonu – ze względu na ochronę roślin.

Gmina Suchedniów leży w obszarze rozległej strefy świętokrzyskiej, liczącej 11 601 km². W strefie świętokrzyskiej dokonano pomiarów ze względu na ochronę zdrowia ludzi, natomiast dla całego województwa świętokrzyskiego – ze względu na ochronę roślin. Dopuszczalne poziomy ocenianych substancji określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031). Wynikiem oceny jest zaliczenie każdej strefy dla wszystkich substancji podlegających ocenie do jednej z poniższych klas:

- klasa A (D1) – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (D1);
- klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasa C (D2) – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziom dopuszczalny, poziom docelowy, poziom celów długoterminowych (D2).

Strefa świętokrzyska uzyskała klasę C z powodu przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM₁₀, a także z powodu przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Poziom docelowy ozonu został dotrzymany, wobec czego strefie nadano klasę A, jednak poziom celu długoterminowego został przekroczony, co skutkuje zaklasyfikowaniem do klasy D2.

Analizując wyniki oceny rocznej stanu powietrza wg kryterium dla roślin, strefę świętokrzyską zakwalifikowano do klasy A. Natomiast z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefę świętokrzyską określono jako D2.

Główne zagrożenie dla jakości powietrza w gminie stanowią:

- emisje zanieczyszczeń w porze zimowej z domów jednorodzinnych,
- spalanie w lokalnych kotłowniach i piecach różnego rodzaju materiałów odpadowych,
- wzrost poziomu ruchu pojazdów i wzrost emisji spalin.

Powstające zanieczyszczenia ze względu na miejsce występowania, szczególnie w zwartej zabudowie, silnie oddziałują nie tylko na środowisko, ale także stanowią poważne zagrożenia dla zdrowia lokalnych społeczności. Należy zatem skrupulatnie eliminować obecne problemy na terenie gminy, takie jak:

- stosowanie paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci w kotłach o niskiej sprawności cieplnej,
- wysoki udział indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców,
- eksploatacja instalacji energetycznych o małej mocy,
- duże straty energii cieplnej spowodowane złym stanem technicznym budynków,

- emisja pochodząca z zabrudzenia jezdni oraz jej okolicy,
- emisja powstająca w trakcie prac budowlanych,
- niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych oraz energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych i imisyjnych,
- niski poziom życia ludności,
- niski poziom wiedzy ekologicznej¹¹.

Stan wód

Przez obszar gminy Suchedniów przepływa granica wododziału zlewni Kamienna, reprezentowana przez rzekę Kamionkę z dopływami Łosienica i Żarnówka, które stanowią główny system drenażu wód gruntowych. Na terenie gminy znajdują się dwa zbiorniki retencyjne:

- „Suchedniów” o powierzchni 21,4 ha i pojemności 225 tys.m³, usytuowany na rzece Kamionce, pełniący funkcję rekreacyjną,
- „Mostki” o powierzchni 21,00 ha i pojemności ok. 380 tys.m³, usytuowany na rzece Żarnówce, pełniący funkcje przeciwpożarową i rekreacyjną.

Jednolita część wód powierzchniowych oznacza oddzielny i znaczący element, który można w sposób jednolity scharakteryzować i opisać. Jednolitą część wód może tworzyć jeden lub więcej cieków (rzek, potoków). W wyniku przeglądu zmian i warunków hydromorfologicznych wyróżniono jednolite części wód powierzchniowych: naturalne, silnie zmienione i sztuczne. Silnie zmieniona część wód powierzchniowych to wody, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka. Sztuczna część wód powierzchniowych oznacza wody powstałe na skutek działalności człowieka.

Gmina Suchedniów znajduje się w obrębie następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Kamienna do Bernatki (PLRW20005234312);
- Żarnówka (PLRW20005234369).

Państwowy Monitoring Środowiska w zakresie wód powierzchniowych (Monitoring Jakości Wód Powierzchniowych) prowadzony jest w Polsce przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska pod nadzorem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

W 2014 roku w województwie świętokrzyskim wyznaczono 32 punkty pomiarowo-kontrolne, w tym 2 w granicach gminy Suchedniów.

Na terenie gminy Suchedniów obie JCWP uzyskały stan zły. Dodatkowo w JCWP Kamienna do Bernatki występuje zagrożenie związane z niedotrzymaniem celów środowiskowych, co wynika z wpływu działalności antropogenicznej i braku rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP (tabela 8).

¹¹ Za: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren gminy Suchedniów usytuowany jest korzystnie. Obszar ten leży w źródłowych odcinkach potoków, dlatego nie występuje na nim zagrożenie powodziowe związane z falą wezbraniową. Jedynym zagrożeniem mogą być nawalne deszcze, powodujące lokalne podtopienia.

Wody podziemne gminy Suchedniów wiążą się z triasowym poziomem wodonośnym. Wodonoścem są tu głównie piaskowcowe utwory triasu dolnego, wykształcone w postaci czerwonych, płytowych piaskowców drobnziarnistych, przechodzących fałdnie w mułowce i iły, oraz wapienie triasu środkowego, występujące w wąskim pasie wzdłuż północnej granicy kompleksu piaskowcowego na linii Szałas–Blizyn–Skarżysko-Kamienna.

Podsumowanie

Analiza zjawisk środowiskowych wskazuje, że potencjalnym stanem kryzysowym może być występowanie pokryć dachowych zawierających azbest. Liczba obiektów, na których je stwierdzono, jest znaczna. W związku z tym gmina Suchedniów opracowała i realizuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Suchedniów”.

Badania stanu wód powierzchniowych, prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu, wykazały ich zły stan.

W odniesieniu do stanu powietrza, strefa świętokrzyska, w obrębie której znajduje się gmina Suchedniów, uzyskała klasę C z powodu przekroczeń: poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10, a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Główne zagrożenie dla jakości powietrza w gminie stanowią:

- emisje zanieczyszczeń w porze zimowej z domów jednorodzinnych,
- spalanie w lokalnych kotłowniach i piecach różnego rodzaju materiałów odpadowych,
- wzrost poziomu ruchu pojazdów i wzrost emisji spalin.

Mocną stroną gminy Suchedniów są walory przyrodnicze, które związane są m.in. z obecnością obszarów podlegających ochronie prawnej, tj. dwóch parków krajobrazowych, czterech obszarów chronionego krajobrazu oraz dwóch obszarów siedliskowych Natura 2000. Walory przyrodnicze występujące na obszarze gminy oraz w jej sąsiedztwie, predysponują ją do rozwoju oferty turystyczno-rekreacyjnej. Kształtowanie i rozwijanie takiej oferty wymaga zachowania wysokiej jakości komponentów środowiska. Stąd szczególnie istotne dla rozwoju gospodarczego gminy Suchedniów, opartego na potencjale środowiska przyrodniczego, jest prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska, w tym poprawy jakości powietrza atmosferycznego i stanu wód powierzchniowych, oraz likwidacja pokryć dachowych zawierających azbest.

2.4 Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Powierzchnia Miasta i Gminy Suchedniów ogółem wynosi 7495 ha. Największy udział w powierzchni stanowią grunty leśne – 4859 ha (64,85%). Łączna powierzchnia gruntów ornych wynosi 1270 ha (16,95%), pozostałe grunty zajmują 513 ha (6,85%).

Turystyka sport i rekreacja

Na terenie Miasta i Gminy Suchedniów zlokalizowane są dwa zbiorniki wodne:

1) Kąpielisko Suchedniów – zalew rzeki Kamionki znajduje się w sercu Suchedniowa, stąd też jest powszechnie nazywany Zalewem Kamionka. Zbiornik ten sąsiaduje z miejskim parkiem i ma powierzchnię 22 ha. Obok niego działa Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, który zarządza kąpieliskiem, w skład którego wchodzi 50-metrowa plaża, wyznaczone miejsce do kąpeli w wodzie, strzeżone przez ratownika, boiska sportowe, plac zabaw dla dzieci, wypożyczalnia sprzętu sportowego oraz miejsce na grilla lub ognisko. Infrastrukturę uzupełniają bieżąca woda, toalety, kosze na śmieci, natryski, przebieralnie i punkt małej gastronomii. Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych.

2) Kąpielisko w Mostkach – zbiornik zaporowy o powierzchni 21 ha położony na rzece Żarnówce, stanowiącej prawy dopływ rzeki Kamiennej. Zalew położony jest przy trasie Suchedniów – Starachowice i rozciągnięty na długości ok. 2 km. Posiada charakterystyczny przelew wody w postaci sześciokątnej studzienki. Od strony lasu w północnej jego części znajduje się tarlisko, a po przeciwnej stronie plaża z kąpieliskiem oraz parking dla turystów. Wzdłuż zalewu, jego środkiem, a bardziej wschodnią stroną, płynie koryto rzeki Żarnówki. W zbiorniku można złowić większość gatunków ryb słodkowodnych (łowisko znajduje się we wsi Mostki koło Suchedniowa). Woda zbiornika należy do najczystszych w regionie, przez co presja turystów w okresie wakacyjnym jest bardzo duża. Zalew początkowo był pod opieką Koła PZW w Suchedniowie. Uroczystego otwarcia zalewu do połowy dokonano 29 kwietnia 1984 roku. Obecnie zalew znajduje się pod opieką Koła PZW w Mostkach.

Na terenie Miasta i Gminy Suchedniów działa Ośrodek Sportu i Rekreacji, zapewniający warunki miłośnikom każdej formy wypoczynku, turystyki i sportu. Ośrodek ten to doskonała baza noclegowa (domki, pokoje, pole namiotowe) z zapleczem sanitarnym, kuchennym, wypożyczalnią sprzętu wodnego, sauną i wieloma atrakcjami. Do dyspozycji wypoczywających są: boisko do piłki plażowej, korty tenisowe, plac zabaw dla dzieci, stoły do tenisa, siłownia zewnętrzna.

Obiekt OSiR-u posiada rekomendację MPR – Miejsca Przyjaznego Rowerzystom na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo. Na terenie Ośrodka znajdują się: kąpielisko strzeżone z plażą, wypożyczalnia sprzętu pływającego, boiska do siatkówki, piłki plażowej oraz piłki nożnej, a także korty tenisowe oraz sauna. Położenie ośrodka sprawia, że jest on doskonałą bazą wypadową dla turystów, którzy korzystają z licznych szlaków bądź zwiedzają Góry Świętokrzyskie.

Camping 140 kilkakrotnie otrzymywał wyróżnienia w ramach ogólnopolskiego konkursu organizowanego przez Polską Federację Campingu i Caravaningu (PFCC) we współpracy z Ministerstwem Sportu i Turystyki oraz Polską Organizacją Turystyczną, a w roku 2014 i 2015 został laureatem zdobywając I miejsce i tytuł „MISTER CAMPING”. W ramach konkursu oceniane były m.in. stan zagospodarowania i wyposażenia campingu, czystość i estetyka, bezpieczeństwo pobytu oraz jakość obsługi turystów. Laureaci są rekomendowani w informatorach wydawanych przez PFCC oraz na stronie internetowej Federacji (3 mln wejść w ciągu roku), a także promowani przez Zagraniczne Ośrodki Polskiej Organizacji Turystycznej.

W sezonie letnim zarówno w Suchedniowie jak i w Mostkach odbywają się imprezy o charakterze sportowo-rekreacyjnym i kulturalnym.

W skład OSiR wchodzi także hala sportowo-rehabilitacyjna. Hala Sportowo-Rehabilitacyjna jest obiektem wielofunkcyjnym. Na sali wyznaczone są pełnowymiarowe boiska do piłki ręcznej (1), koszykówki(2), siatkówki (4), badmintonu (4). Przystawne kosze umożliwiają grę nie tylko na głównym boisku. Dodatkowe kosze zamocowane do ścian pozwalają na prowadzenie zajęć z zakresu koszykówki na dwóch poprzecznych sektorach. To samo dotyczy piłki siatkowej.

Hala wykorzystywana jest głównie na treningi miejscowych klubów sportowych oraz zajęcia szkolne, wynikające z planu nauczania. Odbywają się tu również liczne zawody i turnieje o zasięgu ogólnopolskim oraz imprezy międzynarodowe¹².

Dane GUS wskazują na zmniejszającą się liczbę członków klubów sportowych, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2010 roku w gminie Suchedniów było 346 członków klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców, w 2014 roku odnotowano spadek tej liczby o 28,8% – do wartości 246 członków, zbliżonej do średniej krajowej (245). Była to wartość wyższa od wartości notowanych dla województwa świętokrzyskiego (160) oraz powiatu skarżyskiego (134).

Tabela 29. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców			Dynamika
	2010	2012	2014	2014/2010
	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	232	239	245	5,29%
POLSKA – MIASTO	251	262	273	8,65%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	164	155	160	-2,10%
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	204	202	231	13,02%
Powiat skarżyski	130	109	134	2,63%
Powiat skarżyski – MIASTO		143	180	25,60%
Suchedniów	284	167	202	-28,85%
Suchedniów – miasto	346	202	246	-28,88%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

¹² Za: <http://www.suchedniow.pl/art,781,hala-sportowo-rehabilitacyjna.html> dostęp z dnia 18.08.2016 r.

Obszar Miasta i Gminy Suchedniów jest atrakcyjny pod względem turystycznym. Potencjał przyrodniczy i kulturalny pozwala na uprawianie różnych form turystyki. Przez teren Gminy przebiegają liczne szlaki piesze i rowerowe:

a. Szlaki piesze:

- Berezów PKP – Suchedniów PKP, szlak koloru niebieskiego, długość szlaku 15 km;
- Skarżysko-Kamienna MCK/PTTK – Wykus, szlak koloru zielonego, długość szlaku 22 km;
- Suchedniów PKP – Rezerwat „Dalejów”, szlak koloru czarnego, długość szlaku 8 km;
- Leśna ścieżka dydaktyczna „Na kruku”, długość szlaku 2 km.

b. Szlaki rowerowe:

- Wzdłuż Kamionki, szlak koloru czarnego, długość szlaku ok. 25 km;
- Wokół Starachowic, szlak koloru czerwonego, długość szlaku ok. 60 km.

Miejscami, które warto zobaczyć, są:

- Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła – wzniesiony w 1758 r. z fundacji biskupa Andrzeja Załuskiego. Świątynia posiada wczesnobarokowy ołtarz. Interesujący jest również sztandar z okresu Powstania Styczniowego.
- Zabudowa Suchedniowa – ciekawie przedstawiają się poszczególne obiekty w zabudowie miasta (w szczególności dwory). Wśród nich wyróżnia się stylowy dworek kryty gontem, tzw. Kałamarzyk z XIX wieku.
- Cmentarz z 1830 r. z ponad 60 zabytkowymi nagrobkami górników, urzędników i powstańców styczniowych.
- Kapliczka z okresu Powstania Styczniowego przy skrzyżowaniu ulic Bodzentyńskiej z Jasną.
- Młyn z 1859 r. na rzece Kamionce przy ul. Koszykowej (dawny Jędrów) – jeden z ostatnich wielkich młynów z zachowaną częścią urządzeń technicznych i kanałami roboczymi.
- Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Mnichowie stanowiące oddział Muzeum Wsi Kieleckiej, upamiętniające martyrologię polskich wsi podczas II wojny światowej. W skład Mauzoleum wchodzi: Dom Pamięci Narodowej, Sanktuarium Męczeńskich Wsi Polskich, cmentarz i mogiła ofiar pacyfikacji oraz pomnik – „Pieta Mnichowska”.
- Obecna siedziba Wiejskiego Domu Kultury w Mostkach – na skalnej skarpie stoi piękny dworek będący niegdyś budynkiem zarządcy wielkiego pieca w nieistniejącym już zakładzie wielkopieczowym.
- Rezerwat przyrody „Kamień Michniowski” – można tu zobaczyć wychodnie piaskowców dolnodewońskich. Oprócz tego występuje tu las mieszany o cechach puszczańskich. Do rezerwatu prowadzi szlak niebieski.
- Rezerwat „Dalejów” – można tu zobaczyć wielogatunkowe drzewostany o charakterze naturalnym, na które składają się głównie jodły i modrzewie polskie. Do rezerwatu prowadzi szlak czarny.
- Rezerwat przyrody „Świnia Góra” – chroni puszczański las mieszany charakterystyczny dla Puszczy Świętokrzyskiej. Do rezerwatu prowadzi szlak czarny, a następnie zielony.
- Źródło „Burzący Stok” – znajduje się na trasie szlaku niebieskiego.

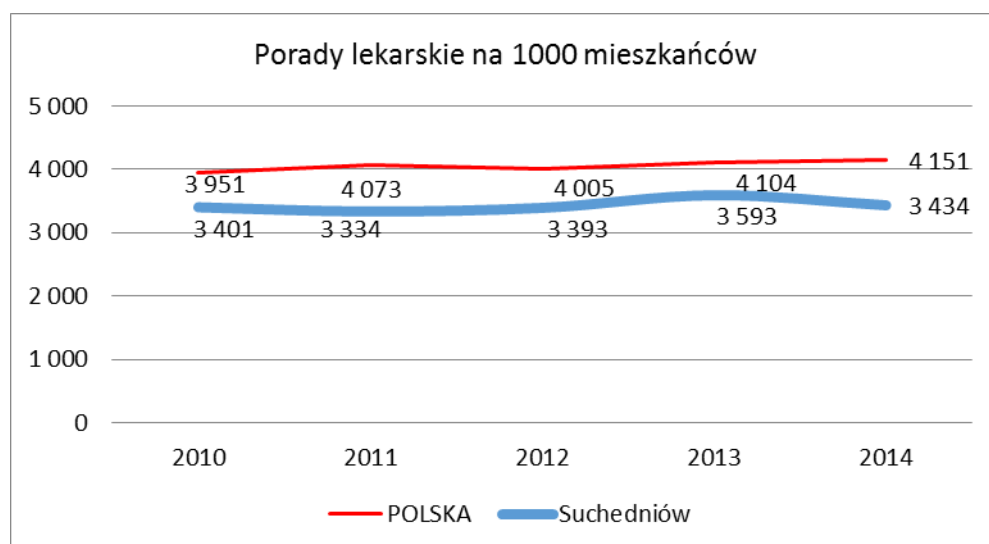
- Malownicze doliny rzek: Kamionki, Łosienicy oraz Żarnówki.
- Kamieniołom Kopolak – kamieniołom piaskowca blocznego (trias dolny), miejsce znalezisk paleontologicznych¹³.

Służba zdrowia

Na terenie Miasta i Gminy Suchedniów usługi z zakresu służby zdrowia świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej NZOZ „Promyk” Sp. z o.o. z siedzibą w Suchedniowie. Funkcjonują również gabinety prywatne, w których wykonywane są m.in. usługi z zakresu stomatologii i rehabilitacji, oraz gabinety lekarskie o różnych specjalnościach. Obecnie funkcjonują trzy apteki.

W gminie Suchedniów zaobserwować można nieznaczny trend wzrostowy dotyczący liczby udzielanych porad lekarskich, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dane GUS wskazują, że w 2014 roku udzielono w gminie Suchedniów 3434 porady lekarskie na 1000 mieszkańców. W tym czasie przeciętnie w kraju udzielano 4151 porad lekarskich.

Wykres 16. Porady lekarskiej udzielone na 1000 mieszkańców gminy Suchedniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zasoby kulturowe

W Suchedniowie, którego historia sięga XVI wieku znajdują się liczne obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Suchedniów z 8 maja 2012 roku. Należą do niej m.in.:

- Młyn wodny murowany 1879-1891 (ul. Berezów),
- Młyn wodny murowany na Jędrowie,
- Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie,

¹³ Za: Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026.

- 59 zabytkowych nagrobków z XIX i XX w. na cmentarzu parafialnym w Suchedniowie,
- Pozostałości zakładu wielkopieczowego w Mostkach,
- Zespół kościoła parafialnego pw. św. Andrzeja Apostoła w Suchedniowie,
- Zespół dworku modrzewiowego „Kałamarzyk”,
- Domy drewniane, murowane pochodzące z XIX i XX wieku,
- Kapliczki, pomniki.

Obiekty i zespoły o najwyższych wartościach zabytkowych, świadczące o jego historii, zostały objęte ścisłą ochroną konserwatorską¹⁴.

Przez Suchedniów przebiega Świętokrzyski Szlak Literacki pozwalający na poznanie miejsc, w których mieszkali i tworzyli Gustaw Herling-Grudziński i Jan Gajzler.

Z Suchedniowem związany był także Krzysztof Kąkolewski (1930–2015) – publicysta, reporter, autor scenariuszy filmowych, opowiadań i powieści, oraz Ryszard Miernik (1929–2013) – poeta, pisarz i rzeźbiarz¹⁵.

Organizatorem życia kulturalnego mieszkańców gminy Suchedniów są: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II oraz Suchedniowski Ośrodek Kultury „Kuźnica” wraz z filiami w Mostkach (Wiejski Dom Kultury) i Michniowie (Centrum Kształcenia-Integracyjne).

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Suchedniowie jest samorządową instytucją kultury posiadającą osobowość prawną od 2004 r. Swoje działania realizuje zgodnie z założeniami statutowymi. Biblioteka poza gromadzeniem, udostępnianiem i wypożyczaniem księgozbioru oraz czasopism prowadzi szeroką działalność kulturalną. Organizowane są tu wystawy, konkursy, spotkania z ciekawymi ludźmi. Prowadzone są dyskusyjne kluby książki, lekcje biblioteczne oraz inne zajęcia dla dzieci. Ponadto czytelnicy mogą korzystać z komputerów i bezpłatnego dostępu do Internetu¹⁶.

W gminie Suchedniów, podobnie jak w kraju, województwie oraz powiecie skarżyskim, obserwowany jest spadek czytelnictwa. Na przestrzeni lat 2014/2010 w gminie ubyło 5,11% czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

¹⁴ Za: *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026*.

¹⁵ Za: *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026*.

¹⁶ Za: <http://www.suchedniow.pl/art,787,miejsko-gminna-biblioteka-publiczna.html> dostęp z dnia 18.08.2016r.

Tabela 30. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców						dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	169	168	168	167	164	-	-2,98%
POLSKA – MIASTO	207	206	207	207	202	-	-2,14%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	137	140	141	140	133	-	-3,08%
ŚWIĘTOKRZYSKIE - MIASTO	192	197	200	198	185	-	-3,58%
Powiat skarżyski	110	107	105	104	103	-	-7,20%
Powiat skarżyski - MIASTO			109	109	107	-	-1,40%
Suchedniów	170	167	150	145	143	-	-15,90%
Suchedniów - miasto	183	178	166	176	174	-	-5,11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Suchedniowski Ośrodek Kultury „KUŹNICA” jest miejscem spotkań ludzi o różnych zainteresowaniach kulturalnych. Pełni rolę placówki integrującej i inspirującej lokalną społeczność¹⁷.

Oferta Suchedniowskiego Ośrodka Kultury „Kuźnica” obejmuje:

- koncerty, festyny, pikniki oraz imprezy okolicznościowe,
- biesiady, wystawy, konkursy,
- naukę tańca nowoczesnego oraz towarzyskiego,
- zajęcia aerobiku, zumbi, salsy solo i tańca orientalnego,
- naukę gry na pianinie, gitarze, instrumentach dętych,
- działalność instruktazowo-metodyczną,
- zajęcia teatralno-recytatorskie,
- zajęcia kabaretowe,
- zajęcia fotograficzne,
- imprezy turystyczne i rekreacyjne,
- wynajem sali na spotkania, konferencje, prelekcje, kiermasze itp.

Ośrodek dysponuje:

- salą widowiskową na 155 miejsc,
- salą kameralną na 80 miejsc¹⁸.

W gminie Suchedniów, wg danych GUS na koniec 2015 roku, funkcjonowało 9 grup artystycznych, w tym w mieście 7. Od 2011 roku zaobserwowano znaczący wzrost ich liczby (odpowiednio w gminie Suchedniów oraz miejscowości Suchedniów wzrost o 4 grupy). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

¹⁷ Za: <http://www.suchedniow.pl/art,785,suchedniowski-osrodek-kultury-kuznica.html> dostęp z dnia 18.08.2016 r.

¹⁸ Za: <http://www.kuznica-suchedniow.pl>

w 2015 roku w gminie Suchedniów działało 8,6 grup artystycznych i była to wartość wyraźnie wyższa od notowanych w kraju (4,4), województwie świętokrzyskim (4,5) oraz powiecie skarżyskim (5,7).

Aktywność artystyczna w gminie Suchedniów ściśle wiązała się z liczbą imprez artystycznych, która w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców również była najwyższa (80,6), w porównaniu do danych dla kraju (56,6), województwa świętokrzyskiego (57,6) oraz powiatu skarżyskiego (55,7).

Tabela 31. Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	3,7	4,0	4,0	4,1	4,4
POLSKA – MIASTO	3,8	4,1	4,1	4,1	4,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,7	4,1	4,1	4,1	4,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	5,7	6,3	6,4	6,3	6,7
Powiat skarżyski	3,2	4,7	4,7	5,0	5,7
Powiat skarżyski – MIASTO		4,4	4,6	5,2	6,3
Suchedniów	4,7	9,4	10,4	9,5	8,6
Suchedniów – miasto	3,4	10,3	10,3	9,2	8,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 32. Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	48,2	50,6	53,5	57,5	56,6
POLSKA – MIASTO	53,4	55,9	57,6	62,3	62,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	59,5	65,0	69,6	65,5	57,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	89,6	85,9	83,2	82,1	67,4
Powiat skarżyski	29,1	45,3	65,2	55,9	55,7
Powiat skarżyski – MIASTO		48,6	75,2	62,6	64,7
Suchedniów	33,6	113,9	229,7	129,2	80,6
Suchedniów – miasto	11,3	116,6	251,3	143,1	85,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Transport i komunikacja

Przez miasto Suchedniów prowadzi droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Rabka-Zdrój o długości 720 km. Droga ta łączy następujące aglomeracje: gdańską, warszawską, kielecką i krakowską. W Suchedniowie znajduje się także pierwsze w województwie Miejsce Obsługi Podróżnych.

Droga wojewódzka nr 751 o długości 55 km łączy Suchedniów z Ostrowcem Świętokrzyskim. Droga ta przebiega przez powiaty: skarżyski, kielecki oraz ostrowiecki.

Przez miasto Suchedniów przebiega następnie linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa Zachodnia – Kraków Główny, która prowadzi przez Warkę, Radom, Skarżysko-Kamienną, Kielce, Sędziszów oraz Kozłów. Łączna długość trasy wynosi ok. 316 km. Jest ona w pełni zelektryfikowana, a także w większości dwutorowa. Jedynym odcinkiem jednotorowym okazuje się przejazd na długości 46,5 km na odcinku Warka – Radom. Na terenie miasta Suchedniów znajduje się stacja kolejowa Suchedniów oraz dwa przystanki kolejowe: Suchedniów Północny oraz Berezów.

Podsumowanie

Atutem gminy Suchedniów jest korzystne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych biegnących przez województwo świętokrzyskie, bliskość Kielc oraz uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, które decydują o potencjale turystycznym. Na obszarze gminy zlokalizowane są liczne obiekty dziedzictwa kulturowego. Atrakcyjność turystyczna gminy Suchedniów związana jest z występowaniem obszarów o dużych walorach przyrodniczych (obszary podlegające ochronie przyrody), jak też z istniejącym zagospodarowaniem turystyczno-rekreacyjnym (zbiorniki wodne, szlaki rowerowe, piesze, działalność usługowa w sferze turystycznej, m.in. oferta noclegowa). Potencjał turystyczno-rekreacyjny nie jest jednak w pełni wykorzystany. Mieszkańcy gminy Suchedniów, w trakcie wywiadów podkreślali, że problemem gminy jest niska estetyka terenów publicznych, w tym obszarów zamieszkałych, jak też terenów zielonych, np. otoczenie zbiornika wodnego w Suchedniowie. Nie w pełni rozwinięta jest również infrastruktura turystyczna.

Tabela 33. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze przestrzenno-funkcyjnym

Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Suchedniów 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			Wartość Suchedniów. 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Suchedniów	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		
1. Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	gmina	1,0%	5,1%	2,3%	6,3%	3 434	4 151	4 127	4 246	boczny	
	MIASTO	0,9%	6,9%	7,1%	5,0%	4 169	5 202	5 623	4 835		
2. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny	gmina	-2,2%	-9,5%	-4,8%	-2,5%	3 508	2 799	2 637	2 677	boczny	
	MIASTO	-2,1%	-9,8%	-7,4%	-13,3%	2 889	2 227	1 751	2 235		
3. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych opieką w przedszkolu	gmina	-4,5%	26,9%	32,9%	34,7%	70,1	79,4	76,4	75,6	spadkowy	
	MIASTO	-7,6%	18,0%	18,7%	13,0%	71,6	92,9	94,6	80,7		
4. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	gmina	20,9%	-0,8%	6,1%	7,7%	17,9	18,3	20,3	18,4	wzrostowy	
	MIASTO	13,5%	0,2%	13,2%	0,5%	17,9	18,0	20,9	19,2		
5. Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	gmina	-14,8%	5,6%	-8,2%	49,9%	4,8	3,6	2,7	2,4	spadkowy	
	MIASTO	-14,9%	8,2%	-0,7%	40,6%	5,8	3,3	3,1	3,2		
6. Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców	gmina	-28,9%	5,3%	-2,1%	2,6%	202	245	160	134	spadkowy	
	MIASTO	-28,9%	8,7%	13,0%	25,6%	246	273	231	180		
7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	gmina	30,8%	21,9%	21,0%	28,7%	30,4	33,1	30,4	21,5	wzrostowy	
	MIASTO	34,4%	23,7%	21,2%	15,5%	28,8	36,8	34,8	22,2		
8. Mieszkańcy na 1 dom, ośrodek kultury, klub, świetlicę (2014/2011)	gmina	-1,7%	-7,9%	-16,5%	-1,8%	5 262	9 574	9 357	19 412	boczny	
	MIASTO	-1,7%	-1,9%	-0,1%	-1,5%	8 667	15 592	11 056	27 940		
9. Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2014/2011)	gmina	103,5%	11,3%	13,3%	58,9%	9,5	4,1	4,1	5,0	wzrostowy	
	MIASTO	171,2%	7,3%	10,7%	17,8%	9,2	4,1	6,3	5,2		
10. Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2014/2011)	gmina	284,3%	19,3%	10,1%	92,2%	129,2	57,5	65,5	55,9	wzrostowy	
	MIASTO	1161,0%	16,7%	-8,4%	28,8%	143,1	62,3	82,1	62,6		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.5 Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie Gminy Suchedniów główne źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę stanowią zasoby wód podziemnych z trasowego poziomu wodonośnego. Sieć wodociągowa zasilana jest z ujęcia:

- komunalnego „Józefów” – jedna studnia triasowa o wydajności 153 m³/h;
- „Krzyżka” – wyposażonego w dwie studnie wiercone poziomu triasowego o wydajności 50 i 35 m³/h.

Uzupełnieniem sieci wodociągowej są studnie indywidualne oraz własne ujęcia wody części zakładów przemysłowych.

Według danych GUS w 2014 roku na terenie gminy Suchedniów długość czynnej sieci wodociągowej wynosiła 91,1 km, a kanalizacyjnej 33,3 km. W 2014 roku powstałe ścieki gromadzone były w 839 zbiornikach bezodpływowych, które wozem asenizacyjnym dostarczano do oczyszczalni. Dotykowo na terenie gminy funkcjonowało 17 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy funkcjonują dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków: w Suchedniowie o przepustowości 3020 m³/dobę oraz w Michniowie o przepustowości 50m³/dobę po modernizacji.

Spośród ogólnej liczby ludności w 2014 roku 96,8% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej, a 48,8% z kanalizacji. W latach 2009–2013 liczba osób korzystających z sieci wodociągowej utrzymywała się na podobnym poziomie (88,5–89%), natomiast udział ludności użytkującej sieć kanalizacyjną systematycznie wzrastał. Udział osób korzystających z poszczególnych sieci przedstawiony został na poniższych wykresach.

Tabela 34. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci					
	Wodociągowej					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6	-
POLSKA – MIASTO	95,3	95,4	95,4	95,5	96,4	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE	83,9	84,3	84,6	84,8	91,1	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	95,0	95,0	95,0	95,1	96,2	-
Powiat skarżyski	92,0	92,0	92,1	92,1	96,3	-
Powiat skarżyski – MIASTO			95,1	95,2	96,7	-
Suchedniów	88,6	88,7	88,8	89,0	96,8	-
Suchedniów – miasto	89,5	89,6	89,7	89,8	97,9	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 35. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7	-
POLSKA – MIASTO	86,1	86,7	87,0	87,4	89,3	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE	47,4	50,0	51,5	52,5	56,1	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	83,9	84,2	84,6	85,0	86,6	-
Powiat skarżyski	57,5	58,7	59,3	62,5	68,3	-
Powiat skarżyski – MIASTO			78,4	80,7	82,8	-
Suchedniów	43,4	46,0	47,0	47,5	48,8	-
Suchedniów – miasto	49,5	52,8	53,7	54,2	55,5	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Sieć gazowa

Wg danych GUS w gminie Suchedniów w 2014 roku dostęp do sieci gazowej posiadało 64,% mieszkańców, w tym 58,3% z miasta. Od 2010 roku dostęp do sieci gazowej praktycznie się nie zmienił, biorąc pod uwagę odnotowany w tym czasie spadek liczby mieszkańców.

Tabela 36. Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2	-
POLSKA – MIASTO	72,9	72,7	72,4	72,3	71,7	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE	36,5	36,5	36,5	36,6	36,5	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE – MIASTO	68,9	68,8	68,8	69,0	68,6	-
Powiat skarżyski	60,5	60,4	61,1	61,0	60,9	-
Powiat skarżyski – MIASTO			76,4	76,3	76,2	-
Suchedniów	56,1	55,9	58,1	58,2	58,3	-
Suchedniów – miasto	62,0	61,9	64,4	64,4	64,4	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podsumowanie

W odniesieniu do sfery technicznej należy zwrócić uwagę na nierozwinięty system sieci kanalizacyjnej oraz sieci gazowej. Wg danych GUS w 2014 roku dostęp do sieci kanalizacyjnej posiadało niecałe 50% mieszkańców gminy. Należy jednak podkreślić, że zaległości w rozwoju tej infrastruktury nadrabiane są w gminie dynamicznie. Natomiast z sieci gazowej korzystało w 2014 roku 58% mieszkańców gminy.

Tabela 37. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze technicznym

Wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Suchedniów 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			Wartość Suchedniów 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Suchedniów	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	powiat skarżyski*		
1. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej	gmina	9,3%	4,8%	8,6%	4,7%	96,8	91,6	91,1	96,3	wzrostowy	
	MIASTO	9,4%	1,2%	1,3%	1,7%	97,9	96,4	96,2	96,7		
2. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	gmina	12,4%	10,8%	18,4%	18,8%	48,8	68,7	56,1	68,3	wzrostowy	
	MIASTO	12,1%	3,7%	3,2%	5,6%	55,5	89,3	86,6	82,8		
3. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej	gmina	3,9%	-0,6%	0,0%	0,7%	58,3	52,2	36,5	60,9	wzrostowy	
	MIASTO	3,9%	-1,6%	-0,4%	-0,3%	64,4	71,7	68,6	76,2		
4. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków	gmina	11,1%	10,5%	19,6%	18,5%	72,7%	71,5%	58,5%	71,8%	wzrostowy	
	MIASTO	10,8%	6,7%	9,3%	9,2%	84,0%	93,9%	94,2%	91,2%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.6 Raport z badania jakościowego IDI

W ramach badania przeprowadzono **20 indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI)** z przedstawicielami instytucji gminnych, pracownikami oświaty, przedsiębiorcami, przedstawicielami lokalnych mediów i samymi mieszkańcami.

Indywidualne wywiady pogłębione jest to badanie jakościowe, którego istotą jest uzyskiwanie szczegółowych informacji od jednego respondenta, bez wpływu osób trzecich. Takie wywiady prowadzi się, kiedy są poruszane zagadnienia kontrowersyjne, osobiste, intymne oraz podczas badania złożonych, wieloetapowych procesów postępowania, a do takich należy opracowanie programu rewitalizacji. W przypadku wywiadu indywidualnego bardzo ważną rolę odgrywa osoba prowadząca wywiad. Badacz musi być osobą wzbudzającą zaufanie respondenta poprzez swoją wysoką kulturę zachowania i rozmowy, a także eliminującą jego nieśmienie czy niechęć. Ankieter przeprowadzający wywiad korzysta ze specjalnie przygotowanego do tego celu scenariusza.

Problemy społeczny dotyczące gminy Suchedniów

Respondenci zostali w pierwszej kolejności zapytani o to, jakie są największe problemy społeczne gminy Suchedniów, a jednocześnie, jak można im zaradzić. O ile wymienianie problemów społecznych przychodziło badanym z łatwością, zaproponowanie możliwości ich rozwiązania było dla nich dużo trudniejsze, stąd rzadko padały propozycje wykraczające poza schematy, jak „*Stworzenie nowych miejsc pracy*” w przypadku bezrobocia.

Zdecydowanie najczęściej wskazywanym problemem społecznym, który pojawiał się na ustach niemal wszystkich osób udzielających wywiadu jest wspomniane wysokie **bezrobocie** wynikające z braku dużych zakładów pracy na terenie gminy i braku dobrego programu naprawczego.

Utrzymują się na rynku ludzie posiadający własne biznesy rodzinne, ale to też nie da aż tylu miejsc pracy.

Nie mamy przemysłu i nie mamy podatków.

Brak perspektyw na rozwój małych firm.

Badani przypominali, że problem ten trwa od lat i narasta („*Problem ten dotyczy 20 lat wstecz*”). Oprócz stworzenia nowych miejsc pracy, jako postulowane rozwiązania proponowano:

Szukanie inwestora i terenów pod działalność przemysłową.

Stworzenie nowych warunków dla biznesu.

Wznówić prace upadłych zakładów.

Zaktywizować obszary, w których można prowadzić działalność gospodarczą w kierunku turystycznym

Z dużym bezrobociem wiąże się także szereg innych problemów społecznych, o których wspominali mieszkańcy. Zaliczyć do nich należy w szczególności:

- **Uboństwo.** Brak stałego dopływu środków finansowych pochodzących z pracy zarobkowej powoduje ubożenie społeczeństwa.

- **Emigracja** młodych ludzi, którzy wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy. Podobnie, jak ubóstwo i bezrobocie, problem ten nie jest nowy.
- **Marazm** społeczny.

Problemem są ulice naszego miasta, od lat nic tu się nie dzieje i nikt nic nie robi.

- **Alkoholizm**, który zdaniem badanych bezpośrednio idzie w parze z brakiem pracy.
- **Wandalizm**. Zdaniem badanych problem ten dotyczy szczególnie młodzieży i wynika z braku oferty innych zajęć.

Rozrabiająca młodzież, dewastująca miejsca publiczne.

Aby temu zaradzić, warto zorganizować zajęcia o różnej tematyce dla poszczególnych grup wiekowych.

- **Brak możliwości rozwoju** na terenie gminy, który szczególnie dotyka ludzi młodych i związany jest między innymi z likwidacją szkoły.
- **Wykluczenie** kulturowe spowodowane problemami finansowymi.
- **Zaniedbanie wizualne** miasta i gminy.
- **Brak mieszkań socjalnych**.
- **Niedofinansowanie gminy**.

Zaniedbania poprzednich władz i źle wykorzystanie pieniądze unijne. Mieszkańcy mają żal a teraz żyją nadzieją, że uda się poprawić jakość życia

- **Brak opieki** nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Obszar gminy, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji

Najczęściej wskazywanym obszarem, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji było **centrum miejscowości Suchedniów** („cała stara zabudowa i remonty elewacji”). Często wskazywano także na **zalew oraz teren zalewowy, ul. Powstańców** („powinna być skupiskiem sklepików i punktów usługowych”), **ul. Bugaj, ul. Mickiewicza** i ogólnie przedstawiane **park i tereny zielone**.

Pojedyncze osoby wskazywały ponadto następujące obszary:

- ul. Słowackiego,
- ul. Cmentarna,
- ul. Warszawska,
- Urząd Miasta i Gminy,
- Ośrodek Zdrowia,
- Promenada przy zalewie, barierki i ścieżka wokół zalewu,
- Inwestycja przemysłowa wzdłuż trasy S7,
- Stan dróg w Suchedniowie.

Elementy związane z jakością życia na wskazanych obszarach rewitalizacji

Uczestnicy badania poproszeni o ocenę elementów związanych z jakością życia na wskazanym przez siebie obszarze rewitalizacji wskazywali wyłącznie na negatywy. Informowali przy tym o niskiej jakości życia mieszkańców związanej w przytoczonymi wcześniej problemami społecznymi

Niska jakość życia ze względu na brak pracy.

Najczęściej wskazywano przy tym na bezrobocie i ubóstwo jako czynniki mające największy wpływ na niską jakość życia na obszarze rewitalizacji. One z kolei wpływają na inne zjawiska:

Brak pracy powoduje zaniedbania w rodzinie i problem alkoholowy.

Brak możliwości finansowych ogranicza korzystanie z kultury, z rozwoju.

Do innych negatywnych elementów związanych z jakością życia zaliczone zostały:

- Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców,
- Brak bezpieczeństwa na ul. Powstańców „duży ruch rowerowy, wąska ulica i brak miejsc parkingowych”),
- Brak kanalizacji,
- Problemy z alkoholem wśród mieszkańców gminy,
- Brak rozwoju kulturalnego mieszkańców,
- Mało zajęć dodatkowych dla młodzieży,
- Mała liczba imprez dla mieszkańców,
- Brak miejsc rozrywki i miejsc, w których mieszkańcy mogą spędzać czas,
- Braki w infrastrukturze drogowej („brak chodników, ścieżek rowerowych”),
- Brak placów zabaw,
- Zaniedbane budynki i tereny zielone,
- Kwestie urbanistyczne:

Nasze miasteczko nie posiada Rynku, jest to zlepek kilku wsi i wizerunkowo nie prezentuje się to dobrze.

Problemy występujące na wybranych obszarach

Osoby badane zapytane o problemy występujące na wskazanych przez siebie obszarach, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji wymieniali niemal te same elementy, o których informowali w kontekście elementów związanych z jakością życia. Ponadto na proponowanych obszarach rewitalizacji występują te same problemy społeczne, o których mówili na początku wywiadu w odniesieniu do całej gminy, na tych obszarach jednak są one szczególnie nasilone.

Zebrawszy wszystkie przywoływane przez badanych problemy, można stworzyć następującą ich listę:

- Bezrobocie związane z likwidacją zakładów pracy.
- Brak wsparcia dla małych firm lokalnych.
- Alkoholizm.

- Emigracja młodzieży powodująca wyludnianie się Suchedniowa.
- Niski poziom bezpieczeństwa.

Brak bezpieczeństwa na ulicach i w parku, rozrabiająca młodzież, Dewastacje parku, wyścigi samochodowe na ulicy Bugaj. Rozbój młodzieży i picie alkoholu na ławkach.

- Brak kanalizacji.

Brak kanalizacji to największy problem na tym terenie.

- Brak planu rozwoju obszaru.
- Brak funduszy.
- Mała ilość środków finansowych w budżecie gminy.

Gmina ma mało pieniędzy, każda dziedzina potrzebuje doinwestowania

- Niski poziom estetyki, zaniedbanie obszaru.

Jesteśmy bardzo zaniedbanym miasteczkiem i dopiero zaczynamy proces odbudowy. Brzydko wyglądające ulice i budynki i tereny zielone, nasze miasteczko szpeci

- Zły stan techniczny dróg.

Potrzebna przebudowa infrastruktury wewnętrznej wraz ze studzienkami i kratkami ściekowymi.

- Brzydko wyglądające ulice i budynki i tereny zielone, nasze miasteczko szpeci.
- Zanieczyszczenie terenów zielonych.

Balagan na terenach zielonych, zamulony zalew.

- Brak miejsc odpoczynku i rekreacji.

Brak możliwości spacerowych i wypoczynkowych.

- Brak ziemi na sprzedaż.

Brak działek z uzbrojeniem przeznaczonych na sprzedaż.

Istotność problemu rewitalizacji

Wszyscy badani zgadzają się co do tego, że problem rewitalizacji jest ważny dla gminy. Informowali przy tym, że konieczna jest odnowa regionu, a każde środki finansowe i każda inwestycja, które mogłyby się do tego przyczynić są cenne.

Bardzo potrzebne są pieniądze na ratowanie tego miejsca. Tak, każda dziedzina potrzebuje dofinansowania. Powinniśmy korzystać z takich możliwości i odpowiednio wykorzystywać środki finansowe.

Potrzebujemy środków unijnych i teraz wierzymy, że zostaną odpowiednio wykorzystane przez władze.

Część badanych podawała przy tym konkretne cele działań i elementy, które powinny zostać w szczególności wzięte pod uwagę w trakcie rewitalizacji. Były to zarówno cele o charakterze społecznym, jak też przestrzenno-infrastrukturalnym.

Do najważniejszych celów, o jakich informowali badani, należy zaliczyć:

- Rozwój turystyki.

Postawiłabym też na rozwój turystyki weekendowej – jezioro z atrakcjami turystycznymi i sportami wodnymi.

Bardzo ważne, aby pokazać nasz region turystycznie. Zorganizować wystawy, muzeum naszej ziemi, jesteśmy regionem górniczym możemy organizować atrakcje dla zwiedzających.

- Rozwój zalewu i okolic zielonych.

Rozwinąć rekreację na zalewie i rozwinąć infrastrukturę rowerową.

Deptaki ścieżki i ławeczki wkoło połączyć z ośrodkiem wypoczynkowym.

Z drugiej strony park z alejkami i amfiteatrem – miejsce spotkań mieszkańców.

- Zagospodarowanie czasu mieszkańców, m.in. poprzez rozwój działalności Domu Kultury.
- Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy.

Trzeba stworzyć nowe otoczenie, ale przed wszystkim miejsca pracy dla ludzi.

- Przyciągnięcie inwestorów.

Musimy zacząć działać, przyciągnąć uwagę nowych inwestorów, dając im jakieś preferencyjne warunki.

- Zatrzymanie młodych ludzi na terenie gminy.

Musimy coś zmienić w naszej gminie i zatrzymać młodych ludzi, stworzyć im warunki do mieszkania i pracy.

- Uruchomienie procesu zagospodarowania działek pod budowę domów i ich udrożnienie.

Wyobrażenie gminy Suchedniów w perspektywie 10 lat

Zdecydowana większość osób badanych zapytana o przyszłość gminy Suchedniów w perspektywie 10 lat roztacza pozytywną wizję tego obszaru. Respondenci widzą gminę w szczególności jako krainę zieloną i atrakcyjną turystycznie, z zadbanymi ulicami, chodnikami i ścieżkami, która jest zamieszkiwana przez szczęśliwych, aktywnych i mających pracę ludzi.

Miasteczko ludzi szczęśliwych i mających pracę. Teren turystycznie zielony i witający gości atrakcjami.

*Okolica tętniąca życiem i turystyką. Piękna okolica z atrakcjami dla mieszkańców. Na obrzeżach miasta przynajmniej dwa zakłady pracy.
Zielona kraina z ulicami i chodnikami. Ścieżki rowerowe dla aktywnych mieszkańców.
Zadbany teren zalewowy z możliwościami turystycznymi.*

Ważne jest przy tym podkreślanie wizji zmniejszenia bezrobocia i obecności zakładów pracy na terenie gminy, które zlokalizowane byłyby na obrzeżach Suchedniowa. W aspekcie turystycznym wspomniano o rozwiniętej w perspektywie 10 lat bazie hotelowej i gastronomicznej, pięknych kawiarniach i możliwości zarobkowania mieszkańców na turystyce weekendowej. Niektórzy badani w przeciągu dekady na terenie gminy widzieliby także nowe osiedla mieszkaniowe dla mieszkańców większych miast, którzy sprowadziliby się do Suchedniowa, park z alejkami spacerowymi, place zabaw dla dzieci, tętniącą życiem ulicę handlową oraz rozwinięty Ośrodek Sportu i Rekreacji. Jeden z badanych dodał ponadto, że marzy mu się, „*aby miasteczko miało centrum tzw. Rynek i charakterystyczna zabudowę*”.

Tylko dwoje badanych nie wierzy w działania rewitalizacyjne i maluje przyszłość gminy w czarnych barwach, informując o zmniejszeniu się liczby mieszkańców i zmniejszeniu się wpływów z podatków.

Zmniejszy się ilość mieszkańców, będzie mniej podatków.

Badani żywią jednak nadzieję, że ich pesymistyczne wizje nie sprawdzą się, a dzięki programowi rewitalizacji i napływowi środków unijnych gmina jest w stanie zahamować negatywne zjawiska.

2.7 Raport z badania ankietowego

Wstęp

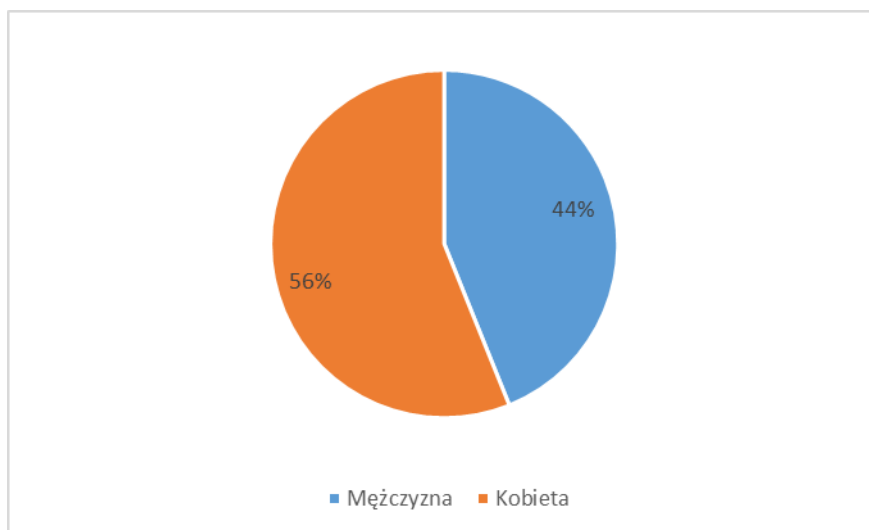
W okresie od czerwca do lipca 2016 roku Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. zrealizował badanie dotyczące rewitalizacji miasta i gminy Suchedniów. Badanie zostało przeprowadzone metodą CAWI¹⁹. Jest to wspomagana komputerowo metoda zbierania informacji za pomocą stron WWW. W badaniu wzięli udział mieszkańcy gminy Suchedniów – głównie mieszkańcy miasta Suchedniów, a także innych miejscowości: Ostojów, Michniów, Mostki.

Charakterystyka próby badawczej

W badaniu wzięło udział N=139 respondentów, z czego 56% stanowili mężczyźni, a 44% - kobiety.

¹⁹ CAWI – ang. *Computer-Assisted Web Interview*

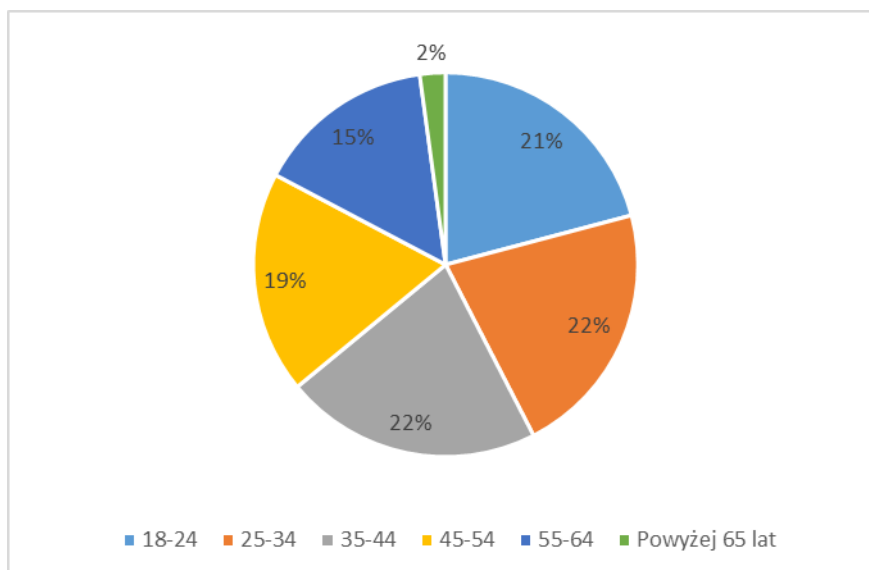
Wykres 17. Płeć badanych. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Grupy wiekowe respondentów mających: od 18 do 24 lat, od 25 do 34 lat, od 35 do 44 lat oraz od 45 do 54 lat były reprezentowane na podobnym poziomie (od 19 do 22%). Nieco mniej respondentów znajdowało się w grupie wiekowej od 55 do 56 lat, a najmniej badanych miało powyżej 65 lat.

Wykres 18. Wiek badanych. N=139

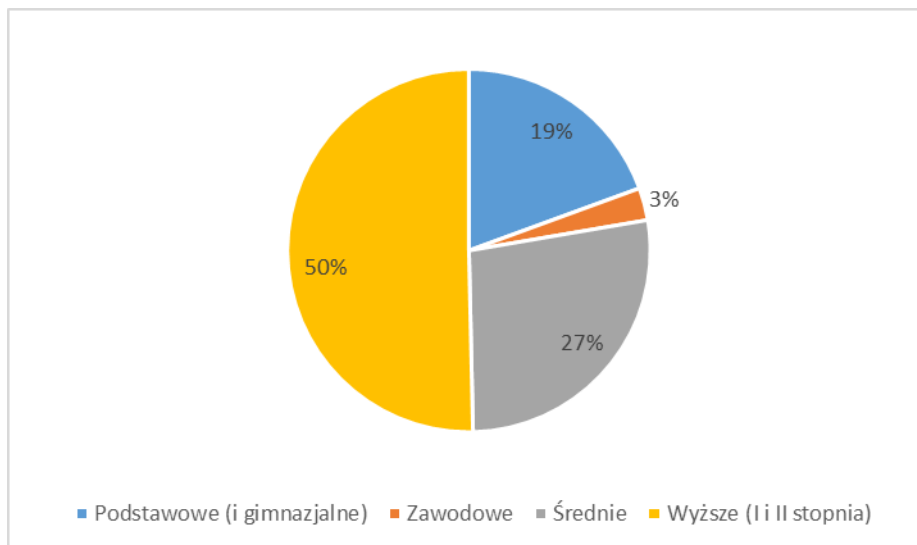

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Połowa respondentów ma wykształcenie wyższe. Nieco ponad jedna czwarta badanych ma wykształcenie średnie, a 17% ankietowanych ma wykształcenie podstawowe. Najmniej liczną grupą byli respondenci reprezentujący wykształcenie zawodowe (3%).

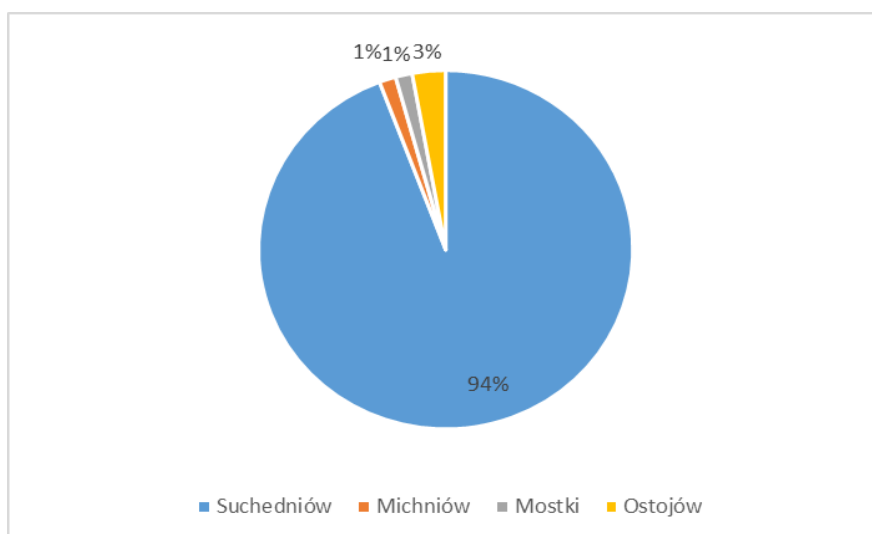
Wykres 19. Wykształcenie respondentów. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Zdecydowana większość badanych zamieszkuje Suchedniów. Tylko 3% respondentów mieszka w Ostojowie, natomiast w Michniowie i Mostkach zamieszkanie zadeklarowało po 1% respondentów.

Wykres 20. Miejsce zamieszkania respondentów. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Wyniki badania

Obszar wskazany do rewitalizacji

W pierwszym pytaniu w ankiecie respondenci mieli za zadanie wskazanie obszarów, które wymagają rewitalizacji (badani mogli wskazać maksymalnie cztery obszary).

Tabela 38. Obszary wskazane do rewitalizacji przez respondentów

Obszar wskazany do rewitalizacji	Liczba wskazań
Park, zalew	189
Ul. Powstańców 1863r.	61
OSiR (Ośrodek Sportu i Rekreacji)	27
Ulice, drogi, chodniki	24
Zakłady Wyrobów Kamionkowych „Marywil”	11
Centrum	9
Orliki, boiska, hale sportowe	9
Ul. Stokowiec	8
Ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia	6
Ul. Bodzentyńska	6
Ul. Mickiewicza	5

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Respondenci nie zawsze odpowiadali poprawnie na pytanie zadane w ankiecie i zamiast obszaru wskazywali na określone miejsca (np. boiska, drogi, chodniki). Ze względu na częste łączenie przez respondentów obszaru parku i zalewu, ta kategoria odpowiedzi została połączona w jedną, co spowodowało, że liczba wskazań tej kategorii jest tak duża (189 wskazań). Drugim najczęstszym wskazaniem była ulica Powstańców 1863r. (61 wskazań). Następnie wskazywano: Ośrodek Sportu i Rekreacji (27 wskazań); ulice, drogi i chodniki (24 wskazania), Zakłady Wyrobów Kamionkowych „Marywil” (11 wskazań), obszar centrum oraz orliki, boiska i hale sportowe (po 9 wskazań), ulica Stokowiec (8 wskazań), ścieżki rowerowe i ścieżki zdrowia oraz ulica Bodzentyńska (po 6 wskazań) a także ulica Mickiewicza (5 wskazań).

W kolejnym pytaniu respondenci mieli za zadanie wybrać tylko jeden obszar, który powinien zostać poddany rewitalizacji w pierwszej kolejności.

Tabela 39. Obszar wskazany do rewitalizacji w pierwszej kolejności.

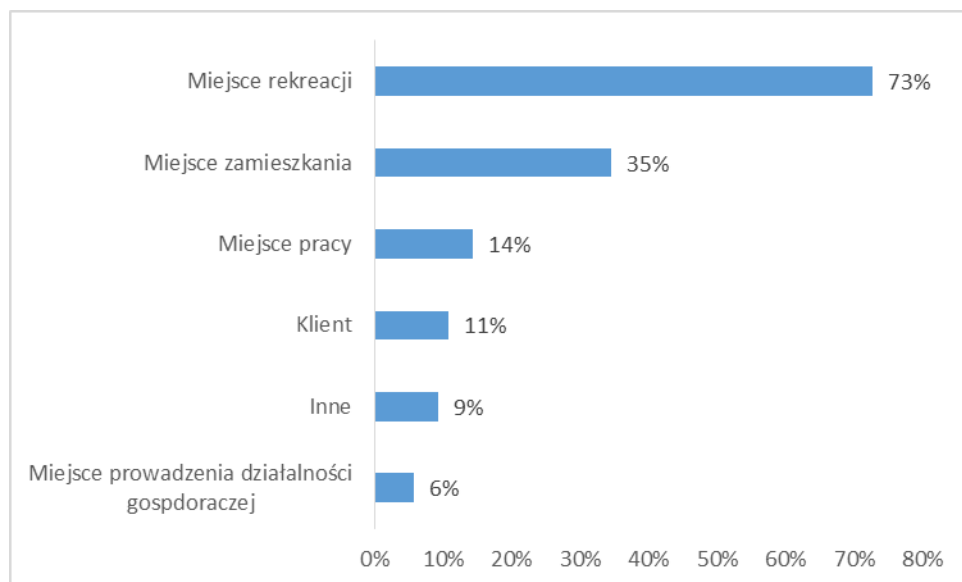
Obszar wskazany do rewitalizacji	Liczba wskazań
Park i zalew	88
Ul. Powstańców 1863r.	22
OSiR	7
Centrum miasta	4
Drogi, chodniki	4

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Najczęściej wskazywanym obszarem do rewitalizacji jest park i zalew – 88 wskazań. Na drugim miejscu znajduje się ponownie ulica Powstańców 1863r. (22 wskazania). Kolejnymi wskazaniami są: Ośrodek Rekreacji i Sportu (7 wskazań) oraz centrum miasta oraz drogi i chodniki (po 4 wskazania).

Kolejne pytanie dotyczyło związku respondenta ze wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji obszarem.

Wykres 21. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

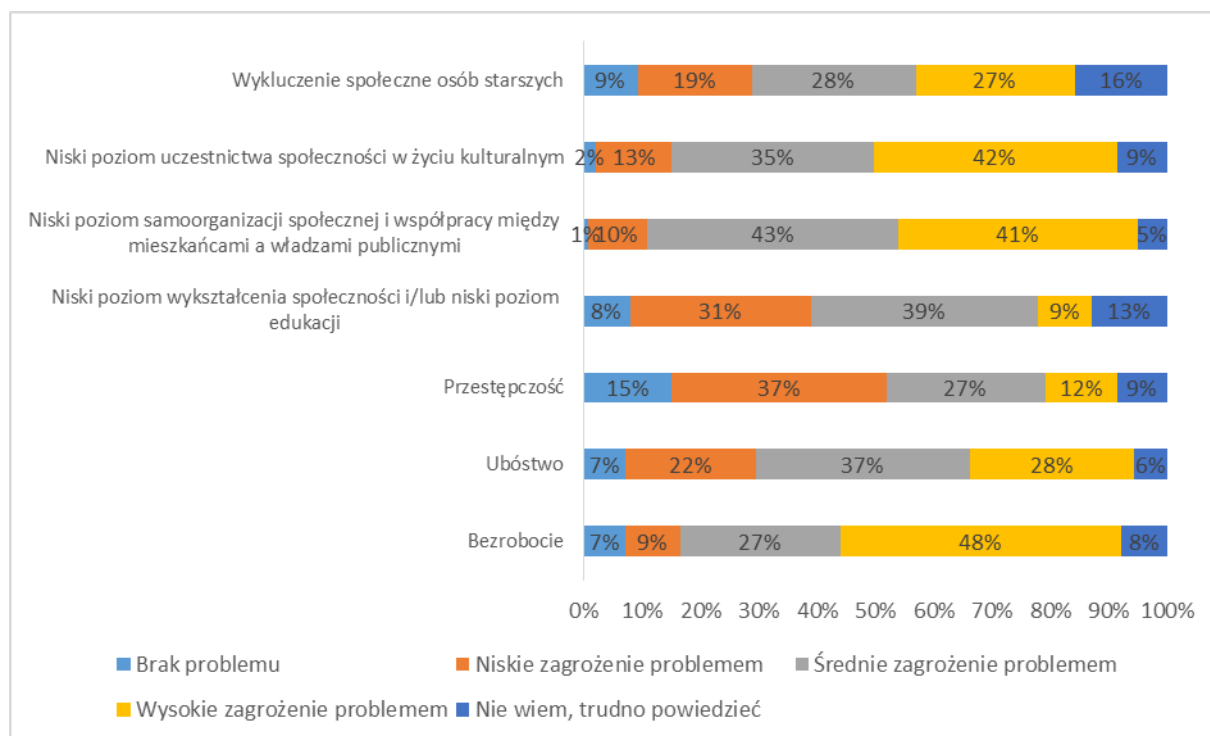
Prawie jedna czwarta respondentów wskazywała na obszar będący ich miejscem rekreacji. Tylko nieco ponad jedna trzecia badanych wskazała obszar do rewitalizacji ze względu na miejsce zamieszkania. Kolejnymi motywami, którymi kierowali się respondenci, były: miejsce pracy (14%), bycie klientem (11%), inne motywy (9%) oraz miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (6%). W kategorii „inne” respondenci wskazywali na takie kwestie jak: „centrum miasta”; „miejsce spotkań”; „miejsce przemieszczania się”; „przyszłe miejsce zamieszkania” czy też „działalność statutowej organizacji”.

Charakterystyka obszarów wskazanych do rewitalizacji oraz oczekiwane efekty działań rewitalizacyjnych

Kolejne pytanie w ankiecie dotyczyło negatywnych zjawisk społecznych występujących na obszarach wskazanych do rewitalizacji. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż najczęściej wskazywanymi obszarami do rewitalizacji jest park i zalew, co determinuje rozkład odpowiedzi w kolejnych pytaniach dotyczących charakterystyki obszarów wskazanych do rewitalizacji.

Największym zagrożeniem według respondentów jest problem bezrobocia – aż 48% badanych określiło, że to zjawisko społeczne jest wysokim zagrożeniem. Wysokim zagrożeniem jest również według respondentów niski poziom uczestnictwa społeczności w życiu kulturalnym oraz niski poziom samoorganizacji społecznej i współpracy między mieszkańcami a władzami publicznymi. Najniższe zagrożenie według badanych dotyczy problemu przestępczości na wskazanych obszarach.

Wykres 22. Negatywne zjawiska społeczne występujące na obszarach wskazanych do rewitalizacji. N=139

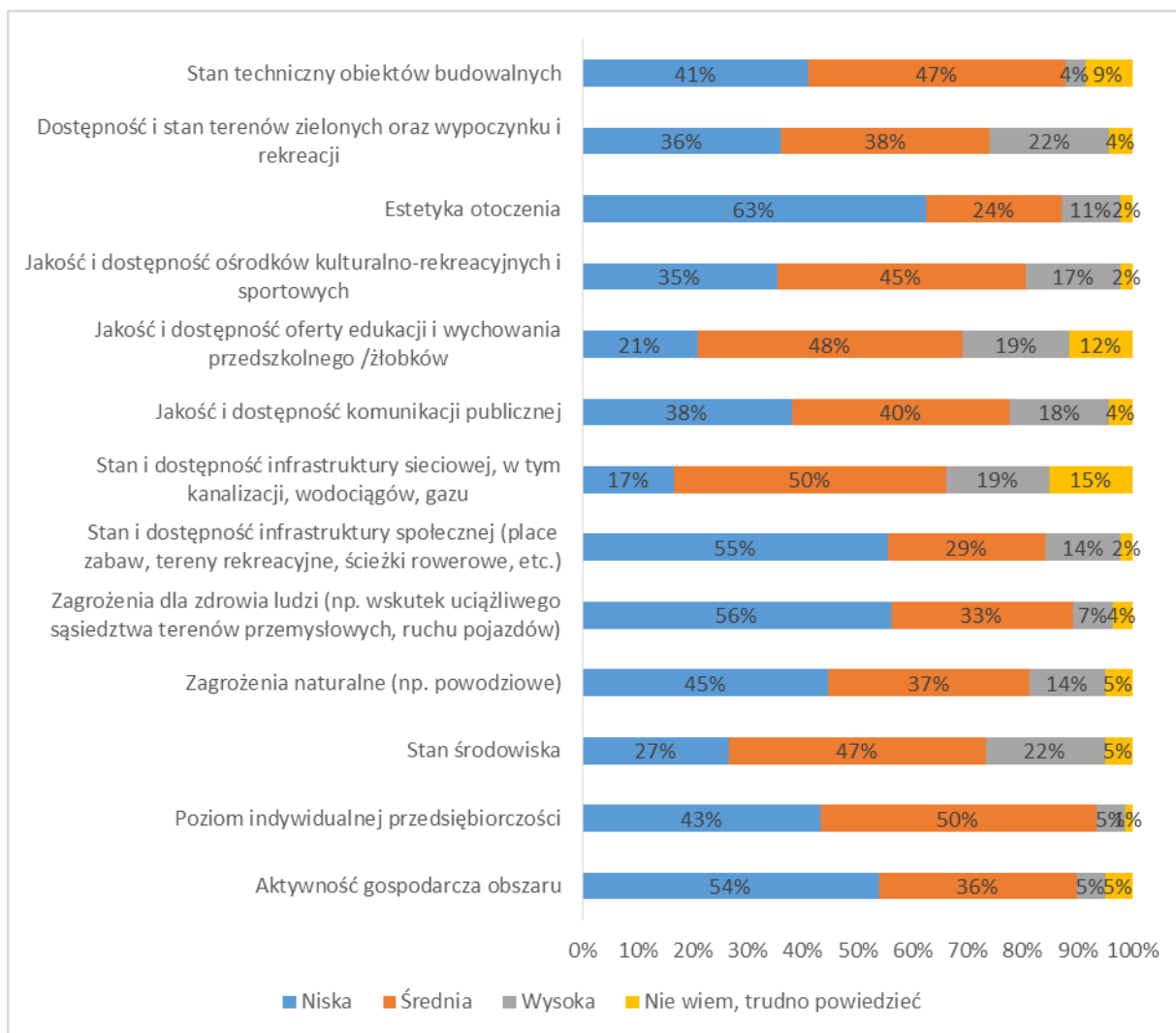

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło oceny wybranych wymienionych elementów związanych z jakością życia na wskazanych obszarach rewitalizacji.

Na wskazywanych do rewitalizacji obszarach najniżej oceniane są: estetyka otoczenia (63%), zagrożenia dla zdrowia ludzi (56%), stan i dostępność infrastruktury społecznej (55%) oraz aktywność gospodarcza obszaru (54%). Najlepiej oceniane są natomiast: dostępność i stan terenów zielonych oraz wypoczynku i rekreacji (22%) i stan środowiska (22%).

Wykres 23. Ocena wymienionych elementów związanych z jakością życia na wskazanym obszarze rewitalizacji. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Kolejne pytanie w ankiecie dotyczyło oczekiwanych efektów rewitalizacji. Uczestnicy badania najczęściej oczekują poprawy stanu dróg i chodników oraz budowy ścieżek rowerowych. Kolejnymi oczekiwanymi efektami rewitalizacji są: tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji (45,3%), stworzenie lub rozszerzenie bazy turystycznej oraz przyciąganie inwestorów (po 37,4%), aktywizacja gospodarcza obszaru (25,9%), zatrzymanie w mieście ludzi młodych (24,5%), rozwój małej i średniej przedsiębiorczości (15,8%), stworzenie przestrzeni do działań kulturalnych (14,4%), przeciwdziałanie problemom społecznym (10,8%), ochrona środowiska (9,4%), poprawa bezpieczeństwa mieszkańców (7,9%), podniesienie dostępności do komunalnych usług sieciowych (4,3%), remonty i renowacje budynków użyteczności publicznej (3,6%), polepszenie komunikacji zarówno miejskiej jak i regionalnej (2,2%), włączenie społeczne osób starszych i wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców (po 1,4%) oraz remonty i renowacje budynków prywatnych, zwiększenie ilości i poprawa jakości mieszkań komunalnych, odnowa zabytków w mieście (po 0,7%).

Wykres 24. Oczekiwane efekty rewitalizacji. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Ważność problemu rewitalizacji

Kolejne pytania w ankiecie dotyczyły ważności kwestii rewitalizacji.

Zdecydowana większość badanych deklaruje, że problem rewitalizacji jest ważny dla jego miasta. Tylko 1,4% badanych uważa, że ten problem nie jest ważny i kolejne 1,4% respondentów nie ma zdania na ten temat.

Wykres 25. Ważność problemu rewitalizacji dla miasta respondenta. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Ważność problemu rewitalizacji dla respondenta jest mniejsza w porównaniu z ważnością problemu rewitalizacji dla miasta według badanych. Zdecydowana większość uczestników badania deklaruje ważność problemu rewitalizacji. Dla 4,3% respondentów problem rewitalizacji nie jest ważny, a 2,9% badanych nie ma zdania w tej kwestii.

Wykres 26. Ważność problemu rewitalizacji dla respondenta. N=139

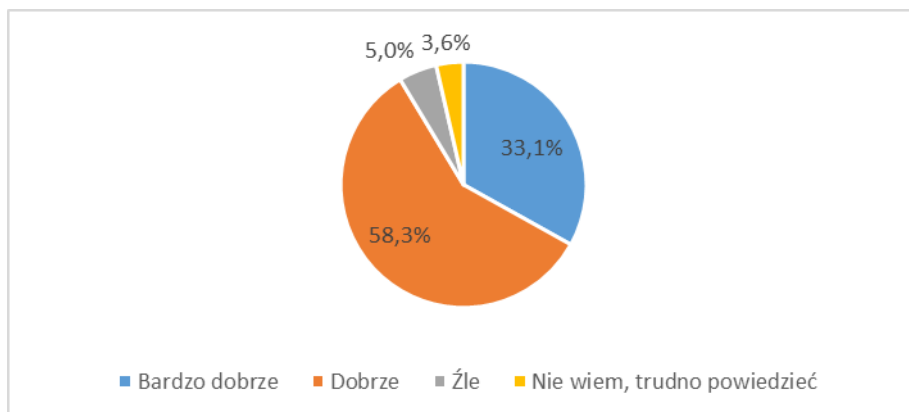
Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Jakość powietrza i wody na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów

Kolejne dwa pytania dotyczyły jakości powietrza i wody na terenie gminy Suchedniów według respondentów.

Jedna trzecia respondentów uważa jakość powietrza na terenie gminy Suchedniów za bardzo dobrą, a prawie 60% za dobrą. Tylko 5% respondentów uważa jakość powietrza za złą, a 3,6% ankietowanych nie ma zdania.

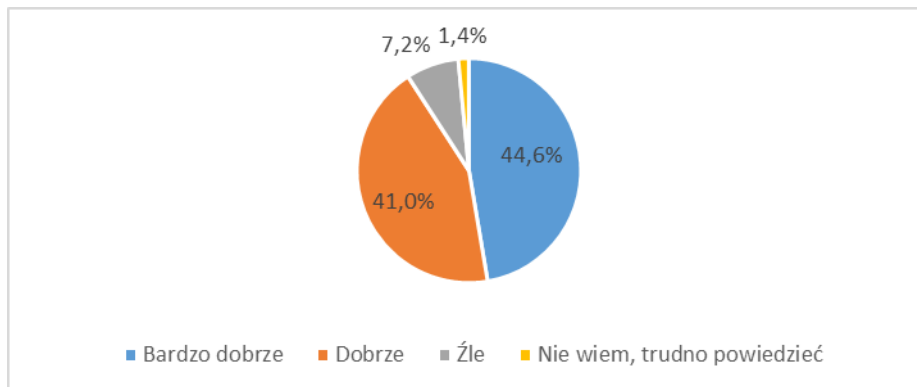
Wykres 27. Jakość powietrza na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Niespełna 45% badanych uważa jakość wody na terenie gminy Suchedniów za bardzo dobrą, a 41% za dobrą. Tylko 7,2% ankietowanych uważa jakość wody za złą, a 1,4% respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Wykres 28. Jakość wody na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów. N=139

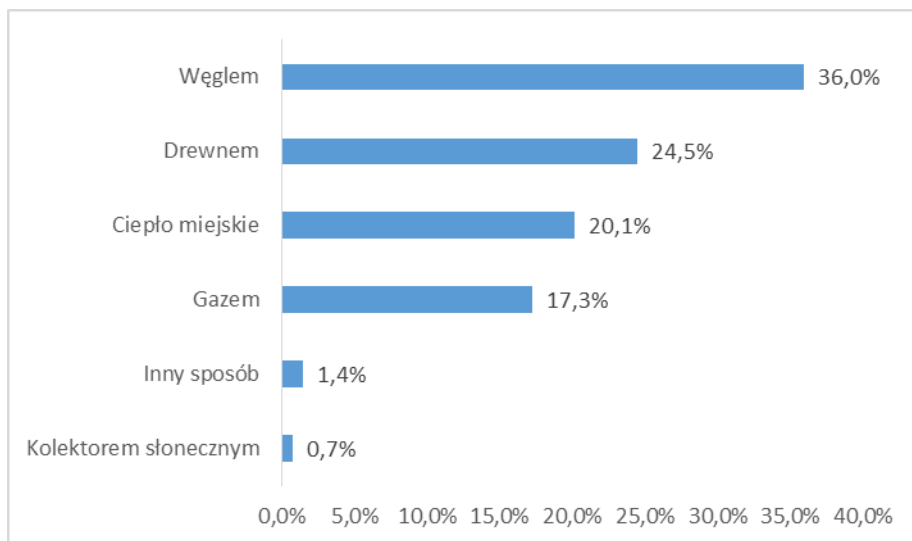
Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

Sposób ogrzewania mieszkania/domu przez respondentów

Najwięcej respondentów ogrzewa swoje mieszkanie węglem – wskazała na to ponad jedna trzecia badanych. Mniej popularnymi sposobami ogrzewania mieszkania są: drewno (24,5%), ciepło miejskie (20,1%), gaz (17,3%), inne sposoby (1,4%) oraz kolektor słoneczny (0,7%). W kategorii „inne” respondenci zadeklarowali korzystanie z kilku sposobów ogrzewania: „drewno węgiel pompa powietrze woda”; „węgiel + drewno”.

Wykres 29. Sposób ogrzewania mieszkania/domu przez respondentów. N=139

Źródło: Instytut Badawczy IPC, badanie własne

3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

3.1. Stan kryzysowy

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, **można wyznaczyć jako obszar zdegradowany**, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- *gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub*
- *środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub*
- *przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub*
- *technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska²⁰.*

Istotnym elementem diagnozy było obiektywne stwierdzenie, czy za pomocą dostępnych danych można uznać, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Temu właśnie służyła analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych (zobiektywizowanie, czy coś jest realnie problemem). Takie podejście rzutuje na całą logikę dokumentu. Program rewitalizacji ma bowiem pomóc rozwiązywać **KLUCZOWE PROBLEMY** w sposób **NAJEFEKTYWNIJSZY**.

Szczegółowa diagnoza pozwoliła na określenie stanów kryzysowych występujących na obszarze gminy Suchedniów.

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- Depopulacja – powodowana przez ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji.

²⁰ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777).

- Starzenie się społeczeństwa – wyrażające się w znacznym przyroście ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz małą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia na terenie miasta i gminy oraz niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb na rynku pracy (wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych oraz osób bez kwalifikacji).
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.
- Niedostatecznie rozwinięty kapitał społeczny, przejawiający się występowaniem takich zjawisk jak wandalizm, zanieczyszczenie terenów publicznych, niska estetyka przestrzeni.

W SFERZE GOSPODARCZEJ:

- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.
- Brak kompleksowej oferty skierowanej do przedsiębiorców/brak instytucji otoczenia biznesu.
- Brak terenów inwestycyjnych.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Występowanie pokryć azbestowych, stanowiących zagrożenie dla zdrowia.
- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Zły stan wód powierzchniowych.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych na terenie miasta i gminy.
- Niedostatecznie zagospodarowane tereny rekreacji i wypoczynku.

W SFERZE TECHNICZNEJ:

- Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sieci kanalizacyjnej.
- Nierozwinięta sieć gazowa.

Wielokryterialna analiza przestrzenna pozwalająca na delimitację obszaru rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer. Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

W celu jednoznacznego wskazania, na jakim obszarze gminy występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział gminy na sołectwa oraz miasta na obszary. Uznanie danego zjawiska za problemowe, odnosząc się do danych statystycznych opisujących zjawiska w sferze społecznej, następowało w przypadku stwierdzenia wartości wskaźnika (natężenia i skali) powyżej średniej dla gminy. Zdefiniowanie istnienia problemu w sferach gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej w przypadku części danych (np. tych dotyczących sfery gospodarczej) następowało także w odniesieniu do średniej gminnej lub obiektywnego stwierdzenia występowania lub braku występowania danego zjawiska.

Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach:

- 1) Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe zachować podział gminy na sołectwa, a miejscowości Suchedniów na ulice (grupując je w obszary). Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie.
- 2) W celu ustalenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wybrane wskaźniki opisujące stany kryzysowe w sferze społecznej (ze względu na skalę, jak również natężenie zjawiska) poddano transformacji liniowej w przedziale 0–1. Następnie wyniki te zostały zsumowane i ponownie poddane transformacji liniowej. Uzyskano w ten sposób sumaryczny wskaźnik wystandaryzowany, opisujący koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na poszczególnych obszarach.

Normalizacja wskaźników przeprowadzona została w oparciu o wzór:

$$W = \frac{x - \min}{\max - \min}$$

gdzie:

- W – wystandaryzowana wartość wskaźnika
- X – wyjściowa wartość wskaźnika
- Min – minimalna wartość wskaźnika
- Max – maksymalna wartość wskaźnika

Cząstkowy wskaźnik wystandaryzowany – wynik liczbowy związany z normalizacją pierwotnej danej statystycznej za pomocą liniowej transformacji danych typu min-max. W efekcie normalizacji wartości wszystkich wskaźników początkowych sprowadzone zostają do przedziału od 0 do 1, gdzie wartość 0 została przypisana jest danej o najmniejszej wartości, a wartość 1 – danej o największej wartości.

Syntetyczny wystandaryzowany wskaźnik – wynik liczbowy stanowiący średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych dla poszczególnych sfer problemowych, ujętych w postaci wskaźników wystandaryzowanych cząstkowych.

3) Poszczególne obszary o największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych poddane zostały analizie współwystępowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

W celu określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, występujących w gminie Suchedniów, przeanalizowano szeroki zakres dostępnych wskaźników je opisujących:

- 1) *Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015*
- 2) *Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015*
- 3) *Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015*
- 4) *Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego) 2015*
- 5) *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym 2015*
- 6) *Udział długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015*
- 7) *Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem 2015*
- 8) *Kwota świadczeń społecznych w przeliczeniu na 1 korzystającego z pomocy społecznej 2015*
- 9) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców 2015*
- 10) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców 2015*
- 11) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców 2015*
- 12) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców 2015*
- 13) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców 2015*
- 14) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców 2015*
- 15) *Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców 2015*
- 16) *Średnie % wyniki ze sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej 2015*
- 17) *Średnie % wyniki z egzaminów gimnazjalnych 2015*
- 18) *Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym 2015*
- 19) *Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców 2015*
- 20) *Liczba wystawionych „Niebieskich Kart” na 1000 mieszkańców 2015*
- 21) *Frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku*
- 22) *Liczba fundacji, stowarzyszeń i org. społecznych na 10 tys. mieszkańców 2015*

W pierwszym kroku wskazano, że zdecydowana koncentracja negatywnych zjawisk społecznych występuje na obszarze miejscowości Suchedniów.

Tabela 40. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w gminie Suchedniów – wg podziału na miejscowości i sołectwa – wyniki delimitacji, ukazane za pomocą transformacji liniowej w przedziale 0–1

Miejscowości	Wskaźniki sfery społecznej (max – 22 pkt.)	Suma wystandaryzowanych problemów zasadniczych (max – 22 pkt.)	STANDARYZACJA (max – 1 pkt.)
SUCHEDNIÓW	17	16,63	1,00
Sołectwo Mostki	11	10,91	0,41
Sołectwo Krzyżka	11	9,87	0,31
Sołectwo Michniów	4	7,40	0,06
Sołectwo Ostojów	7	6,86	0,00

Źródło: opracowanie własne

W kolejnym kroku poszukiwano koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na obszarze miasta Suchedniów. W tym celu dokonano podziału miasta na cztery strefy przestrzenno-funkcjonalne: A, B, C i D, przypisując im wybrane ulice.

Tabela 41. Podział miejscowości Suchedniów na cztery obszary funkcjonalno-przestrzenne

STREFA	ULICA	STREFA	ULICA
A	ul. Berezów	C	ul. Graniczna
A	ul. Bodzentyńska	C	ul. Jarzębinowa
A	ul. Bugaj	C	ul. Langiewicza
A	ul. Dawidowicza	C	ul. Leśna
A	ul. Dworcowa	C	ul. Przechodnia
A	ul. Emilii Peck	C	ul. Słoneczna
A	ul. Fabryczna	C	ul. Szeroka
A	ul. inż. Wincentego Choroszewskiego	C	ul. Wspólna
A	ul. Kielecka	C	ul. Źródłowa
A	ul. Kościelna	D	ul. Burdzyńskiego
A	ul. Kościuszki	D	ul. Dębowa
A	ul. Krótka	D	ul. dr. Poziomskiego
A	os. marsz. Józefa Piłsudskiego	D	ul. Jałowcowa
A	ul. Mickiewicza	D	ul. Jasna
A	ul. Ogrodowa	D	ul. Józefów
A	ul. Pasternik	D	ul. Klonowa
A	ul. Powstańców 1863 r.	D	ul. Koszykowa
A	ul. Słowackiego	D	ul. Kwiatowa
A	ul. Sosnowa	D	ul. Miła
A	ul. Spokojna	D	ul. Nowa
A	ul. Sportowa	D	ul. Placowa
A	ul. Stanisława Suchyni	D	ul. Polna
A	ul. Staszica	D	ul. Sokolica
A	ul. Szarych Szeregów	D	ul. Spacerowa

A	ul. Traugutta	D	ul. Świerkowa
B	ul. Cmentarna	D	ul. Topolowa
B	ul. Gajzlera	D	ul. Warszawska
B	ul. Harcerska	D	ul. Wierzbowa
B	ul. Jodłowa	D	ul. Wrzosowa
B	ul. Kopalniana	D	ul. Zagórska
B	ul. Młynarska	D	ul. Żeromskiego
B	ul. Modrzewiowa		
B	ul. Niska		
B	ul. Partyzantów		
B	ul. Stokowiec		
B	ul. Warszawska Gajówka Rejów		

Źródło: opracowanie własne

Delimitacja przeprowadzona z użyciem 22 wskaźników opisujących negatywne zjawiska wykazała, że obszarem ich koncentracji jest przestrzeń miasta zlokalizowana w strefie A, a następnie w strefie D.

Tabela 42. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w miejscowości Suchedniów – wg podziału na strefy przestrzenno-funkcjonalne – wyniki delimitacji, ukazane za pomocą transformacji liniowej w przedziale 0–1

Miejscowości	Wskaźniki sfery społecznej (max - 22 pkt.)	Suma wystandaryzowanych problemów zasadniczych (max - 22 pkt.)	STANDARYZACJA problemów zasadniczych (max - 1 pkt.)
STREFA A	13	12,80	1,00
STREFA D	11	11,07	0,66
STREFA C	10	10,44	0,54
STREFA B	8	7,70	0,00

Źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz spójność obszaru – za obszar zdegradowany uznano przestrzeń miasta zlokalizowaną w strefie A oraz częściowo w strefie D.

Tabela 43. Obszar zdegradowany w gminie Suchedniów, w podziale na ulice.

Obszar	Ulica	Liczba mieszkańców
A/D	ul. Berezów	491
A	ul. Bodzentyńska	156
A	ul. Bugaj	746
A	ul. Dawidowicza	395
A	ul. Dworcowa	36
A	ul. Emilii Peck	184
A	ul. Fabryczna	229
A	ul. inż. Wincentego Choroszewskiego	20
A	ul. Kielecka	456
A	ul. Kościelna	69

A/D	ul. Kościuszki	124
A	ul. Krótka	14
D	ul. Kwiatowa	38
A	os. marsz. Józefa Piłsudskiego	281
A	ul. Mickiewicza	139
A	ul. Ogrodowa	54
A	ul. Pasternik	73
A	pl. Plac im. ks. Infulata Józefa Wójcika	0
A	ul. Powstańców 1863 r.	235
A	ul. Przejściowa	0
A	ul. Słowackiego	91
A	ul. Sosnowa	6
A	ul. Spokojna	119
A	ul. Sportowa	29
A	ul. Stanisława Suchyni	8
A	ul. Staszica	37
A	ul. Szarych Szeregów	118
A	ul. Traugutta	26
D	ul. Warszawska	399
Liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego		4697 (44,81% gminy)

NA OBSZARZE ZDEGRADOWANYM KONCENTRUJĄ SIĘ W SZCZEGÓLNOŚCI NASTĘPUJĄCE PROBLEMY:

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- Starzenie się społeczeństwa – wyrażające się w znacznym przyroście grupy ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz małą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia oraz niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb na rynku pracy (wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych oraz osób bez kwalifikacji).
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.
- Niedostatecznie rozwinięty kapitał społeczny, przejawiający się występowaniem takich zjawisk jak wandalizm, zanieczyszczenie terenów publicznych, niska estetyka przestrzeni.

W SFERZE GOSPODARCZEJ:

- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.
- Brak kompleksowej oferty skierowanej do przedsiębiorców/brak instytucji otoczenia biznesu.
- Brak terenów inwestycyjnych.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Występowanie pokryć azbestowych, stanowiących zagrożenie dla zdrowia.
- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Zły stan wód powierzchniowych.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych.
- Niedostatecznie zagospodarowane tereny rekreacji i wypoczynku.

3.2. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego**, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji

- nie może obejmować terenów większych niż **20% powierzchni** gminy, oraz
- zamieszkanym przez więcej niż **30% mieszkańców**.

Po przeprowadzeniu analiz prowadzących do wskazania obszaru zdegradowanego niezbędne jest wyznaczenie (w ramach tego obszaru) **obszaru rewitalizacji**. Obszar rewitalizacji stanowi obszar, na którym prowadzona będzie rewitalizacja.

Określenie, która część obszaru zdegradowanego stanowić będzie obszar rewitalizacji, następuje w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich jest stwierdzenie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z innymi problemami. Do wniosku tego można dojść za pomocą metod badawczych służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (porównanie wartości mierników i ich koncentracji terytorialnej).

Drugą z przesłanek jest uznanie, że obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Ta bardzo szeroka przesłanka pozwala gminie na zachowanie marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać rewitalizacji. Znaczenie danego obszaru dla rozwoju gminy oceniać można na różne sposoby, przede wszystkim powinno jednak wynikać ono z gminnych dokumentów strategicznych. Należy wskazać w nim dany obszar jako obszar szczególnej troski władz publicznych, obszar, na którym skupiać się będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie. Przy ocenie istotności można posłużyć się przykładowo analizami urbanistycznymi, które wskażą obszar wpisujący się w zasady ogólne planowania przestrzennego, takie jak np. zasada miasta zwarteo, zasada niskoemisyjności²¹.

²¹ Źródło: *Ustawa o rewitalizacji – praktyczny komentarz*, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016.

Bazując na wynikach analizy danych zastanych, wskaźnikach opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego, a także na wynikach badań z mieszkańcami, jak i biorąc pod uwagę znaczenie wybranych obszarów dla rozwoju gminy, zdecydowano się wskazać do rewitalizacji w gminie Suchedniów obszar zamieszkały przez 3088 mieszkańców (29,46% mieszkańców gminy) i powierzchni 207,00 ha (2,76% powierzchni gminy).

Obszar rewitalizacji: Centrum miejscowości Suchedniów wraz z terenami otaczającymi zbiornik wodny

Obszar wskazany został do rewitalizacji ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami gospodarczymi, środowiskowymi oraz przestrzenno-funkcjonalnymi. Obszar posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, obejmuje tereny przemysłowe, a jego granicę wschodnią wyznaczają tereny pokolejowe.

Liczba mieszkańców – 3088 osób (stan na 31.12.2015, 29,46%)

Powierzchnia obszaru – 207 ha (2,76% powierzchni ogółem)

Lokalizacja (ulice):

Tabela 44. Obszar rewitalizacji w gminie Suchedniów, w podziale na ulice.

Obszar	Ulica	Liczba mieszkańców
A	Os. Marsz. Józefa Piłsudskiego	281
A/D	ul. Berezów (nr 1-17)	24
A	ul. Bodzentyńska	156
A	ul. Bugaj	746
A	ul. Dawidowicza	395
A	ul. Dworcowa	36
A	ul. Emilii Peck (nr 1-15a)	90
A	ul. Fabryczna	229
A	ul. inż. Wincentego Choroszewskiego	20
A	ul. Kielecka (nr 5a-27)	55
A	ul. Kościelna	69
A/D	ul. Kościuszki (nr 1-6a)	38
A	ul. Krótka	14
A	ul. Mickiewicza	139
A	ul. Ogrodowa	54
A	ul. Pasternik	73
A	ul. Powstańców 1863 r.	235
A	ul. Słowackiego	91
A	ul. Sosnowa	6
A	ul. Spokojna	119
A	ul. Sportowa	29

A	ul. Stanisława Suchyni	8
A	ul. Staszica	37
A	ul. Szarych Szeregów	118
A	ul. Traugutta	26
Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji		3 088 (29,46% gminy)

Znaczenie dla rozwoju lokalnego: Obszar o dużym potencjale rozwoju wynikającym z lokalizacji zbiornika wodnego. Na obszarze zlokalizowane są istotne dla rozwoju lokalnego instytucje gminne oraz infrastruktura społeczna, w tym Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Suchedniowski Ośrodek Kultury, cztery placówki oświatowe, budynki administracyjne, Urząd Miasta i Gminy w Suchedniowie, Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna, Hala Sportowo – Rehabilitacyjna, kościół parafialny. Obszar obejmuje zdegradowane tereny pokolejowe i poprzemysłowe.

NA OBSZARZE REWITALIZACJI KONCENTRUJĄ SIĘ W SZCZEGÓLNOŚCI NASTĘPUJĄCE PROBLEMY:

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- Starzenie się społeczeństwa – wyrażające się w znacznym przyroście grupy ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz małą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia oraz niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb na rynku pracy (wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych oraz osób bez kwalifikacji).
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.
- Niedostatecznie rozwinięty kapitał społeczny, przejawiający się występowaniem takich zjawisk jak wandalizm, zanieczyszczenie terenów publicznych, niska estetyka przestrzeni.

W SFERZE GOSPODARCZEJ:

- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.
- Brak kompleksowej oferty skierowanej do przedsiębiorców/brak instytucji otoczenia biznesu.
- Brak terenów inwestycyjnych.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Występowanie pokryć azbestowych, stanowiących zagrożenie dla zdrowia.
- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Zły stan wód powierzchniowych.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych.
- Niedostatecznie zagospodarowane tereny rekreacji i wypoczynku.

Mapa 2. Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

WSKAŹNIKI OPISUJĄCE NEGATYWNE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Miernik	Źródło danych	Koncentracja problemu	Wartość wystandaryzowana
Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	UM	liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 544 osoby	0,63
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	UM	liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 2578 osób	0,35
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	UM	liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyniosła 1014 osób	1,00
Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	UM	liczba mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym wyniosła 1558 osób	1,00
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym 2015	PUP	liczba bezrobotnych zarejestrowanych wyniosła 300 osób	0,48

Udział długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015	PUP	liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych wyniosła 183 osoby	1,00
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej wyniosła 105 osób	0,54
Kwota świadczeń społecznych w przeliczeniu na 1 korzystającego z pomocy społecznej 2015	OPS	kwota świadczeń społecznych wyniosła 271330,01 zł	1,00
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wyniosła 72 osoby	0,24
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia wyniosła 75 osób	0,53
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wyniosła 17 osób	0,89
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu wyniosła 14 osób	0,84
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystającej z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie wyniosła 0 osób	0,00
Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wyniosła 35 osób	1,00

Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności wyniosła 34 osoby	0,74
Średnie % wyniki ze sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej 2015	SP	średnia ocena wyniosła 68%	0,15
Średnie % wyniki z egzaminów gimnazjalnych 2015	GIMNAZJUM	średnia ocena wyniosła 59,11	0,00
Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym 2015	UM	liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniosła 70 osób	0,00
Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców 2015	KP	liczba stwierdzonych przestępstw wyniosła 23 przypadki	1,00
Liczba wystawionych NIEBIESKIECH KART na 1 000 mieszkańców 2015	OPS	liczba wystawionych „Niebieskich Kart” wyniosła 19 kart	1,00
Frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku	OKW	średnia frekwencja wyniosła 59,01%	0,41
Liczba fundacji, stowarzyszeń i org. społecznych na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	liczba organizacji społecznych wyniosła 23 podmioty	0,00
OCENA ŁĄCZNA			1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Gminę Suchedniów

WSKAŹNIKI OPISUJĄCE WYBRANE NEGATYWNE ZJAWISKA GOSPODARCZE, ŚRODOWISKOWE, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE ORAZ TECHNICZNE

Miernik	Źródło danych	Koncentracja problemu	Wartość referencyjna	Wartość obszaru
Liczba aktywnych działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców	UM	liczba aktywnych dz. gosp. wyniosła 292 podmioty	79,07	113,30
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	liczba podmiotów wpisanych wyniosła 491 podmiotów	904,41	1187,14
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	liczba podmiotów nowo zarejestrowanych wyniosła 42 podmioty	95,40	101,55

Miasto i Gmina
Suchedniów

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców 2015	UM	powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną wyniosła 114095 m ²	26677,35	27585,83
Udział budynków mieszkalnych mających bezpośredni dostęp do dróg asfaltowych w liczbie budynków ogółem 2015	UM	udział budynków mieszkalnych mających bezpośredni dostęp do dróg asfaltowych wyniósł 87,1	75,51	87,10
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	liczba budynków mieszkalnych nowo oddanych do użytkowania wyniosła 9	18,13	21,76
Odsetek mieszkańców pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej 2015	UM	liczba ludności bez dostępu do sieci kanalizacyjnej wyniosła 0 osób	24,29%	0,00%
Odsetek mieszkańców pozbawionych dostępu do sieci gazowej 2015	UM	liczba ludności bez dostępu do sieci gazowej wyniosła 6 osób	14,21%	0,15%
Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	powierzchnia terenów zieleni urządzonej wyniosła 25974 m ²	0,03%	0,08%
Objęcie formami ochrony przyrody w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców 2015	UM	ilość objętych ochroną form przyrody wyniosła 1	8,59	2,42
Powierzchnia materiałów z azbestem na 1 mieszkańca (m ²) 2015	UM	powierzchnia materiałów z azbestem wyniosła 22685 m ²	11,14	5,48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez gminę Suchedniów

Syntezę czynników rozwojowych dla obszaru rewitalizacji zaprezentowano w postaci analizy SWOT, która traktuje mocne i słabe strony jako cechy wewnętrzne obszaru rewitalizacji, natomiast szanse i zagrożenia jako cechy zewnętrzne, leżące poza obszarem rewitalizacji.

Tabela 45. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zalew i jego otoczenie, • Położenie w centrum gminy, przy głównym ciągu komunikacyjnym, • Obszar aktywności gospodarczej i usługowej, • Funkcjonujące na obszarze instytucje kultury oraz sportu i rekreacji, • Aktywność społeczna mieszkańców, w tym istniejące inicjatywy społeczne oraz organizacje pozarządowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezrobocie oraz ubóstwo generowane utratą źródeł dochodów, • Starzenie się społeczeństwa i emigracja mieszkańców (głównie w wieku produkcyjnym), • Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców oraz brak instytucji wspierającej jej rozwój, • Niezagospodarowane i zdegradowane tereny publiczne, w tym otoczenie zalewu, • Zły stan estetyczny obiektów budowlanych (w tym mieszkalnych), • Problemy środowiskowe, w tym niska emisja, zły stan wód powierzchniowych oraz występowanie azbestu, • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna, • Niedostatecznie rozwinięty kapitał społeczny.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności turystycznej Gór Świętokrzyskich, Suchedniów centrum obsługi ruchu turystycznego, • Bliskość Kielc, • Korzystne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych kraju (droga S7), • Procesy kształtowania się kapitału społecznego, przejawiające się zwiększoną aktywnością społeczną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone środki finansowe w funduszach zewnętrznych, które można przeznaczyć na rewitalizację, • Niestabilna sytuacja gospodarcza w kraju.

Źródło: Opracowanie własne

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja przemian na **obszarze rewitalizacji** (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) **powinna być spójna** z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

Spójność wizji obszarów wskazanych do rewitalizacji analizowana była w odniesieniu do **wizji gminy Suchedniów, zdefiniowanej w Strategii Rozwoju Gminy:**

Miasto i Gmina Suchedniów – miejscem atrakcyjnym do zamieszkania i turystyki, w którym przedsiębiorczy oraz aktywni społecznie mieszkańcy wykorzystują dogodne położenie i walory przyrodnicze do rozwoju.

Mając na uwadze powyższe, zaproponowano następujące brzmienie wizji obszaru rewitalizacji:

Obszar aktywny gospodarczo, rozwijający się w oparciu o usługi oraz ofertę turystyczno-rekreacyjną, zamieszkały przez aktywną społeczność, zaangażowaną w działania na rzecz rozwoju gminy oraz swojego otoczenia, będący atrakcyjnym miejscem do życia.

Tak zdefiniowana wizja składa się z trzech filarów:

- aktywności gospodarczej, bazującej na endogennym potencjale miejsca (miejsce obsługi ruchu turystycznego, świadczenia usług na rzecz ludności, oferty turystyczno-rekreacyjnej),
- aktywności społecznej (integracja i wzrost aktywności społecznej, realizowany za pośrednictwem istniejących na obszarze rewitalizacji instytucji oraz inicjatyw)
- jakości życia (miejsce atrakcyjne do zamieszkania ze względu na dostęp do usług społecznych, estetyczną i funkcjonalną przestrzeń oraz położenie nad zalewem).

5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej gminy Suchedniów, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na wyższych szczeblach (krajowym i wojewódzkim), sformułowane zostały cele rewitalizacji gminy Suchedniów. Zgodnie z logiką cele rewitalizacji odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie diagnozy i nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie.

CELE REWITALIZACJI W GMINIE SUCHEDNIÓW:

1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.

Specjalizacja gospodarcza miasta związana jest w dużym stopniu z usługami, w szczególności bazującymi na ofercie turystycznej i rekreacyjnej. Aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym, w szczególności bezrobociu oraz ubóstwu, konieczne jest wzmacnianie potencjału lokalnej gospodarki. Zdegradowana przestrzeń centrum miasta posiada niewykorzystany potencjał, predysponujący do stania się przestrzenią skupiającą ofertę usługową, realizowaną na rzecz turystów i mieszkańców. Wymaga to podjęcia szeregu działań komplementarnych, związanych m.in. z poprawą estetyki i funkcjonalności tej części miasta oraz aktywnym budowaniem wizerunku i promocją turystyczną, jak też gospodarczą gminy. Cel integruje działania takiej jak: wsparcie rodzimych przedsiębiorców, przyciąganie kapitału i przedsiębiorców do miasta oraz pobudzanie mieszkańców do większej aktywności w zakresie własnej działalności gospodarczej.

2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

Kapitał społeczny w Suchedniowie, niewielkim mieście, traktowany jest jako kluczowy zasób, pozwalający na przyspieszenie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Inwestycje w kapitał społeczny pozwolą włączyć mieszkańców w działania na rzecz rozwoju miasta i gminy, zwiększając efektywność podejmowanych działań. Ważnym partnerem w tym procesie powinny być organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury. Istotne jest budowanie więzi społecznych, w tym również więzi międzypokoleniowych, pozwalających efektywniej wykorzystać wiedzę i doświadczenie społeczeństwa. Cel integruje działania miękkie, służące włączeniu społecznemu, oraz działania inwestycyjne, ukierunkowane na rozwój infrastruktury społecznej, która przyczyniać się będą do włączenia społecznego i w rezultacie do większej aktywności społecznej mieszkańców Suchedniowa.

3. Cel: Podniesienie jakości życia.

Obszar rewitalizacji w Suchedniowie to miejsce atrakcyjne do zamieszkania, posiadające dobre rozwiniętą infrastrukturę społeczną, jak i ofertę kulturalno-rekreacyjną o wysokich walorach estetycznych. Cel integruje działania przyczyniające się do podnoszenia jakości życia, związane przede wszystkim z tworzeniem lub modernizacją infrastruktury społecznej oraz podnoszeniem walorów estetycznych. Kluczowym przedsięwzięciem będzie zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni wokół zbiornika w Suchedniowie, jak również parku miejskiego. Podnoszenie jakości życia związane będzie również z modernizacją infrastruktury technicznej, w tym dróg i chodników, poprawiających nie tylko estetykę przestrzeni rewitalizowanych, ale także jej funkcjonalność.

Poniżej przedstawiono logikę wyboru celów rewitalizacji wraz kierunkami działań rewitalizacyjnych – w odniesieniu do oczekiwanego obrazu przyszłości, tj. wizji obszaru rewitalizacji. Poszczególne cele rewitalizacji zestawiono z celami ujętymi w **Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026** oraz **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011-2018**.

Wizja:

Obszar aktywny gospodarczo, rozwijający się w oparciu o usługi oraz ofertę turystyczno-rekreacyjną, zamieszkaną przez aktywną społeczność, zaangażowaną w działania na rzecz rozwoju gminy oraz swojego otoczenia, będący atrakcyjnym miejscem do życia.

1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.

Filar wizji w sferze gospodarczej:

- Obszar aktywny gospodarczo, rozwijający się w oparciu o usługi oraz ofertę turystyczno-rekreacyjną

Oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych:

- Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
- Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz jej promocja,
- Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw i przyciąganie inwestorów,
- Pobudzanie mieszkańców do aktywności gospodarczej.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

- Modernizacja bazy noclegowej i turystycznej oraz zaplecza sanitarnego na terenie ośrodka sportu i rekreacji w Suchedniowie,
- Rozbudowa bazy gastronomicznej na terenie OSiR Suchedniów oraz modernizacja infrastruktury technicznej pola kempingowego i wypożyczalni sprzętu pływającego,
- System informacji turystycznej,
- Trasy nordic walking i narciarstwa biegowego,
- Rozbudowa budynku hotelu o dodatkową salę restauracyjną i dodatkowe pokoje hotelu.

Spójność z celami ujętymi w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026:

Cel operacyjny 1.1. Powstanie nowych i atrakcyjnych miejsc pracy

- Działanie 1.1.1. Tworzenie przyjaznego klimatu do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych

Cel operacyjny 2.2. Wykreowanie marki „Suchedniów – przestrzeń twórczych inicjatyw

- Działanie 2.2.1. Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego i okołoturystycznego oraz przemysłów kreatywnych

Spójność z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011-2018:

I. Cel główny. Poprawa standardu życia w gminie

- Cel pośredni 1.2. Przeciwdziałanie bezrobociu

Komplementarność pomiędzy celami programu rewitalizacji:

Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji, w szczególności w oparciu o potencjał usług turystycznych, pozytywnie wpłynie na rozwiązywanie problemów społecznych związanych z niedostatkiem miejsc pracy. Tym samym działania ujęte w celu wykazują się komplementarnością do działań ujętych w celu 2: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

Filar wizji w sferze społecznej

- Obszar zamieszkały przez aktywną społeczność, zaangażowaną w działania na rzecz rozwoju gminy oraz swojego otoczenia

Oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych:

- Podniesienie poziomu aktywności organizacji pozarządowych,
- Pobudzanie mieszkańców do aktywności społecznej,
- Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej,
- Zwiększenie poziomu integracji mieszkańców.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

- Przestrzeń kultury,
- Centrum Aktywności Lokalnej,
- Utworzenie wielobranżowej spółdzielni socjalnej.

Spójność z celami ujętymi w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026:

Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego gminy

- Działanie 1.2.1. Budowanie partnerstw międzysektorowych i pobudzanie aktywności mieszkańców
- Działanie 1.2.2. Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem
- Działanie 1.2.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Spójność z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011-2018:

I. Cel główny. Poprawa standardu życia w gminie

- Cel pośredni 1.1. Podniesienie standardu usług społecznych
- Cel pośredni 1.3. Edukacja i rozwój zasobów ludzkich oraz aktywizacja społeczeństwa
- Cel pośredni 1.4. Organizacja czasu wolnego mieszkańców

II. Cel główny. Stworzenie profesjonalnej pomocy społecznej w minimalizowaniu zjawisk patologicznych w gminie

- Cel pośredni 2.1. Kompleksowa pomoc społeczna
- Cel pośredni 2.2. Zapobieganie występowaniu zjawisk patologicznych
- Cel pośredni 2.3. Profilaktyka uzależnień i profesjonalna pomoc terapeutyczna
- Cel pośredni 2.4. Współpraca regionalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Komplementarność pomiędzy celami programu rewitalizacji:

Działania podejmowane na rzecz podniesienia integracji i aktywności społecznej mieszkańców wzmacniają będą kapitał społeczny i ludzki. Tym samym pozytywnie oddziaływać będą na aktywność gospodarczą, poprzez nowe umiejętności, wiedzę, a tym samym aktywność zawodową, jak również umiejętność współpracy, w tym także w sferze związanej z działalnością gospodarczą.

Działania na rzecz podniesienia integracji i aktywności społecznej mieszkańców wzmacnianie będą przez przedsięwzięcia o charakterze infrastrukturalnym, które ujęte zostały w celu 3. Podniesienie jakości życia.

3. Cel: Podniesienie jakości życia.

Filar wizji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej:

- Obszar będący atrakcyjnym miejscem do życia.

Oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych:

- Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury społecznej,
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej,
- Modernizacja infrastruktury technicznej, w tym termomodernizacja obiektów budowlanych.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

- Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ul. Powstańców, Krótkiej, Spokojnej wraz infrastrukturą komunalną – II etap rewitalizacji,
- Budowa placów zabaw na terenie parku i OSIR,
- Wykorzystanie w pełni istniejących obiektów Orlicz i Hala Sportowa oraz rozbudowa ich infrastruktury technicznej,
- Termomodernizacja obiektów publicznych
- Sportowa gmina.

Spójność z celami ujętymi w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026:

Cel operacyjny 2.1. Poprawa warunków życia mieszkańców

- Działanie 2.1.1. Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej
- Działanie 2.1.2. Zapewnianie wysokiej jakości usług publicznych
- Działanie 2.1.4. Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń

Spójność z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2011-2018:

I. Cel główny. Poprawa standardu życia w gminie

- Cel pośredni 1.1. Podniesienie standardu usług społecznych
- Cel pośredni 1.4. Organizacja czasu wolnego mieszkańców

Komplementarność pomiędzy celami programu rewitalizacji:

Cel 3. Integruje działania o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym, które poprawiać będą jakość życia. Ujęte w celu działania wspomagać będą rozwój funkcji gospodarczej poprzez podniesienie jakości przestrzeni publicznych, nadanie im nowych funkcji. Ponadto zagospodarowana oraz poprawiona jakość przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej wspomagać będzie aktywność społeczną. Tym samym działania ujęte w celu są komplementarne do celu 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji oraz 2. Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

KONCEPCJA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA OBSZARU REWITALIZACJI

Działania rewitalizacyjne ujęte w Programie rewitalizacji rozwiązywać będą komplementarnie diagnozowane problemy społeczne. Przyczyniać się będą również do aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz całej gminy, wykorzystując endogenny potencjał do kształtowania i rozwoju funkcji turystyczno-usługowej. W Programie ujęto ponadto szereg działań, które przyczynią się do zasadniczej przemiany funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji, zmierzając do utworzenia w tej części miasta: obszaru aktywności gospodarczej, rozwijającej się w oparciu o usługi oraz ofertę turystyczno-rekreacyjną, będący atrakcyjnym miejscem do życia.

Do najważniejszych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji należy zaliczyć:

1. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Realizowany poprzez następujące projekty i przedsięwzięcia:

- Modernizacja bazy noclegowej i turystycznej oraz zaplecza sanitarnego na terenie ośrodka sportu i rekreacji w Suchedniowie.
- Rozbudowa bazy gastronomicznej na terenie OSiR Suchedniów oraz modernizacja infrastruktury technicznej pola kempingowego i wypożyczalni sprzętu pływającego.
- Stworzenie systemu informacji turystycznej.
- Wyznaczenie tras nordic walking i narciarstwa biegowego.
- Rozbudowa budynku hotelu o dodatkową salę restauracyjną i dodatkowe pokoje hotelu.

2. Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej

Realizowany poprzez następujące projekty i przedsięwzięcia:

- Przestrzeń kultury,
- Centrum Aktywności Lokalnej,

- Utworzenie wielobranżowej spółdzielni socjalnej.

3. Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury społecznej

Realizowana poprzez następujące projekty i przedsięwzięcia:

- Powstanie placów zabaw na terenie parku i OSIR

4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej

Realizowana poprzez następujące projekty i przedsięwzięcia:

- Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego

5. Modernizacja infrastruktury technicznej, w tym termomodernizacja obiektów budowlanych.

Realizowana poprzez następujące projekty i przedsięwzięcia:

- Modernizacja infrastruktury zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie,
- Przebudowa ul. Powstańców, Krótkiej, Spokojnej,
- Termomodernizacja obiektów publicznych budynku Gimnazjum w Suchedniowie, ul. Szarych Szeregów, budynku Urzędu Miasta i Gminy w Suchedniowie, ul. Sportowa 1, budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Suchedniowie, ul. E. Peck, budynku Urzędu Miasta i Gminy w Suchedniowie, ul. Fabryczna 5, budynku Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, ul. Ogrodowa 11

Graficzną prezentację kierunków zagospodarowania funkcjonalno-przestrzennego obszaru rewitalizacji zawiera Załącznik nr 1. Mapa kierunków zagospodarowania funkcjonalno-przestrzennego obszaru rewitalizacji.

6. Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmuje zdefiniowane na etapie tworzenia Programu rewitalizacji projekty i zadania, charakteryzujące się znacznym stopniem zaawansowania planów realizacji. Są to ponadto projekty, które co do zasady zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji oraz wykazują silną zbieżność z celami rewitalizacji.

Ponadto lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera projekty, które wykazują zbieżność z zakresem wsparcia przewidzianym dla Działania 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich (PI 9b). Celem szczegółowym tego działania jest *Wzmocniony rozwój społeczno-gospodarczy, fizyczny i przestrzenny obszarów miejskich, w tym przemysłowych*.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji muszą być realizowane jako kompleksowe i zintegrowane projekty dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru. Kompleksowość działań rewitalizacyjnych wyraża się w integrowaniu działań w ramach różnych PI. Interwencja PI 9b związana będzie przede wszystkim z rozwiązywaniem problemów społecznych na rewitalizowanym obszarze poprzez przedsięwzięcia infrastrukturalne o mniejszej skali, uzupełniające inwestycje niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru realizowane w ramach innych CT (PI 3a, PI 4a, 6e, 6c).

Typy projektów, które będą wspierane w ramach regionalnej puli środków, dedykowanej rewitalizacji dotyczyć będą:

- rewitalizacji zmarginalizowanych obszarów miast, miejscowości lub części miejscowości będących centrami gmin w zakresie: przebudowy, adaptacji zdegradowanych budynków, obiektów, terenów i przestrzeni w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych.

Wsparcie będzie udzielane projektom przyczyniającym się do wzrostu estetyki przestrzeni publicznej w zakresie m.in.: infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, drogowej, kulturalnej, edukacyjnej, turystycznej, rekreacyjnej, zaopatrzenia w energię elektryczną oraz systemów monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych.

6.1 Projekty i przedsięwzięcia realizujące

1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
1. MODERNIZACJA BAZY NOCLEGOWEJ I TURYSTYCZNEJ ORAZ ZAPLECZA SANITARNEGO NA TERENIE OŚRODKA SPORTU I REKREACJI W SUCHEDNIOWIE	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>1. Modernizacja budynku noclegowo – sanitarnego o pow. 320 m², w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizacja budynku (wykonanie elewacji, wymiana okien), - remont łazienek (7 natrysków, 7 WC), - przebudowa poddasza celem uzyskania nowych, całorocznych miejsc noclegowych. <p>2. Modernizacja 2 domków kempingowych o powierzchni 96 m² każdy, w tym: wymiana stolarki, ocieplenie, wymiana okien.</p> <p>3. Rozbudowa budynku recepcji o dodatkowe 3 pomieszczenia biurowe.</p> <p>4. Adaptacja istniejących obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie projektów budowlanych, • opracowanie studium wykonalności dla projektu, • realizacja w ramach środków UE, • odbiór i zarządzanie budynkami po modernizacji, <p>Odbiorcy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy, turyści polscy i zagraniczni, osoby prowadzące działalność gospodarczą.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Ogrodowa 11 , 26–130 Suchedniów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAMI W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	<p>EFEKTY</p> <p>Polepszenie wizerunku Ośrodka Sportu i Rekreacji, rozwój bazy noclegowej, pozytywny wpływ na środowisko, zmniejszenie kosztów utrzymania obiektu.</p> <p>WPŁYW</p> <p>Stworzenie w pełni wyposażonej całorocznej bazy noclegowej dostępnej dla szerokiej grupy turystów krajowych i zagranicznych.</p> <p>ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskiego standardu bazy noclegowej, • niewystarczającego przystosowania obiektu dla osób niepełnosprawnych, • niewystarczających warunków obsługi klienta.
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.

Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	480 000,00 zł	Gmina Suchedniów Środki UE – RPO WŚ 2014–2020

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
2. ROZBUDOWA BAZY GASTRONOMICZNEJ NA TERENIE OSIR SUCHEDNIÓW ORAZ MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POLA KEMPINGOWEGO I WYPOŻYCZALNI SPRZĘTU PŁYWAJĄCEGO	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/realizowanych zadań	<p>1. Rozbudowa/adaptacja istniejącej kawiarni (pow. 50 m²) zgodnie z obowiązującymi przepisami – w sposób umożliwiający świadczenie całorocznych usług gastronomicznych dla klientów OSIR innych. (działanie komplementarne do założeń projektu dot. Utworzenia spółdzielni socjalnej, która docelowo prowadzić będzie usługi gastronomiczne w tym obiekcie)</p> <p>2. Modernizacja/rozbudowa/adaptacja infrastruktury technicznej pola kempingowego wraz z wypożyczalnią sprzętu pływającego: - wykonanie przyłączy wodno – kanalizacyjnych na stanowiskach obozowania dla kamperów, utwardzenie stanowisk obozowania, okablowanie TV, modernizacja drogi dojazdowej do pola kempingowego oraz budowa kontroli wjazdu, - budowa wiaty grillowej, rozbudowa siłowni zewnętrznej.</p> <p>3. Doposażenie wypożyczalni sprzętu pływającego i kąpieliska: zakup nowego sprzętu pływającego, skutera ratunkowego, łodzi motorowej, zakup parasoli i leżaków, Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie projektu budowlanego oraz kosztorysu, • opracowanie studium wykonalności dla projektu, • realizacja w ramach środków UE, • odbiór i zarządzanie terenami po rewitalizacji. <p>Odbiorcy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy i turyści.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Ogrodowa 11 26–130 Suchedniów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	EFEKTY Poprawa jakości świadczonych usług i możliwość spełnienia oczekiwań najbardziej wymagających klientów, możliwość uzyskania 4 gwiazdek w kategorizacji obiektów. Wydłużenie pobytu turystów ze względu na

	<p>nowoczesną infrastrukturę.</p> <p>WPŁYW</p> <p>Stworzenie atrakcyjnego, nowoczesnego miejsca wypoczynku, miejsca aktywnego wypoczynku, nowego miejsca pracy w branży gastronomicznej dla turystów korzystających z kempingu na terenie OSiR Suchedniów.</p> <p>ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> • braku nowoczesnej infrastruktury kempingu 	
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	400 000,00 zł	Gmina Suchedniów Środki UE – RPO WŚ 2014–2020

6.2 Projekty i przedsięwzięcia realizujące

2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
3. PRZESTRZEŃ KULTURY	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/realizowanych zadań	<p>Projekt ma na celu wzmocnienie roli Miejsko – Gminnej Biblioteki Miejskiej oraz Suchedniowskiego Ośrodka Kultury „Kuźnica” w kształtowaniu kulturalnej przestrzeni miejskiej, jako animatorów kultury na obszarze rewitalizowanym</p> <p>W ramach projektu planuje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zmianę wizerunku i funkcjonalności obiektu – Biblioteka jako nowoczesna instytucja bez barier, - przystosowanie oferty biblioteki do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów, a także czytelników wymagających, zainteresowanych korzystaniem z nowych technologii (w tym turystów). 2. Poprawę funkcjonalności i poszerzenie oferty obiektu – SOK Kuźnica jako nowoczesna instytucja kultury, dysponująca infrastrukturą i wyposażeniem umożliwiającym prowadzenie różnorodnych zajęć dostosowanych adekwatnie do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów, oraz turystów. <p><u>Zadania:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie infrastruktury budynku Biblioteki, w tym likwidacja barier architektonicznych: przebudowa wejścia, adaptacja WC, adaptacja sieci elektrycznej z uwzględnieniem rozbudowy sieci informatycznej, modernizacja instalacji grzewczej, oświetlenie panelowe wejścia, drogowskazy w strategicznych punktach miasta 2. Doposażenie pomieszczeń Biblioteki w sprzęt niezbędny do realizacji działań zgodnych z programem użytkowym obiektu i poszerzenia oferty, w tym m.in. czytniki dla niedowidzących, akcesoria dla niepełnosprawnych, sprzęt digitalizacyjny, rzutnik, dostosowanie księgozbioru do potrzeb osób starszych poprzez zakup książek z dużą czcionką, audiobooków, zakup witryn ekspozycyjnych niezbędnych do organizacji wystaw 3. Poszerzenie oferty z wykorzystaniem nowego wyposażenia: formy edukacji rodzicielskiej, oferty promujące czytelnictwo – czytanie na trawie, gry miejskie, wystawy, spotkania autorskie 4. Poprawa organizacji pracy Biblioteki poprzez zakup sprzętu do katalogowania i kodowania księgozbioru, który umożliwi śledzenie bieżącej oferty książkowej, unowocześnienie i poprawa funkcjonalności strony WWW

	<p>5. Poprawa funkcjonalności SOK Kuźnica poprzez zakup projektora cyfrowego wraz z osprzętem, wyposażenie studia nagrań</p> <p>6. Poszerzenie aktualnej oferty SOK „Kuźnica” z wykorzystaniem pozyskanego sprzętu i wyposażenia, w szczególności organizacja /inicjowanie działalności kulturalnej na terenie miasta, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizowanego, w tym imprezy promocyjne, koncerty itp. oraz poszerzenie sezonowej oferty kulturalnej z uwzględnieniem potrzeb turystów</p>	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	<p>1. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna ul. Kościelna 3 26-130- Suchedniów nr działki: 3128/6 powierzchnia: 0,0855 ha</p> <p>2. Suchedniowski Ośrodek Kultury „Kuźnica” ul. Bodzentyńska 18 26-130- Suchedniów działka: 2465/2, obręb 01 Miasto Suchedniów pow. 0,7878 ha</p> <p>3. Teren rewitalizowany</p>	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Suchedniowski Ośrodek Kultury „Kuźnica” /Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna /Gmina Suchedniów/lokalne NGO	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<p>1) poprawa funkcjonalności obiektu Biblioteki, jego walorów użytkowych oraz estetycznych,</p> <p>3) poszerzenie oferty programowej obiektów,</p> <p>4) zwiększenie liczby korzystających w tym osób niepełnosprawnych, seniorów turystów,</p> <p>5) zwiększenie poziomu aktywności różnych grup wiekowych mieszkańców Suchedniowa</p>	
Sposób oceny i miary	<p>1) liczba korzystających w poszczególnych grupach – w oparciu o dane własne biblioteki,</p> <p>2) wzrost poziomu aktywności – liczba osób korzystających, uczestniczących w wydarzeniach oraz liczba inicjatyw ze strony mieszkańców.</p>	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	400 000 zł	Dotacje rządowe

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
4. CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/realizowanych zadań	<p>Utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej mającego na celu wspieranie rozwoju, wzmocnienie potencjału, poziomu kooperacji, w tym współpracy międzypokoleniowej, oraz znaczenia suchedniowskich organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Odbiorcą projektu będą organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy miasta i gminy korzystający z ich oferty. CAL będzie zlokalizowany w budynku będącym własnością Gminy Suchedniów, wymagającym gruntownego remontu, zlokalizowanym w sąsiedztwie Hali Sportowo-Rekreacyjnej oraz stadionu MKS Orlicz. Budynek otoczony jest atrakcyjnym terenem zielonym, wymagającym zagospodarowania.</p> <p>W obiekcie CAL mieścić się będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ognisko Wychowawcze Towarzystw Przyjaciół Dzieci, • Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych (docelowo prowadzony przez Spółdzielnię Socjalną, • siedziba Spółdzielni Socjalnej, • pomieszczenia wynajmowane/udostępniane przez Gminę lokalnym NGO i grupom inicjatywnym na preferencyjnych warunkach, na cele statutowe – siedziby, biura, miejsca spotkań, jak również na długoterminową działalność statutową oraz do celów realizacji projektów, • punkt konsultacyjny dla lokalnych NGO, prowadzony przy wsparciu pracowników Urzędu Miasta i Gminy Suchedniów, • sala konferencyjno-wykładowa z zapleczem socjalnym. <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adaptacja budynku (remont, termomodernizacja*) przeznaczonego na siedzibę CAL, • utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych, • powołanie o określenie zasad działalności punktu konsultacyjnego dla lokalnych NGO.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	budynek Gminy Suchedniów – ul. Sportowa 1
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów , Spółdzielnia Socjalna, NGO
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój, wzmocnienie potencjału, poziomu kooperacji, w tym współpracy międzypokoleniowej, oraz znaczenia suchedniowskich organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnej, • zwiększenie liczby aktywnie działających członków organizacji, • zwiększenie liczby opracowywanych projektów i składanych przez organizacje wniosków aplikacyjnych uzyskujących dofinansowanie na

	<p>działalność statutową,</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie nowych miejsc pracy w ramach działalności Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych, • aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudnionych w spółdzielni socjalnej, • zwiększenie/poszerzenie oferty NGO na rzecz rozwoju społeczności lokalnej, • nawiązanie/wzmocnienie efektywności współpracy JST z NGO na rzecz rozwoju lokalnego. 	
Sposób oceny i miary	liczba inicjatyw/projektów/członków organizacji/kwoty uzyskanych dotacji/liczba utworzonych miejsc pracy – dane wynikające ze sprawozdań NGO działających w ramach CAL oraz Spółdzielni Socjalnej.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	500 000,00 zł * Kwota nie obejmuje termomodernizacji budynku	RPO, FIO, Senior Wigor, inne programy rządowe

6.3 Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel.3. Podniesienie jakości życia

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<p>5. ZAGOSPODAROWANIE TERENU WOKÓŁ ZBIORNIKA I PARKU MIEJSKIEGO WRAZ Z ODMULENIEM I INFRASTRUKTURĄ ZBIORNIKA REKREACYJNEGO W SUCHEDNIOWIE, PRZEBUDOWA UL. POWSTAŃCÓW, KRÓTKIEJ, SPOKOJNEJ WRAZ INFRASTRUKTURĄ KOMUNALNĄ – II ETAP REWITALIZACJI.</p> <p>Projekt stanowi kontynuację zadania pn. „Zagospodarowanie centrum miasta Suchedniów – I etap” finansowanego z EFRR w ramach RPOWŚ na lata 2007-2013</p>	
OPIS PROJEKTU	
<p>Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odmulenie zbiornika 20,00 ha, 2. Mała architektura (ławki, stoły do gier planszowych, kosze parkowe, zdroj uliczny żeliwny, oświetlenie parkowe 3. Promenada i chodniki 4. Ogrodzenie-bariereka na obrzeżach zbiornika z cokołem kamiennym 5. Stok saneczkowy 6. Ścieżki pieszo – rowerowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą 7. Schody parkowe 8. Zagospodarowanie /wydzielenie miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej 9. Monitoring wizyjny 10. Zagospodarowanie zieleni niska i wysoka 11. Budowa moło 12. Zagospodarowanie wyspy na zbiorniku 13. Wykup terenów po wschodniej stronie zbiornika 14. Przebudowa dróg wraz z infrastrukturą 15. Budowa elektrowni wodnej (turbo zespół wodny) z wykorzystaniem naturalnych uwarunkowań, do zasilania elektrycznego obiektów na terenie parku <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie projektu budowlanego, uwzględniającego potrzeby osób niepełnosprawnych i seniorów, • opracowanie studium wykonalności dla projektu, • realizacja w ramach środków UE, • odbiór i zarządzanie terenami po rewitalizacji • dostosowanie wszystkich obiektów wykonywanych w ramach projektu do potrzeb osób niepełnosprawnych <p>Odbiorcy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy, turyści, prowadzący działalność gospodarczą.
<p>Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia</p>	<p>Miasto Suchedniów – teren pomiędzy ul. Bugaj, Dworcową, Sportową, Bodzentyńską oraz ul. Powstańców, Krótka, Spokojna, Fabryczna.</p>
<p>Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie</p>	<p>Gmina Suchedniów</p>

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<p>EFEKTY Wizerunek miasta, konkurencyjna oferta turystyczna, baza turystyczna i sportowa, utworzenie miejsc na działalność gospodarczą (gastronomiczna, noclegowa itp.), nowe miejsca pracy, bezpieczne miejsce wypoczynku, uporządkowanie sieci drogowej, nowe miejsca parkingowe, zatoczki autobusowe.</p> <p>WPŁYW Stworzenie bezpiecznego miejsca wypoczynku, bazy dla wypoczynku czynnego, kompleksu sportowego, nowe miejsca pracy w branży gastronomicznej, turystycznej, handlowej i sportowej, stworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, prawidłowa obsługa komunikacyjna istniejących firm, poprawa bezpieczeństwa dla ruchu pieszego i samochodowego.</p> <p>ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW Braku: oferty pracy, ogólnodostępnej bazy sportowej dla dzieci i młodzieży, miejsc wypoczynku dla dorosłych, oferty bazy gastronomicznej i noclegowej dla turystów i korzystających z uroku zbiornika rekreacyjnego, zły wizerunek przedmiotowego terenu (brak zagospodarowania i rozwoju), prawidłowej obsługi komunikacyjnej, miejsc parkingowych, bezpieczeństwa pieszych i ruchu samochodowego, rozwiązań komunikacyjnych dla firm prowadzących działalność na proponowanym terenie.</p>	
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017 – 2020	13 483 148,00 zł	Gmina Suchedniów Środki UE – RPO WŚ 2014-2020

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<p>6. BUDOWA PLACÓW ZABAW NA TERENIE PARKU I OSIR (projekt uzupełniający/komplementarny w stosunku do projektu „Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ul. Powstańców, Krótkiej, Spokojnej wraz infrastrukturą komunalną”</p>	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/realizowanych zadań	<p>Projekt obejmuje budowę nowego placu zabaw na terenie parku w Suchedniowie oraz rewitalizację istniejącego placu zabaw położonego na terenie OSiR Suchedniów. Dzięki tym inwestycjom dzieci zyskają miejsca, dzięki którym będą trenować umiejętności społeczne, takie jak: współpraca, współzawodnictwo, kreatywność. Umożliwią podejmowanie aktywności fizycznej, co w pozytywny sposób wpłynie na ograniczenie chorób cywilizacyjnych – otyłość czy wady postawy, które powstają w wyniku zbyt długiego spędzania czasu przed komputerem czy telewizorem.</p> <p>W ramach projektu powstanie nowy plac zabaw na terenie parku, natomiast plac zabaw mieszczący się na terenie OSiR Suchedniów ulegnie powiększeniu.</p>

	Miejsca te zostaną wyposażone w urządzenia spełniające wszelkie normy w zakresie bezpieczeństwa i posiadające certyfikaty zgodności z normami dotyczącymi wyposażenia placów zabaw. Projekt placów zostanie sporządzony na podstawie przeprowadzonych rozmów z najmłodszymi mieszkańcami Gminy.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Nr działki 6552/1 Nr działki 6506/30	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa estetyki miasta, • zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych, • wzrost atrakcyjności Gminy. 	
Sposób oceny i miary	Badanie satysfakcji mieszkańców – sondaż	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	90 000 zł	RPO, PROW

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
7. WYKORZYSTANIE W PEŁNI ISTNIEJĄCYCH OBIEKTÓW ORLICZ I HALA SPORTOWA ORAZ ROZBUDOWA ICH INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>Modernizacja hali sportowej obejmująca: budowę siłowni wewnętrznej, unowocześnienie szatni, budowę gabinetu odnowy biologicznej, sauny oraz jacuzzi, zakup agregatu prądowłórczego o mocy 80 kW, służącego zabezpieczeniu obiektów.</p> <p>Modernizacja obiektu ORLICZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonanie płyty boiska, • wykonanie bieżni, • modernizacja istniejącej płyty boiska wraz z systemem nawadniania, • wykonanie oświetlenia i pełnego monitoringu obiektu. <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie projektu budowlanego oraz kosztorysu, • opracowanie studium wykonalności dla projektu, • realizacja w ramach środków UE, • odbiór i zarządzanie terenami po rewitalizacji. <p>Odbiorcy projektu: mieszkańcy, turyści, osoby prowadzące działalność gospodarczą.</p>
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Sportowa 5 26–130 Suchedniów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<p>EFEKTY: Podniesie funkcjonalności centrum rekreacyjno – sportowego dla mieszkańców oraz turystów w każdej grupie wiekowej.</p> <p>WPŁYW: Stworzenie atrakcyjnego, nowoczesnego miejsca wypoczynku, miejsca aktywnego wypoczynku a także centrum sportowego</p> <p>ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW:</p> <p>Braku: nowoczesnej bazy sportowo – rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży, miejsc sportowo – rekreacyjnych dla dorosłych.</p>	
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	2 500 000,00 zł	Gmina Suchedniów Środki UE – RPO WŚ 2014–2020

7. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmuje projekty i zadania, które wpisują się w cele i kierunki rewitalizacji zdefiniowane w niniejszym dokumencie. Zasadnicza różnica pomiędzy projektami ujętymi na liście podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych związana jest z priorytetami rewitalizacyjnymi, które zdefiniowane zostały w Regionalnym Programie Rewitalizacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020. Tym samym projekty ujęte na liście „podstawowej” spójne są z zakresem wsparcia przewidziany dla Interwencji PI 9b, który związany będzie przede wszystkim z rozwiązywaniem problemów społecznych na rewitalizowanym obszarze poprzez przedsięwzięcia infrastrukturalne o mniejszej skali.

W tym układzie lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera uzupełniające inwestycje, istotne dla rewitalizacji, które mogą być realizowane w ramach innych źródeł wsparcia.

7.1 Pozostałe projekty i przedsięwzięcia realizujące 1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
1. SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>Celem projektu jest zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności gminy Suchedniów oraz rozwój wysokiej jakości usług turystycznych poprzez dostarczanie kompleksowej i rzetelnej informacji turystycznej. Projekt zakłada utworzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej, złożonego z dwóch komponentów: analogowego i cyfrowego. Komponent analogowy obejmował będzie utworzenie Punktu Informacji Turystycznej, zlokalizowanego na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, wydanie publikacji w postaci: map turystycznych, przewodników, folderów promocyjno-informacyjnych, jak i stworzenie systemu oznakowania obszarów atrakcyjnych turystycznie.</p> <p>W ramach komponentu cyfrowego powstaną portal turystyczny oraz aplikacja mobilna. PIT wyposażony zostanie w niezbędny sprzęt komputerowy, w tym w specjalistyczny sprzęt, który ułatwi osobom niepełnosprawnym korzystanie z materiałów turystycznych.</p> <p>Projekt zakłada utworzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej, złożonego z dwóch komponentów: analogowego i cyfrowego.</p> <p>Analogowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie PIT, • wydanie materiałów i publikacji, • stworzenie oferty turystycznej dla firm i instytucji, • oznakowanie istniejących szlaków;

	Cyfrowy: <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie portalu turystycznego (w kilku wersjach językowych) i aktualizowanie go, • utworzenie aplikacji mobilnej zawierającej opracowane mapy oraz audio przewodnik, • wyposażenie PIT w sprzęt komputerowy, • przystosowanie PIT dla osób niepełnosprawnych, • spacer wirtualny. 	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, ul. Ogrodowa	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Spółdzielnia Socjalna/Gmina Suchedniów	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności gminy Suchedniów oraz podniesienie jakości usług i stopnia satysfakcji odwiedzających gości, zwiększenie liczby odwiedzających turystów	
Sposób oceny i miary	Monitorowanie ruchu turystycznego	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017-2020	50 000, 00 zł	PROW, RPO, FP

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
2. TRASY NORDIC WALKING I NARCIARSTWA BIEGOWEGO	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>Trasy Nordic Walking i narciarstwa biegowego to propozycja skierowana do osób pragnących aktywnie spędzać wolny czas na świeżym powietrzu. Utworzone zostaną trzy trasy o różnej długości i stopniu trudności dopasowanej do zróżnicowanego poziomu użytkowników. Trasy mogą się krzyżować ze sobą lub częściowo pokrywać się, co umożliwi skracanie lub wydłużanie przejść oraz zmiany kierunku marszu. Punktem rozpoczynającym i kończącym szlaki będzie OSiR Suchedniów.</p> <p>W ramach projektu zakłada się wytyczenie i oznakowanie tras, jak i zakup niezbędnego sprzętu do wypożyczalni. Trasy zostaną oznakowane znakami kierunkowymi oraz czytelnymi tablicami informacyjnymi, które zawierać będą opisy poszczególnych tras i wskazywać ich przebieg. Kondycję fizyczną można będzie usprawnić poprzez ćwiczenia zaprezentowane na tablicach (rozgrzewka, wzmocnienie mięśni, ćwiczenia rozciągające).</p>
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Tereny przyległe do zalewu w Suchedniowie

Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów/lokalne organizacje pozarządowe	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Dzięki realizacji projektu zwiększy się atrakcyjność turystyczna Gminy poprzez wzbogacenie bazy sportowo-rekreacyjnej. Przyczyni się to do skutecznej promocji lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych. Wzrośnie także aktywność zarówno społeczna, jak i fizyczna mieszkańców.	
Sposób oceny i miary	<ul style="list-style-type: none"> • monitoring ruchu turystycznego, • badania ankietowe. 	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020		

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	
3. ROZBUDOWA HOTELU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Rozbudowa budynku hotelu o dodatkową salę restauracyjną i dodatkowe pokoje hotelu – hotel na obszarze rewitalizowanym
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Słowackiego 1 26-130 Suchedniów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „DENDRON” 26-130 Suchedniów, ul. Bugaj 35
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	<p>Dobudowanie dodatkowych pokoi hotelowych pozwoli na zwiększenie liczby przyjmowanych gości oraz obsługę dużych grup turystycznych.</p> <p>Dobudowanie Sali restauracyjnej rozwiąże problem braku obecnie możliwości przyjmowania grup gości (wyżywienie) w przypadku odbywania się jednocześnie w hotelu imprez okolicznościowych w obecnej Sali restauracyjnej.</p> <p>Pozwoli to dotrzeć do nowej grupy gości – grup turystycznych odwiedzających region świętokrzyski w weekendy oraz grup turystycznych nastawionych na pobyty dłuższe niż kilka dni.</p>

Sposób oceny i miary	Po rozbudowie zatrudnienie w hotelu zwiększy się. Monitorowanie liczby gości hotelowych korzystających z usług hotelu		
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania	
2017-2020	3.000.000	RPO, środki własne, kredyt	

7.2 Projekty i przedsięwzięcia realizujące

2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA		
4. UTWORZENIE WIELOBRANŻOWEJ SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ		
OPIS PROJEKTU		
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>Spółdzielnia Socjalna zostanie powołana przez 2 podmioty prawne – gminę Suchedniów oraz lokalną organizację pozarządową.</p> <p>Spółdzielnia zatrudniać będzie osoby bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym długotrwale bezrobotne oraz osoby młode, wchodzące na rynek pracy. Realizować będzie zarówno usługi użyteczności publicznej, jak i usługi dla osób prywatnych, w tym m.in. prace porządkowe i remontowo-budowlane, związane z utrzymaniem terenów zielonych na obszarze rewitalizowanym, oraz usługi gastronomiczne, jak i prowadzić Punkt Informacji Turystycznej.</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie dokumentacji, budowanie zasobów ludzkich (współpraca z GOPS w zakresie naboru i i PUP przy szkoleniach), • planowanie źródeł finansowania, opracowanie biznesplanu, w tym planu zleceń z Gminy – przy wsparciu OWES, pozyskanie środków na rozpoczęcie działalności, • przeprowadzenie procedury powołania Spółdzielni, • zatrudnienie pracowników, rozpoczęcie działalności. 	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	<p>Siedziba Spółdzielni Socjalnej: ul. Sportowa 1, 26–130 Suchedniów, teren działalności: Miasto i Gmina Suchedniów, województwo świętokrzyskie</p>	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów/lokalna organizacja pozarządowa	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • reintegracja zawodowa i społeczna mieszkańców Miasta i Gminy Suchedniów zagrożonych wykluczeniem społecznym, • utworzenie min. 5 miejsc pracy, • poszerzenie oferty usług użyteczności publicznej dla mieszkańców Miasta i Gminy Suchedniów, • Spółdzielnia Socjalna – pierwszy podmiot ekonomii społecznej w Gminie - aktywizacja społeczna/ dobre praktyki/działanie innowacyjne jako katalizator zmiany społecznej, • podniesienie estetyki i czystości miasta, • podniesienie kwalifikacji/doświadczenia zawodowego pracowników Spółdzielni. 	
Sposób oceny i miary	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zatrudnionych osób, • zakres wykonywanych przez spółdzielnię usług. 	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017–2020	300 000,00 zł	RPO, FIO, FP

7.3 Pozostałe projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel.3. Podniesienie jakości życia

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA		
5. TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW PUBLICZNYCH		
OPIS PROJEKTU		
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Termomodernizacja, remont instalacji oświetleniowej (wymiana na LED), wymiana okien i drzwi zewnętrznych, remont CO: <ul style="list-style-type: none"> • budynku Gimnazjum w Suchedniowie, ul. Szarych Szeregów, • budynku Urzędu Miasta i Gminy w Suchedniowie, ul. Sportowa 1, • budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Suchedniowie, ul. E. Peck, • budynku Urzędu Miasta i Gminy w Suchedniowie, ul. Fabryczna 5, • budynku Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, ul. Ogrodowa 11. Działania: <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie audytu energetycznego, • opracowanie projektu budowlanego, • opracowanie studium wykonalności dla projektu, • realizacja w ramach środków UE, • odbiór i zarządzanie obiektami. Odbiorcy projektu: <ul style="list-style-type: none"> • Wspólnota Samorządowa. 	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Miasto Suchedniów.	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Suchedniów, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	EFEKTY Wizerunek miasta, obniżenie kosztów ogrzewania, obniżenie kosztów energii elektrycznej, ochrona środowiska. WPŁYW Obniżenie kosztów utrzymania obiektów, estetyka obiektów i przestrzeni, ochrona środowiska naturalnego. ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW Koszty utrzymania obiektów, ranga i wygląd obiektów, estetyka otoczenia.	
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
2017 – 2020	1 288 186,00 zł.	Gmina Suchedniów N ZOZ j w Suchedniowie. Środki UE – RPO WŚ 2014–2020

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA		
6. SPORTOWA GMINA		
OPIS PROJEKTU		
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	<p>Korzystne położenie, dostępność komunikacyjna, odpowiednia infrastruktura sportowo-rekreacyjna w istotny sposób wzbogacają atrakcyjność turystyczną gminy. Obiekty sportowe oraz przyległe tereny leśne wykorzystywane we właściwy sposób mogą przyczynić się do rozkwitu nie tylko dyscyplin sportowych, ale także rozwoju gospodarczego. Organizacja imprez sportowych oraz wspieranie inicjatyw w zakresie kultury fizycznej i sportu powszechnego pozytywnie wpływa na postrzeganie Miasta i Gminy Suchedniów, zwiększając znaczenie na arenie krajowej i międzynarodowej.</p> <p>W ramach projektu zorganizowane zostaną cykliczne imprezy sportowe, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suchedniowski Bieg Kobiet, • Suchedniowski Rajd Rowerowy, • Puchar Gór Świętokrzyskich w Badmintonie, • zawody wędkarskie. <p>Projekt skierowany jest do osób uprawiających poszczególne dziedziny sportu, mieszkańców gminy, turystów, sportowców z kraju i zza granicy.</p>	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	<p>Hala Sportowo-Rehabilitacyjna, ul. Sportowa 5, Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Ogrodowa 11, teren rewitalizowany wokół zalewu, park</p>	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	<p>Suchedniowskie Stowarzyszenie Cyklistów, Fundacja „Nasz Maraton”, Koło PZW w Suchedniowie, MKS Orlicz</p>	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIAW ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	<p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy, zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, zwiększenie liczby przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne</p>	
Sposób oceny i miary	<p>Monitoring liczby osób uczestniczących w poszczególnych imprezach sportowych i rekreacyjnych</p>	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
Coroczne imprezy cykliczne	<p>50 000 zł*</p> <p>*szacunkowa wartość w skali roku</p>	<p>PROW, konkursy grantowe, FIO</p>

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowej interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Tabela 46. Komplementarność Programu rewitalizacji w odniesieniu do rodzajów komplementarności

Rodzaj komplementarności	Charakterystyka rodzaju komplementarności	Uzasadnienie komplementarności w odniesieniu do Programu rewitalizacji
Przestrzenna	<p>Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami, przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potencjał położenia obszaru rewitalizacji na obszarze predysponowanym do rozwoju turystyki. Wzrost aktywności turystycznej tego obszaru, również dzięki działaniom gminy, jest jednym z istotnych elementów aktywizacji gospodarczej oraz społecznej obszarów rewitalizowanych. W układzie przestrzenno-funkcyjnym obszar miasta Suchedniów stanowi istotne miejsce integracji ruchu turystycznego oraz aktywności gospodarczej obszaru gminy oraz jej otoczenia. Dodatkowym atutem miasta Suchedniów jest położenie na ważnych szlakach komunikacyjnych. Program rewitalizacji zakłada poprawę funkcjonalności oraz estetyki przestrzeni, jak również tworzenie warunków do aktywności gospodarczej, w szczególności w sferze usług i turystyki. • Powiązania funkcjonalno-przestrzenne w obszarze gminy. Miasto Suchedniów jest centralnym miejscem gminy, skupiającym szereg usług publicznych i społecznych. Pozostałe miejscowości gminy wykazują się zróżnicowaną dostępnością tych usług. Działania rewitalizacyjne zakładają wykorzystanie lokalnych potencjałów, np. istniejącej infrastruktury kulturalnej, sportowej, zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji, do działań aktywizujących społeczność lokalne. • Zasięg oddziaływania wszystkich projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na cały obszar rewitalizacji, • Silna spójność działań rewitalizacyjnych, w tym wizji obszarów rewitalizacji oraz celów rewitalizacji z wizją oraz celami rozwoju Gminy Suchedniów.
Problemowa	<p>Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Różnorodność oddziaływań poszczególnych projektów (zobacz tabela poniżej), • Silna spójność działań rewitalizacyjnych, w tym wizji obszarów rewitalizacji oraz celów rewitalizacji z wizją oraz celami rozwoju

wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzennofunkcyjnym, technicznym, środowiskowym).

Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Gminy Suchedniów.

- Różnorodność problemowa zdefiniowana w celach rewitalizacji oraz wynikających z tych celów projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych:

1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.

- Modernizacja bazy noclegowej i turystycznej oraz zaplecza sanitarnego na terenie ośrodka sportu i rekreacji w Suchedniowie,
- Rozbudowa bazy gastronomicznej na terenie OSiR Suchedniów oraz modernizacja infrastruktury technicznej pola kempingowego i wypożyczalni sprzętu pływającego,
- System informacji turystycznej,
- Trasy nordic walking i narciarstwa biegowego,
- Rozbudowa budynku hotelu o dodatkową salę restauracyjną i dodatkowe pokoje hotelu.

2. Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.

- Przestrzeń kultury,
- Centrum Aktywności Lokalnej,
- Utworzenie wielobranżowej spółdzielni socjalnej.

3. Cel: Podniesienie jakości życia.

- Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ul. Powstańców
- Krótkiej, Spokojnej wraz infrastrukturą komunalną – II etap rewitalizacji,
- Budowa placów zabaw na terenie parku i OSiR,
- Wykorzystanie w pełni istniejących obiektów Orlicz i Hala Sportowa oraz rozbudowa ich infrastruktury technicznej.
- Termomodernizacja obiektów publicznych
- Sportowa gmina

<p>Proceduralno-institutionalna</p>	<p>Komplementarność proceduralno-institutionalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Włączenie społeczności lokalnej, w tym interesariuszy programu rewitalizacji w proces tworzenia i realizację programu rewitalizacji, m. in. poprzez działalność Komitetu rewitalizacji oraz działania Public Relations, • Koordynacja działalności Zespół ds. Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026 przez Gminę Suchedniów (zapewnienie obsługi), • Prowadzenie działań monitorujących oraz ewaluacji wdrażania programu rewitalizacji przez Gminę, z udziałem interesariuszy, reprezentowanych w Zespole ds. Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026
<p>Międzyokresowa IZ RPO</p>	<p>W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ujęcie projektów o charakterze lub oddziaływaniu społecznym, jako priorytetowych w Programie rewitalizacji,
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Finansowanie działań rewitalizacyjnych z różnych Programów UE lub/i źródeł krajowych, w tym w szczególności RPO, jak też ze środków publicznych i prywatnych.

obszarów rewitalizacji.

Koordinacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Komplementarność problemową poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiono za pomocą poniżej tabeli.

Tabela 47. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Lp.	Tytuł projektu	Efekt społeczny	Efekt gospodarczy	Efekt przestrzenno-funkcjonalny	Efekt środowiskowy
1. Cel: Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.					
1.	Modernizacja bazy noclegowej i turystycznej oraz zaplecza sanitarnego na terenie ośrodka sportu i rekreacji w Suchedniowie.	Duży	Duży	Duży	Brak
2.	Rozbudowa bazy gastronomicznej na terenie OSiR Suchedniów oraz modernizacja infrastruktury technicznej pola kempingowego i wypożyczalni sprzętu pływającego.	Duży	Duży	Duży	Brak
3.	System informacji turystycznej.	Umiarkowany	Duży	Umiarkowany	Brak
4.	Trasy nordic walking i narciarstwa biegowego.	Duży	Duży	Umiarkowany	Brak
5.	Rozbudowa budynku hotelu o dodatkową salę restauracyjną i dodatkowe pokoje hotelu.	Duży	Duży	Umiarkowany	Brak
2.Cel: Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.					
6.	Przestrzeń kultury.	Duży	Umiarkowany	Duży	Brak
7.	Centrum Aktywności Lokalnej.	Duży	Umiarkowany	Umiarkowany	Brak
8.	Utworzenie wielobranżowej spółdzielni socjalnej.	Duży	Umiarkowany	Brak	Brak
3. Cel: Podniesienie jakości życia.					
9.	Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ul. Powstańców, Krótkiej, Spokojnej wraz infrastrukturą komunalną – II etap rewitalizacji.	Duży	Duży	Duży	Umiarkowany

10.	Budowa placów zabaw na terenie parku i OSIR.	Duży	Umiarkowany	Duży	Brak
11.	Wykorzystanie w pełni istniejących obiektów Orlicz i Hala Sportowa oraz rozbudowa ich infrastruktury technicznej.	Duży	Umiarkowany	Duży	Brak
12.	Termomodernizacja obiektów publicznych.	Umiarkowany	Brak	Umiarkowany	Duży
13.	Sportowa gmina.	Duży	Umiarkowany	Brak	Brak

Budowa i realizacja programu rewitalizacji Wymaga przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym, tj. korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona.

Na etapie tworzenia Programu rewitalizacji w Gminie Suchedniów, Zarządzeniem nr 0050.44.2016 Burmistrza Miasta i Gminy Suchedniów z dnia 17 maja 2016 r., powołany został Zespół ds. Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026:

- Zespół ma charakter opiniodawczo-doradczy, wspierający proces tworzenia Programu Rewitalizacji,
- Do zadań Zespołu należy współpraca w opracowaniu Programu Rewitalizacji,
- Zespół współpracuje ponadto z zespołem projektowym, w którego skład wchodzi pracownicy UMiG Suchedniowie oraz z ekspertami zewnętrznymi,
- Obsługę administracyjno - organizacyjną pracy Zespołu zapewnia Wydział Rozwoju i Strategii w Urzędzie Miasta i Gminy w Suchedniowie.

Mając na uwadze, że proces uspołecznienia rewitalizacji powinien być również realizowany na etapie wdrażania programu rewitalizacji, konieczne jest powołanie Zespołu ds. Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016–2026, który pełnić będzie rolę opiniodawczo-doradczą na tym etapie, a jednocześnie reprezentować będzie Interesariuszy rewitalizacji.

Zespół taki powinien składać się z reprezentantów najważniejszych podmiotów publicznych oraz prywatnych realizujących program rewitalizacji, jak też reprezentantów mieszkańców.

Zespół taki pełnić będzie rolę opiniodawczo-doradczą Burmistrza, w zakresie wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji programu rewitalizacji. Obsługę organizacyjną dla Zespołu powinien zapewnić Burmistrz Suchedniowa. Obsługa ta powinna polegać na udostępnieniu lokalu oraz narzędzi, np. sprzętu multimedialnego do organizacji cyklicznych spotkań. Spotkania te powinny dotyczyć w dużej mierze skuteczności prowadzonych działań rewitalizacyjnych, ich komplementarności wewnętrznej oraz z innymi działaniami publicznymi i prywatnymi. Zespół powinien być wspomagany poprzez informację i dane nt. poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które zbierane i przetwarzane powinny być przez Urząd Miasta i Gminy lub/i poszczególnych Interesariuszy. Spotkania Zespołu powinny być protokołowane, a opinie przekazywane Burmistrzowi na piśmie. Istotna jest cykliczność spotkań, np. minimum 4 razy rocznie. Uczestnictwo w Zespole opierać się będzie na pracy społecznej. Zespół przed podjęciem opinii może posiłkować się wiedzą i opiniami ekspertów, których można zapraszać na spotkania Zespołu.

Wybór członków Zespołu powinien być jawny i opierać się na obiektywnych kryteriach, np. znajomości tematyki rewitalizacji, zaangażowania w sprawy społeczne i publiczne, reprezentowania interesów szerszej grupy Interesariuszy.

9. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m.in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m.in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela 48. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa projektu	Cel	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana wartość projektu (PLN)	Termin realizacji	Źródła finansowania
PODSTAWOWE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE						
1.	Modernizacja bazy noclegowej i turystycznej oraz zaplecza sanitarnego na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.	Gmina Suchedniów	480 000	2017–2023	Gmina, UE
2.	Rozbudowa bazy gastronomicznej na terenie OSIR Suchedniów oraz modernizacja infrastruktury technicznej pola kempingowego i wypożyczalni sprzętu pływającego	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.	Gmina Suchedniów	400 000	2017–2023	Gmina, UE
3.	Przestrzeń kultury	2. Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.	Suchedniowski Ośrodek Kultury „Kuźnica”, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina Suchedniów, lokalne NGO	400 000	2017–2023	Gmina, UE
4.	Centrum aktywności lokalnej	2. Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.	Gmina Suchedniów, Spółdzielnia Socjalna, NGO	500 000	2017–2023	Gmina, UE, środki prywatne, środki krajowe
5.	Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz	3. Podniesienie jakości życia	Gmina Suchedniów	13 483 000	2017–2020	Gmina, UE

	z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ulic Powstańców, Krótkiej, Spokojnej wraz infrastrukturą komunalną – II etap rewitalizacji.					
6.	Budowa placów zabaw na terenie parku i OSIR	3. Podniesienie jakości życia	Gmina Suchedniów	90 000	2017–2020	Gmina, UE
7.	Wykorzystanie w pełni istniejących obiektów Orlicz i hala sportowa oraz rozbudowa ich infrastruktury technicznej	3. Podniesienie jakości życia	Gmina Suchedniów	2 500 000	2017–2020	Gmina, UE
	RAZEM			17 853 000		
POZOSTAŁE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE						
1.	System informacji turystycznej	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.	Spółdzielnia Socjalna/Gmina Suchedniów	50 000	2017–2020	Gmina, UE, środki prywatne
2.	Trasy Nordic Walking i narciarstwa biegowego	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.	Gmina Suchedniów / lokalne organizacje pozarządowe	Nie zdefiniowano	2017–2020	Gmina, UE, środki prywatne
3.	Rozbudowa Hotelu Świętokrzyskiego	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „DENDRON”	3 000 000	2017-2020	UE, środki prywatne
4.	Utworzenie wielobranżowej spółdzielni socjalnej	2. Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.	Gmina Suchedniów/lokalna organizacja pozarządowa	300 000	2017–2020	Gmina, UE, środki prywatne
5.	Termomodernizacja obiektów publicznych	3. Poprawa jakości życia	Gmina Suchedniów, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	1 288 000	2017–2020	Gmina, UE, środki prywatne

6.	Sportowa gmina	3. Poprawa jakości życia	Suchedniowskie Stowarzyszenie Cyklistów, Fundacja „Nasz Maraton”, Koło PZW w Suchedniowie, MKS Orlicz	50 000	2017– 2020	Gmina, UE, środki prywatne
	RAZEM			4 688 000		
	RAZEM PROGRAM REWITALIZACJI			22 541 000		
	1. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji.			3 930 000		
	2. Podniesienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców.			1 200 000		
	3. Podniesienie jakości życia			17 411 000		

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program Rewitalizacji wypracowywany jest przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Zespołu ds. rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym mówiących o istocie, celach i zasadach prowadzenia rewitalizacji wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest tutaj istotnym warunkiem sukcesu²².

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Suchedniów na lata 2016-2023 opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na szerokim udziale wszystkich interesariuszy w pracach nad Programem, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających za kompleksowe przygotowanie dokumentu. Metodologia prac nad dokumentem obejmowała etapy i elementy partycypacji społecznej przedstawione w tabeli poniżej.

²² Na podstawie: Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji w okresie czerwiec – listopad 2016

L.p.	Działanie	Zakres
1.	Organizacja konferencji rozpoczynającej prace nad Programem Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzenie prezentacji eksperckich podczas konferencji rozpoczynającej prace nad Programem Rewitalizacji. - przygotowanie materiałów dla uczestników.
2.	Szkolenia Zespołu ds. rewitalizacji powołanego zarządzeniem burmistrza	<ul style="list-style-type: none"> -przeprowadzenie 3 - godzinnego szkolenia mającego na celu przygotowanie do współpracy w opracowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji Programu Rewitalizacji, -opracowanie materiałów i przeprowadzenie prezentacji dla uczestników,
3.	Posiedzenia Zespołu ds. rewitalizacji	<p>I posiedzenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustalenie harmonogramu prac Zespołu, - przedstawienie analiz danych statystycznych, <p>II posiedzenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypracowanie założeń dokumentu, omówienie zgłoszonych projektów, <p>III posiedzenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - konsultacje wewnętrzne projektu 1.0 Programu Rewitalizacji, prezentacja wstępnych założeń dokumentu
4.	Wywiady grupowe dla różnych grup społecznych	<ul style="list-style-type: none"> -przeprowadzenie wywiadów grupowych fokusowych z przedstawicielami 4 grup społecznych: <ul style="list-style-type: none"> - ludzi młodych, - instytucji publicznych oraz radnych Rady Miejskiej, - organizacji pozarządowych, - przedsiębiorców
5.	Spotkanie informacyjno-warsztatowe dla partnerów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - przekazanie podstawowej wiedzy nt rewitalizacji, - wypracowanie założeń programu, - budowanie partnerstw projektowych, - świadczenie indywidualnego doradztwa w zakresie planowanych do realizacji projektów,
6.	Spacer badawczy po terenie rewitalizowanym	<ul style="list-style-type: none"> - badanie odczuć i potrzeb mieszkańców na temat różnych aspektów przestrzeni teren zdegradowanego, określanie elementów wymagających interwencji

7.	Przeprowadzenie badania ankietowego mieszkańców*	- przeprowadzenie badania za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy , - opracowanie uzyskanych wyników.
7.	Badanie jakościowe – wywiady pogłębione IDI*	-przeprowadzenie 20 indywidualnych wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji gminnych i władz gminy, pracownikami oświaty, przedsiębiorcami, przedstawicielami lokalnych mediów i mieszkańcami.
8.	Świadczenie indywidualnego doradztwa dla partnerów rewitalizacji	-wsparcie doradcze wg potrzeb określonych przez partnerów rewitalizacji.
9. 10.	Warsztaty dla Mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji	- przekazanie podstawowej wiedzy na temat rewitalizacji, dobrych praktyk, - opracowanie materiałów informacyjnych dla uczestników - wypracowanie założeń dokumentu.
11.	Otwarty nabór pomysłów na projekty realizowane na obszarze rewitalizacji	zamieszczenie ogłoszenia wraz z formularzem fiszki projektowej na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy
13.	Konsultacje społeczne projektu 2.0 Programu Rewitalizacji	- przeprowadzenie konsultacji poprzez zamieszczenie dokumentu na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy wraz z formularzem zgłaszania uwag, - przeprowadzenie otwartego spotkania konsultacyjnego dla: -interesariuszy rewitalizacji, -dla radnych Rady Miejskiej
14.	Konferencja podsumowująca prace nad Programem Rewitalizacji	-przeprowadzenie 2 prezentacji eksperckich podczas konferencji podsumowującej prace nad Programem Rewitalizacji.
15.	Przyjęcie Programu uchwałą Rady Miejskiej	Prezentacja Programu Rewitalizacji podczas sesji Rady Gminy Przyjęcie Programu Rewitalizacji uchwałą na sesji Rady Miejskiej

*raport z badań opisano w pkt. 2.6 i 2.7

Procedura uspołecznienia na etapie wdrażania programu rewitalizacji.

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji, powinna informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szansę wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Poniżej prezentowane są zasady, którymi kierować się będzie Gmina podczas realizacji procesu konsultacji społecznych na etapie wdrażania programu rewitalizacji.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.
5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.
2. Formy czynne, tzn. komunikacja dwukierunkowa, przyjmą charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzone będą w sposób dedykowany.

Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc tych podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno bezpośrednio biorącymi udział w projektach rewitalizacji, jak również pośrednio powiązanymi z działaniami rewitalizacyjnymi. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, mieszkańcy poszczególnych sołectw, jednostki organizacyjne gminy, parafie) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni, przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi i kanałów komunikacji. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu, w tym beneficjentów poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

11. System realizacji programu rewitalizacji oraz monitoring

System realizacji

Opracowanie i przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Proces wdrażania zależy od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy struktury/jednostki organizacyjne Gminy.

Dla powodzenia wdrożenia programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracy poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców), oraz zasadę partycypacji społecznej, zakładającą prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji,
- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- tworzenia warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji,
- wdrażania programu rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

- 1) Przygotowanie do sporządzania programu rewitalizacji.
- 2) Sporządzenie projektu programu rewitalizacji.
- 3) Konsultacje społeczne dot. programu rewitalizacji.
- 4) Opiniowanie projektu programu rewitalizacji.
- 5) Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
- 6) Realizacja programu rewitalizacji.

Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji

L.p.	Działanie	Odpowiedzialność	Termin
1.	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w programie rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu tego programu, do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające, by mogły zostać wpisane do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.	Rada Miasta	Po uchwaleniu programu rewitalizacji
2	Powołanie i działalność Zespołu ds. rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Zakłada się cykliczność spotkań Zespołu ds. rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z interesariuszami, których reprezentuje.	Zespół ds. rewitalizacji, burmistrz	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
3.	Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń. Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników. Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
4.	Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji	Burmistrz, Zespół ds.	Lata 1 – n

	<p>co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.</p> <p>Ocena sporządzona przez Burmistrza podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy.</p> <p>W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię.</p> <p>Zmiana programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opiniami przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, 2) nie wymaga zmiany uchwały. 	rewitalizacji	(okres realizacji programu)
5.	<p>Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania miasta i gminy.</p>	Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
6.	<p>Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta nt. założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów.</p> <p>Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność miasta uwag, opinii, wniosków.</p> <p>Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych miasta, lokalnych mediów, Zespołu ds. rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.</p>	Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
7.	<p>Uchylenie uchwały w sprawie programu rewitalizacji w całości albo w części, w przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji programu rewitalizacji, osiągnięcia celów w nim zawartych.</p>	Rada Miasta	Lata 1 – n (okres realizacji programu)

Monitoring

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- Cele wytyczone w programie,
- Poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno ekonomicznych, jak i społecznych).

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników rezultatu.

Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji programu rewitalizacji (wskaźniki rezultatu),
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań – czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wpłyną na grupy docelowe, przyczyniając się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji zadań (projektów) – odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji zadań – ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, dająca odpowiedź na pytanie, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

WSKAŹNIKI REZULTATU (w odniesieniu do obszaru rewitalizacji)

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Liczba mieszkańców	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu spadku liczby mieszkańców
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób	OPS	1 raz na rok	Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą

12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i ewentualny zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko. Jako, że opracowywany dokument, nie jest dokumentem wymienionym w art. 46 pkt 1 i 2 ustawy OOS, stąd wobec tego dokumentu nie mają zastosowania przepisy art. 48 ustawy OOS.

Jednak kierując się zasadą przezorności, w przedmiotowym przypadku wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie Art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W wyniku analizy stwierdzono, że w przedmiotowym dokumencie znajduje się jedno zadanie, które ujęte jest w rozporządzeniu Rozporządzenia Rady Ministrów z 09.11.2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Jest to zadanie pn. ZAGOSPODAROWANIE TERENU WOKÓŁ ZBIORNIKA I PARKU MIEJSKIEGO WRAZ Z ODMULENIEM I INFRASTRUKTURĄ ZBIORNIKA REKREACYJNEGO W SUCHEDNIOWIE, PRZEBUDOWA UL. POWSTAŃCÓW, KRÓTKIEJ, SPOKOJNEJ WRAZ INFRASTRUKTURĄ KOMUNALNĄ – II ETAP REWITALIZACJI. Częścią tego zadania jest Budowa elektrowni wodnej (turbo zespół wodny) z wykorzystaniem naturalnych uwarunkowań, do zasilania elektrycznego obiektów na terenie parku.

Należy jednak podkreślić, że w ramach tego zadania planuje się budowę niewielkiej turbiny wodnej, która zasilac będzie tylko obiekty zlokalizowane na terenie parku. Będzie to turbina przepływowa o mocy ok. 6-7 KW, z roczną produkcją energii wynoszącą 20 MWh. Turbina zainstalowana będzie na potrzeby własne Gminy tj. do sterowania urządzeniem piętrzącym na zaporze i do oświetlenia przyległego parku miejskiego.

Powyższe oznacza, że skala oddziaływań na środowisko tego typu przedsięwzięcia będzie niewielka i ograniczać się będzie tylko do najbliższego środowiska wodnego poprzez generowany hałas.

Zadaniem, które potencjalnie wykazuje zbieżność z przedsięwzięciami wymienionymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 09.11.2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest ROZBUDOWA BAZY GASTRONOMICZNEJ NA TERENIE OSIR

SUCHEDNIÓW ORAZ MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POLA KEMPINGOWEGO I WYPOŻYCZALNI SPRZĘTU PŁYWAJĄCEGO.

Rozporządzenie wspomina, że do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy zaliczyć stałe pola kempingowe lub karawaningowe a) na obszarach objętych formami ochrony przyrody, b) o powierzchni zagospodarowania nie mniejszej niż 0,5 ha na obszarach innych.

Należy przy tym wyjaśnić, iż zadanie ujęte w programie rewitalizacji nie zakłada powstania nowego obiektu, lecz jedynie modernizację istniejącego. Sama modernizacja nie zmieni uwarunkowań związanych z funkcjonowaniem tego obiektu, nie planuje się jego powiększenia poprzez zajęcia nowej powierzchni. Tym samym zadanie nie spowoduje znaczących oddziaływań na środowisko.

Kolejnym zadaniem, które potencjalnie wykazuje zbieżność z zadaniami ujętymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 09.11.2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest zadanie pn. TRASY NORDIC WALKING I NARCIARSTWA BIEGOWEGO.

Rozporządzenie wspomina, że do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy zaliczyć m. in. trasy narciarskie.

W przypadku tego zadania, nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, gdyż jego realizacja polegać będzie jedynie na wytyczeniu tras narciarstwa biegowego na istniejących już ścieżkach pieszych, które jednocześnie służyć będą za trasy nordic walking.

Mając na uwadze powyższe oraz szczegółową analizę zapisów Programu rewitalizacji można stwierdzić:

- **Dokument pod nazwą „Program Rewitalizacji Gminy Suchedniów” nie wyznacza ram dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko,**
- **Realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.**

Analizując zapisy Programu Rewitalizacji należy stwierdzić, że charakter przewidzianych do realizacji przedsięwzięć nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Większość zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć, charakteryzować się będzie niewątpliwie wpływem na środowisko, jednak wpływ ten będzie niewielki. Oddziaływania na środowisko będą miały charakter tymczasowy, tj. po zrealizowaniu danego przedsięwzięcia ustąpią. Oddziaływania te występować będą jedynie w otoczeniu i najbliższym sąsiedztwie miejsc, na których planuje się realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Należy jednak zwrócić uwagę, że obszar rewitalizacji położony jest w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, dlatego istotne jest przestrzeganie zakazów ustanowionych dla tego obszaru.

Mając na uwadze powyższe oraz specyfikę zaplanowanych do realizacji działań rewitalizacyjnych, należy zwrócić szczególną uwagę na projekty, które mogą negatywnie oddziaływać na bioróżnorodność, w tym niszczenie siedlisk zwierząt.

Poniżej przedstawiono projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wraz z prognozowanym oddziaływaniem na środowisko i propozycją działań, które pozwolą zminimalizować negatywny wpływ na środowisko.

Tabela 49. projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wraz z prognozowanym oddziaływaniem na środowisko i propozycją działań, które pozwolą zminimalizować negatywny wpływ na środowisko.

Zadanie	Potencjalny wpływ	Skala oddziaływania	Działania minimalizujące negatywny wpływ na środowisko lub działania rekompensujące
Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika i parku miejskiego wraz z odmuleniem i infrastrukturą zbiornika rekreacyjnego w Suchedniowie, przebudowa ul. Powstańców, krótkiej, spokojnej wraz infrastrukturą komunalną – II etap rewitalizacji.	Zagospodarowanie wyspy na zbiorniku może spowodować niszczenie nor, legowisk, innych schronień zwierząt.	Mała skala oddziaływania ze względu na niewielki obszar wyspy oraz planowany charakter zagospodarowania wyspy (mała infrastruktura, uporządkowanie terenu). Zakres przedsięwzięcia spójny jest z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suchedniów.	Należy zwrócić szczególną uwagę, czy na wskazanym obszarze występują siedliska zwierząt, w tym ptaków, płazów, gadów, ssaków. W przypadku stwierdzenia ich występowania należy prowadzić prace w sposób minimalizujący niszczenie nor, legowisk, schronisk zwierząt, lub zapewnić im siedliska zastępcze. O ile to możliwe prace powinny być prowadzone poza okresem lęgowo-rozrodczym występujących na tym terenie zwierząt.
Budowa placów zabaw na terenie parku i OSiR	Budowa placów zabaw może powodować niszczenie nor, legowisk, innych schronień zwierząt.	Mała skala ze względu na niedużą powierzchnię planowanych przedsięwzięć oraz sposób zagospodarowania (mała infrastruktura), jak również lokalizacja w przestrzeni miasta. Zakres przedsięwzięcia spójny jest z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suchedniów.	Należy zwrócić szczególną uwagę, czy na wskazanym obszarze występują siedliska zwierząt, w tym ptaków, płazów, gadów, ssaków. W przypadku stwierdzenia ich występowania należy prowadzić prace w sposób minimalizujący niszczenie nor, legowisk, schronisk zwierząt, lub zapewnić im siedliska zastępcze. O ile to możliwe prace powinny być prowadzone poza okresem lęgowo-rozrodczym występujących na tym terenie zwierząt.
Termomodernizacja obiektów publicznych	Termomodernizacja obiektów publicznych może powodować niszczenie legowisk i	Mała skala negatywnych oddziaływań, jeśli założy się, że prace prowadzone będą poza okresem lęgowo-rozrodczym.	W odniesieniu do zadań z zakresu termomodernizacji budynków, należy uwzględnić ochronę zwierząt (ptaków i/ lub nietoperzy), w tym ewentualną potrzebę sporządzenia ekspertyzy ornitologicznej i

	<p>schronień ptaków i nietoperzy.</p>	<p>Zakres przedsięwzięcia spójny jest z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suchedniów.</p>	<p>chiropterologicznej. W przypadku stwierdzenia obecności takich gatunków, prace należy prowadzić poza ich okresem lęgowo-rozrodczym oraz w zależności od potrzeby – zapewnić im siedliska zastępcze lub uzyskać stosowne zezwolenia na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do nich (m. in. niszczenie siedlisk gatunków bytujących w obiektach).</p>
--	---------------------------------------	--	--

13. Spis map, tabel i wykresów

Mapa 1. Lokalizacja pokryć dachowych zawierających azbest na obszarze gminy Suchedniów	56
Mapa 2. Obszar rewitalizacji	99
Tabela 1. Ludność ogółem według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010–2015	12
Tabela 2. Liczba osób zameldowanych w sołectwach gminy Suchedniów w roku 2010, 2014 i 2015 (stan na koniec roku)	13
Tabela 3. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010–2015	17
Tabela 4. Udział ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010–2015	18
Tabela 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2010–2015	19
Tabela 6. Współczynnik obciążenia demograficznego w roku 2015	20
Tabela 7. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010–2015	21
Tabela 8. Zgony na 1000 ludności w latach 2010–2014	21
Tabela 9. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010–2014	22
Tabela 10. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców	25
Tabela 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z podziałem na sołectwa gminy Suchedniów w latach 2010, 2014 i 2015	26
Tabela 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego oraz liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010–2014	29
Tabela 13. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem w latach 2010–2014 (%)	30
Tabela 14. Liczba świadczeń, osób i kwota świadczeń wypłaconych w latach 2010, 2014 i 2015	30
Tabela 15. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Suchedniów w latach 2010, 2014 i 2015 (os.)	31
Tabela 16. Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2010, 2014 i 2015 ..	31
Tabela 17. Liczba „Niebieskich Kart” na terenie miasta i gminy Suchedniów w 2015 i 2014 roku	34
Tabela 18. Liczba świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Suchedniów w 2015 i 2014 roku	35
Tabela 19. Przestępstwa stwierdzone w latach 2012–2015	39
Tabela 20. Przestępstwa stwierdzone na 1000 mieszkańców w latach 2012–2015	39
Tabela 21. Frekwencja wyborcza w roku 2014 (%)	40
Tabela 22. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014 w mieście Suchedniów i sołectwach gminy Suchedniów	40
Tabela 23. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2014	42
Tabela 24. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze społecznym	46
Tabela 25. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2015	47
Tabela 26. Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności	48
Tabela 27. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2015	49
Tabela 28. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze gospodarczym	51

Tabela 29. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	61
Tabela 30. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	65
Tabela 31. Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców	66
Tabela 32. Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców	66
Tabela 33. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze przestrzenno-funkcyjnym.....	68
Tabela 34. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	69
Tabela 35. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.....	70
Tabela 36. Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	70
Tabela 37. Tabela podsumowująca zjawiska o charakterze technicznym	72
Tabela 38. Obszary wskazane do rewitalizacji przez respondentów	81
Tabela 39. Obszar wskazany do rewitalizacji w pierwszej kolejności.....	81
Tabela 40. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w gminie Suchedniów – wg podziału na miejscowości i sołectwa – wyniki delimitacji, ukazane za pomocą transformacji liniowej w przedziale 0–1	93
Tabela 41. Podział miejscowości Suchedniów na cztery obszary funkcjonalno-przestrzenne.....	93
Tabela 42. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w miejscowości Suchedniów – wg podziału na strefy przestrzenno-funkcyjne – wyniki delimitacji, ukazane za pomocą transformacji liniowej w przedziale 0–1	94
Tabela 43. Obszar zdegradowany w gminie Suchedniów, w podziale na ulice.....	94
Tabela 44. Obszar rewitalizacji w gminie Suchedniów, w podziale na ulice.	97
Tabela 45. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji	103
Tabela 46. Komplementarność Programu rewitalizacji w odniesieniu do rodzajów komplementarności	131
Tabela 47. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	135
Tabela 48. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	139
Tabela 49. projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wraz z prognozowanym oddziaływaniem na środowisko i propozycją działań, które pozwolą zminimalizować negatywny wpływ na środowisko.	152
Wykres 1. Ludność zamieszkała w mieście gminie Suchedniów w latach 2005–2015.....	12
Wykres 2. Ludność gminy Suchedniów według grup wiekowych, w roku 2004 i 2015	14
Wykres 3. Ludność miasta Suchedniów według grup wiekowych, w roku 2005 i 2015	15
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku dla gminy Suchedniów w latach 2010–2015.....	19
Wykres 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Suchedniów w latach 2010–2015	22
Wykres 6. Saldo migracji na 1000 osób w 2014 roku.....	23
Wykres 7. Saldo migracji w gminie Suchedniów w latach 2010–2014.....	23
Wykres 8. Saldo migracji na 1000 osób w gminie Suchedniów w latach 2010–2014	24
Wykres 9. Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w 2014 roku	24
Wykres 10. Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w gminie Suchedniów w latach 2010–2014..	25
Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem w gminie Suchedniów w latach 2010–2015.....	26
Wykres 12. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w latach 2010–2015	28

Wykres 13. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w mieście i gminie Suchedniów w latach 2009–2014.....	32
Wykres 14. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie średniej miasta i gminy Suchedniów, powiatu skarżyskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.....	32
Wykres 15. Podmioty wpisane do rejestru REGON w gminie Suchedniów na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2015	47
Wykres 16. Porady lekarskiej udzielone na 1000 mieszkańców gminy Suchedniów	63
Wykres 17. Płeć badanych. N=139	79
Wykres 18. Wiek badanych. N=139.....	79
Wykres 19. Wykształcenie respondentów. N=139.....	80
Wykres 20. Miejsce zamieszkania respondentów. N=139	80
Wykres 21. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji. N=139	82
Wykres 22. Negatywne zjawiska społeczne występujące na obszarach wskazanych do rewitalizacji. N=139	83
Wykres 23. Ocena wymienionych elementów związanych z jakością życia na wskazanym obszarze rewitalizacji. N=139	84
Wykres 24. Oczekiwane efekty rewitalizacji. N=139	85
Wykres 25. Ważność problemu rewitalizacji dla miasta respondenta. N=139	86
Wykres 26. Ważność problemu rewitalizacji dla respondenta. N=139.....	86
Wykres 27. Jakość powietrza na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów. N=139	87
Wykres 28. Jakość wody na terenie gminy Suchedniów w opinii respondentów. N=139	87
Wykres 29. Sposób ogrzewania mieszkania/domu przez respondentów. N=139	88

14. Załącznik. Mapa kierunków zagospodarowania funkcjonalno-przestrzennego obszaru rewitalizacji